

DE GELDBOETE ALS WAPEN TEGEN DIERENMISHANDELING

EEN VERGELIJKENDE ANALYSE NAAR DE AANPAK VAN
INBREUKEN OP DIERENWELZIJN

Aantal woorden:

Eline De Poortere

Studentennummer: 01810572

Promotor(en): Prof. dr. Pieter Leloup

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de criminologische wetenschappen

Academiejaar: 2022 – 2023

ABSTRACT

The lives of animals, like those of humans, have a succession of good and not-so-good experiences. Thus, as it were, they are not spared neglect, torture or physical and/or sexual abuse (resulting in murder). On the contrary, animals are kept in small cages, broken to interact obediently with tourists, slaughtered in billions for meat consumption, mistreated by humans and bred to satisfy human preferences even if this causes health problems. Reality compels us to say that we are still years away from a culture where animals' rights are respected and they are treated humanely. In an attempt to make progress in this area, fines or (prison) sentences for animal welfare offenders have recently been increased. But since the current criminological landscape is no longer convinced by the assumption that harsher penalties automatically result in less recidivism, the question is which penalties/measures, and under what circumstances, are effective in preventing recidivism. In an attempt to measure whether punishments fit the offender profile of animal abusers in terms of reducing recidivism, a mixed-method design was set up with a quantitative sample of 111 offenders and a qualitative sample of 10 court records (i.e. 11 convicts). Two parts are covered: first, the tackling of animal abuse in Flanders is presented (to get an idea of which penalties are imposed in which cases) and second, the offender profile is examined. This analysis shows that the most common reason why animals are neglected and deprived of adequate food, care and housing seems to be the socio-economic situation of the perpetrator. In contrast, the main reason for physical violence is mainly due to psychopathological characteristics, such as problematic alcohol and drug use, psychopathic tendencies, personality disorders and/or a criminal attitude. Yet at no point are repeat offenders or people who are barred despite their (serious) addiction problems or socio-economic situation imposed accompanying interventions that address these factors. On the contrary, people with financial problems are pushed deeper into debt by a fine. So while the question "Do penalties/interventions meet the offender profile?" is open to interpretation, it can be recognised that there is at least a need for alternative interventions to help those who need them not to fall back into old habits. The desired outcome should be to reduce animal cruelty by imposing the most effective punishment, rather than just increasing the duration or monetary value of a sentence. Moreover, instead of sending animal abusers to prison for a few years or crippling them financially, it would help the offender and reduce recidivism if courts were allowed to impose mandatory counselling (instead of a fine).

KEYWORDS – TREFWOORDEN

EN: animal abuse, offenders' profiling, prosecution, effectivity

NL: dierenmishandeling, daderprofiel, vervolging, effectiviteit

Al wie de vrijheid van onderzoek hoog in het vaandel draagt (...) zou niet alleen een kritisch openbaar debat over omstreden ideeën moeten toejuichen maar zou er ook als eerste op moeten aandringen.

(Regan, 2022, p. 14)

WOORD VOORAF

Vele mensen hebben mij geholpen bij het schrijven van deze scriptie, onder wie het personeel werkzaam bij de geraadpleegde parketten. Ik dank hen allen oprecht. Procureurs De Bondt Lies, Lescrauwaet Johan en Vercarre Carol verdienen een speciale vermelding voor alle hulp en wijsheid die ze mij hebben bijgebracht, samen met een passie voor het vakgebied. Verder bedank ik ook Coppens Niels en Clarys Frank voor alle

hulp en bijstand bij het verschaffen van de nodige informatie. Daarnaast gaat mijn dank uit naar de personen werkzaam binnen de Afdeling Dierenwelzijn – Vlaamse overheid – waar ik de kans kreeg mijn stage uit te voeren, en waar *an sich* het idee voor mijn huidig onderzoek is ontstaan. In het bijzonder bedank ik enerzijds mijn stagebegeleiders Van Tilburgh Eric en Chow Tsang Tsey, en anderzijds Van Mierloo Joris. Ieder van hen heeft mij wegwijs gemaakt in het dierenwelzijnslandschap, en steeds geholpen en gesteund wanneer ik de bomen door het bos niet meer zag.

Deze thesis zou ongetwijfeld niet tot stand zijn gekomen zonder de hulp van bovenvermelde personen. De kennis die elkeen mij heeft bijgebracht, is derhalve van ongeschatte waarde.

Verder wil ik ook mijn bijzondere dank betuigen aan mijn promotor Prof. Dr. Pieter Leloup voor de enthousiaste begeleiding en interesse in het onderwerp. Steeds was hij bereid mij op een professionele wijze bij te sturen waar nodig; wat heeft geleid tot het resultaat zoals dat hier vandaag voor u ligt. Ik dank hem daarnaast voor alle tijd en moeite die hij heeft vrijgemaakt, en voor het vertrouwen in mijn onderzoek.

Ten slotte bedank ik mijn familie en vrienden voor hun steun, enthousiasme en hulp. Maar in het bijzonder bedank ik hen voor hun geloof in mij.

Melsen, 3 augustus 2023

Eline De Poortere

AFKORTINGEN

AH: Animal hoarders

DMO: Dierenarts met opdracht

OM: Openbaar Ministerie

IBN: Inbeslagname

LIJST VAN TABELLEN:

Tabel 1: Lengte gevangenisstraf

Tabel 2: Categorieën *animal hoarders*

Tabel 3: Uitgesproken straffen/maatregelen

Tabel 4: Demografische variabelen kwantitatieve analyse

Tabel 5: Criminologische kenmerken kwantitatieve analyse

Tabel 6: Opleggen verbod per jaar

Tabel 7: Demografische variabelen kwalitatieve analyse

LIJST VAN FIGUREN:

Figuur 1: Aard van de feiten

Figuur 2: Opleggen verbod per jaar

Figuur 3: Aard van de feiten per geslacht ($N=105$)

Figuur 4: Uitspraken op niveau van het OM

Figuur 5: Uitspraken op niveau van de rechtbank

Figuur 6: Gerechtelijke antecedenten kwalitatieve analyse

INHOUDSOPGAVE

ABSTRACT I

AFKORTINGEN III

INHOUDSTAFELGV V

1. INLEIDING

Dieren worden in kleine kooien gehouden, gebroken om gehoorzaam te interageren met toeristen, in miljarden aantallen geslacht voor vleesconsumptie, mishandeld door de mens, gefokt om te voldoen aan menselijke voorkeuren zelfs wanneer dit gezondheidsproblemen voortbrengt en geven hun leven voor het plezier van mensen (von Essen et al., 2020; Regan, 2022; Yeates & Bowles, 2017; Sollund 2011). De realiteit gebiedt ons te zeggen dat we nog jaren verwijderd zijn van een cultuur waarin de rechten van dieren worden gerespecteerd en ze op een menswaardige manier worden behandeld. Mensen moeten meer dan ooit overtuigd worden voor de rechten van dieren op een manier dat ze te zien krijgen wat er werkelijk met dieren gebeurt en misgaat. Van daaruit kan gestreefd worden naar, of gepleit worden voor enerzijds een effectievere vergelding, en anderzijds een *One Welfare approach*¹.

In onze maatschappij worden straffen opgelegd ter vereffening van schuld aan een gepleegd delict en zijn deze doorgaans, op basis van de verenigingstheorie, proportioneel aan dat gepleegde delict (Boone, 2020). Hedendaagse ontwikkelingen in de strafrechtpleging, zoals de groter wordende rol van het slachtoffer, de roep naar strengere straffen van de oudere generatie en het toenemend belang dat wordt gehecht aan de bescherming van de samenleving laat ons achter met de vraag of vergelding niet een heel andere betekenis heeft gekregen (Adriaenssen & Aertsen, 2015; Boone, 2020). Met name zindert de veronderstelling dat een sanctie proportioneel moet zijn aan de ernst van de problematiek die aanleiding gaf tot het misdrijf of met de veronderstelde kans op recidive (RSJ, 2016). De presumptie die daaraan ten grondslag ligt: alleen van strenge controles en zware sancties, gaat een voldoende afschrikwekkende en preventieve werking uit om toekomstige delicten te voorkomen (van Wingerde, 2013). Vandaag geldt in de criminologie echter over het algemeen de overtuiging dat strengere straffen niet (altijd) werkt ten aanzien van het terugdringen van recidive (Ponsaers, 2010). Zo constateerden onder andere Van Noije & Wittebrood (2008) dat een gevangenisstraf niet leidt tot minder recidive, maar tot soms zelfs meer. Het nadelige effect van de gevangenisstraf wordt namelijk versterkt door de strafduurte. Een lange gevangenisstraf kan aldus zinvol zijn om de recidive te verlagen, maar enkel op voorwaarde dat de beschikbare tijd gebruikt wordt voor effectieve resocialisatieprogramma's en er na detentie ook ingezet wordt op maatschappelijke ondersteuning en begeleiding. Voor vrijheidsbeperkende straffen zoals elektronisch huisarrest geldt eveneens dat recidive alleen verlaagd wordt, wanneer er naast controle ook aandacht is voor maatschappelijke ondersteuning (Noije & Wittebrood, 2008). Verschillende onderzoekers zijn dan ook van mening dat de punitieve ingesteldheid die momenteel leeft bij de publieke opinie haar sluitstuk dient te krijgen aan de voordeur van de strafrechtsbedeling (ofwel het inzetten op opsporing en opheldering) in plaats van bij de achterdeur (ofwel de verhoging straffen) (Ponsaers, 2010).

---

¹ Het concept van One Welfare erkent de onderlinge verbanden tussen dierenwelzijn, menselijk welzijn en het milieu; en streeft naar een interdisciplinaire samenwerking om het welzijn van mens en dier internationaal te verbeteren (Pinillos et al., 2016).

In navolging van vorige inzichten is bijgevolg de vraag binnen het criminologisch landschap geëvolueerd van een *Nothing Works* perspectief naar een *What Works* vraagstuk (Ponsaers, 2010). *What works* is een sterk op de uitvoeringspraktijk gerichte beweging waarin men met empirisch onderzoek tracht na te gaan onder welke condities strafrechtelijke interventies uitzicht bieden op speciale preventie (Wartna, 2009). Ergo, een verhoging van boetes of (gevangenis)straffen, zoals recentelijk werd doorgevoerd voor individuen die dieren mishandelen (Weyts, 2021), wordt niet langer blindelings aangenomen als vooruitgang in die zin dat het sowieso een vermindering van recidive bewerkstelligt. Sterker nog, dergelijke straffen worden vanuit dat principe net in twijfel getrokken. Anders geformuleerd kan vanuit het *What Works* denkkader de vraag worden gesteld welke straffen/maatregelen, en onder welke omstandigheden, effectief zijn om herhaling te voorkomen. Een vraag die de rode draad vormt doorheen dit onderzoek. En hoewel een recidivemeting het geëigende middel is om het speciaal preventieve effect van een strafrechtelijke interventie te meten, wordt dit niet gehanteerd (Wartna, 2009). In de plaats daarvan werd gekozen om vanuit een kritisch criminologisch perspectief te schrijven waarbij, gebaseerd op de feiten voorhanden, een loutere inschatting wordt gemaakt van de recidivekans. De keuze en motivering om een kritisch criminologische bijdrage uit te werken is er gekomen vanuit de complexiteit waarmee het meten van recidive gepaard gaat, en de beperkte vergelijkingsmogelijkheden.

Met deze vaststellingen in het achterhoofd probeert deze masterproef als doelstelling vervolgens een overzicht te maken van de afhandeling van dierenmishandeling doorheen de strafrechtsketen (in Vlaanderen) in het algemeen, en de effectiviteit van enkele straffen/maatregelen die hier tegenover staan in het bijzonder. Daarbij wordt gekeken naar het daderprofiel van dierenmishandelaars met als doel een overzicht te maken van de mogelijke motivaties/factoren die hebben geleid tot de uiteindelijke inbreuken. Vanuit een kritisch-criminologisch perspectief wordt naderhand getoetst of de straffen/maatregelen die het meest worden opgelegd tegemoetkomen aan het opgestelde daderprofiel. Op deze manier wordt er getracht om bestaande interventies te polijsten, om doelgroepen en interventies beter op elkaar af te stemmen en om niet-effectieve interventies te identificeren; wat finaal kan bijdragen tot de verlaging van het recidiverisico onder delinquenten/dierenmishandelaars.

Daartegenover dient een kanttekening geplaatst te worden. *Dé golden standard* met betrekking tot een interventie om recidive te voorkomen bestaat niet in het criminologische veld. Doch mag dit geen aanleiding geven tot defaitisme (Robert et al., 2015). Recidive meten na een strafrechtelijke interventie (of een alternatief daarvoor) blijft immers criminologisch en maatschappelijk relevant. Zo kunnen studies over recidive zorgen voor basiscijfers (van bijv. een specifieke groep delinquenten) die op zich dan weer een referentiepunt bieden aangaande beleid en praktijk (Mine & Robert, 2015). Anderzijds is het ook van belang op vlak van criminaliteitspreventie en controle. De mate waarin een bepaald misdrijf als ernstig gepercipieerd wordt, kan dienen om bepaalde prioriteiten te stellen ter opsporing en vervolging binnen justitie en/of politie (Adriaenssen et al., 2020).

Daarenboven heeft de mens een *prima facie* plicht om individuen bij te staan die het slachtoffer zijn van onrechtvaardigheid, ofwel zij van wie de rechten zijn of worden geschonden (Regan, 2021).

Dieren vormen in dat opzicht een enorm kwetsbare categorie, en zouden (volgens het recht) bescherming moeten genieten. Zo stelt het morele grondrecht op een respectvolle behandeling namelijk strikte grenzen aan de manier waarop met levensbewuste wezens mag worden omgegaan (Regan, 2021). Subjecten die dit recht bezitten mogen bijgevolg nooit worden behandeld alsof zij bestaan als middel voor anderen, ook niet in geval dit voordelen bij de ander teweegbrengt (cf. utilitarisme). Desalniettemin lijkt dit verre van realiteit voor dieren. Nochtans hebben moreel lijdzamen (ofwel dieren) evenveel recht op een respectvolle behandeling als de morele actoren die deze woorden lezen; want ook dieren ervaren net als ons een gevoelswereld of anders gezegd pijn en kunnen eveneens verwaarloosd, gemarteld, vermoord of fysiek en/of seksueel mishandeld worden (Sanctorum, 2018; Jackson, 2007). Wie heden ten dage nog van mening is dat niet alle dieren levensbewuste wezens zijn, wordt vervolgens uitgedaagd scheidingslijnen te trekken (Regan, 2021). Daarbij stelt Regan (2021) dat je alleen kunt geloven dat het verlies dat de dood voor mensen betekent altijd groter is dan voor andere dieren als je aanneemt dat alle mensen (omdat ze mensen zijn) iets waardevols te verliezen hebben, wat geen enkel ander dier heeft. Maar als dat geen voorbeeld is van speciësisme, wat dan wel?

Om een antwoord te bieden op bovenstaande vragen werd gekozen voor een *mixed-method design* waarbij in eerste instantie gebruik wordt gemaakt van een kwalitatieve studie (dossierstudie en participerende observatie), en anderzijds een kwantitatieve benadering. Vanwege een gebrek aan tijd en middelen werden een aantal beslissingen genomen met betrekking tot het onderzoeksontwerp die op verschillende manieren slechts als vertrekpunt kunnen worden gezien voor later onderzoek. Bijgevolg dient het huidige onderzoek als een verkennend onderzoek te worden geïnterpreteerd vanuit een kritisch-criminologisch perspectief.

In hoofdstuk 2 worden vooreerst de overkoepelde termen (hetzij dierenmishandeling en daderprofiel) gedefinieerd en gecontextualiseerd om de lezer een idee te geven van (de complexiteit van) deze begrippen. Vervolgens wordt het theoretisch kader voorgesteld. In dit hoofdstuk wordt enerzijds het daderprofiel van individuen die inbreuken plegen aangaande dierenwelzijn besproken, om een idee te geven van wat er in de wetenschappelijke literatuur reeds geweten is over mogelijke motivaties en verklaringen voor dit gedrag. Anderzijds wordt informatie gegeven omtrent de effectiviteit van straffen en hoe we dit, volgens bepaalde theorieën, kunnen meten/optimaliseren.

In het 4^e hoofdstuk wordt aan de hand van het theoretisch kader teruggekoppeld naar de huidige studie waarin de onderzoeksvragen geformuleerd worden. Vervolgens begint de uiteenzetting van het empirisch luik door een eerst uitgebreide beschrijving van de methodologie; en later, in het 6^e hoofdstuk, de finale uiteenzetting van de resultaten. De resultaten worden onderverdeeld in 3 delen, waarbij ieder deel in verband kan worden gebracht met het type onderzoek dat heeft geleid tot de uiteindelijke bevindingen. Ten slotte wordt er in hoofdstuk 7, naast een beknopte samenvatting, een

algemeen besluit geformuleerd aan de hand van de onderzoeks- en deelvragen, samen met enkele beperkingen en aanbevelingen in relatie tot het huidig onderwerp en onderzoek.

2. CONCEPTUEEL KADER

2.1. Begripsomschrijving

2.1.1. Dierenmishandeling

Dierenmishandeling omvat een enorm breed scala aan handelingen die het individuele niveau overstijgen, dat momenteel dominant is binnen de klassieke opvatting van huiselijk geweld (Cazaux, 1999a). South et al. (2013) definieert dierenmishandeling als volgt:

Verschillende menselijke acties die bijdragen tot de pijn, het lijden of de dood van dieren of die hun welzijn op een andere manier beïnvloeden. Dierenmishandeling kan fysiek, seksueel, psychologisch of emotioneel zijn. Het kan zowel actieve mishandeling als passieve verwaarlozing zijn, en kan direct of indirect zijn. (p. 31)

Deze definitie onderlijnt de verschillende aspecten kenbaar aan dierenmishandeling, ofwel de verschillende vormen die dierenmishandeling kan aannemen.

Ten eerste beschrijft de definitie van South et al. (2013) de verschillende vormen waarin dierenmishandeling kan voorkomen zijnde fysiek, seksueel, psychologisch of emotioneel. Seksuele mishandeling van dieren wordt, als parafilie, vaak ondergebracht onder de noemer van bestialiteit of *zoophilia* (Holoyda & Newman, 2016; Aggrawal, 2011). *Zoophilia*, als veel gebruikte term door personen die seks hebben met dieren, is een combinatie van de Griekse woorden zoion (ofwel dier) en philos (ofwel liefde, vriend) (Beetz, 2002; Miletski, 2002, zoals aangehaald in Beetz, 2004). De (mis)handeling in sé betreft een waaier aan seksuele handelingen, waaronder seks met dieren of het seksueel misbruiken van dieren door middel van voorwerpen voor het sadistisch genot van de misbruiker. Ook het doden of martelen van dieren door seksuele of niet-seksuele praktijken voor eigen genot, hetzij *zoosadism*, valt hier onder (Beetz, 2004). De DSM-5 definieert *zoophilia* echter als ‘... terugkerende en intense seksuele opwindning waarbij (...) dieren betrokken zijn’ (American Psychiatric Association, 2013, p. 705). Er wordt hierbij niet weergegeven over welke seksuele handelingen met het dier het gaat, onder welke omstandigheden of met welk doel. Afhankelijk van land tot land wordt bestialiteit alzo enorm verschillend benaderd (Beetz, 2004). Vandaag de dag bestaat er in Vlaanderen een specifieke wettelijke grondslag voor enerzijds het hebben van seksuele betrekkingen met dieren (artikel 35, 9° Dierenwelzijnswet)² en anderzijds het tentoonstellen, verkopen of verspreiden van beelden van bestialiteit (artikel 383 Sw. m.b.t. de openbare schennis van de goede zeden).³

---

² Wet 19 maart 2007 tot wijziging van de artikelen 1, 35 en 39 van de Wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren teneinde de strafmaat te verhogen in geval van dierenmishandeling en seks met dieren te verbieden, *BS* 13 juli 2007.

³ Art. 383 Sw.

Vormen van fysiek geweld, zowel opzettelijk als onopzettelijk, zijn: vergiftiging, verbranding, verminking, verdrinking, verstikking, beperking van de bewegingsvrijheid, etc. Zodoende kunnen dieren onder andere gedwongen worden om te vechten, te fokken of *excessive labour* te verrichten in kader van *economic benefit* (Jackson, 2007; Vermeulen & Odendaal, 1993).

Daarnaast kan een dier ook ten prooi vallen aan passieve verwaarlozing, hetzij het uitlaten van bepaalde handelingen (South et al., 2013). Passieve verwaarlozing (in kader van fysieke mishandeling) omvat zaken als het gebrek aan voedsel, water, onderdak, verzorging of sanitaire voorzieningen (Vermeulen & Odendaal, 1993). Dit sluit nauw aan bij onbedoelde verwaarlozing zoals onaangepaste voeding toedienen uit onwetendheid over de voedingsbehoeften of een hond bij vriestemperaturen buiten opsluiten (Cazaux, 1999a).

Bovenstaande handelingen, in het bijzonder passieve verwaarlozing, sluiten nauw aan bij de conceptualisatie van *animal hoarding*. Hoarding wordt erkend als een specifieke psychologische stoornis in de vijfde versie van de Diagnostic and Statistic Manual (DSM-5); en wordt gedefinieerd als volgt:

An associated feature of hoarding disorder defined by the accumulation of a large number of animals and a failure to provide minimal standards of nutrition, sanitation, and veterinary care and to act on the deteriorating condition of the animals (including disease, starvation or death) and the environment (e.g., severe overcrowding, extremely unsanitary conditions). (American Psychiatric Association, 2013, p. 249).

Met andere woorden, ten gevolge van *animal hoarding* lijden slachtoffers (anders gezegd dieren) in grote aantallen aan ondervoeding, ziekten en onbehandelde lichamelijke gebreken doordat ze geen voedsel, water, passend onderdak en diergeneeskundige zorg krijgen (Arluke & Patronek, 2023). Deze gevallen overstijgen, volgens Arluke & Patronek (2023), soortgelijke situaties van individuele dierenverwaarlozing vanwege de multiplicatieve gevolgen van collectieve verwaarlozing.

Verder kent ook psychologische en/of emotionele mishandeling een tweedeling, zijnde actieve mishandeling (ofwel handelingen die erop gericht zijn de lichamelijke integriteit van derden aan te tasten of hen te doden met behulp van onwettige methoden) en passieve verwaarlozing (Vermeulen & Odendaal, 1993; Doukas et al., 2018). Voorbeelden van actieve mishandeling zijn: geestelijke mishandeling, angst zaaien en isolatie. Dit tegenover passieve verwaarlozing dat het gebrek aan recreatieve prikkels en het ontzeggen van liefde en affectie impliceert (Vermeulen & Odendaal, 1993).

Zoals reeds aangehaald behelst dierenmishandeling daden op zowel individueel niveau (micro) als niveau van industrieën en/of overheden (macro) (South et al., 2013; White, 2013), wat grootschalige en geïnstitutionaliseerde gevallen van dierenmishandeling in de hand werkt (Cazaux, 1999a). Eigen

aan het macro niveau heerst er binnen de betrokken industrieën een cultuur waarin dieren mishandeling sociaal aanvaard is (Nurse, 2016; Pemberton, 2014), en bedrijven een overvloed aan legale en illegale handelingen stellen die schadelijk zijn voor dieren (White, 2017). Een voorbeeld is te vinden in de toerismesector. Zo blijkt uit een onderzoek van het Wildlife Conservation Research Unit (WildCRU) aan de Universiteit van Oxford dat wereldwijd tot 550.000 wilde dieren lijden onder het vermaak van toeristen in *wildlife* attracties (Moorhouse, 2015). Wanneer dieren worden gebruikt in toerisme om de toerist entertainment, educatie en zelfontplooiing te bieden, worden ze geheel gebruikt als arbeid in een wereldwijde kapitalistische economie; zonder dat ze deze vrijwillig kunnen verlaten (Barua, 2014; Allen, 2018).

Het gebrek aan specificiteit wat betreft de afbakening van het begrip ‘dieren mishandeling’ maakt het moeilijk onderzoeken te vergelijken en in te incorporeren in het huidige onderzoek. Het begrip zal daarom in brede zin van het woord worden gebruikt bij de selectie van wetenschappelijk onderzoek, met uitzondering van de geïnstitutionaliseerde vormen van dieren mishandeling (i.e. macroniveau) daar dit ons in het kader van dit werkstuk te ver zou leiden. Op deze manier wordt het onderzoek niet ontzien van enkele belangrijke inzichten aangaande specifieke vormen van dieren mishandeling die niet nader worden omschreven (zoals *animal hoarding* of *zoophilia*), maar blijven we beperkt tot private vormen die daarnaast het voorwerp vormen van de empirische analyse.

2.1.2. Daderprofiel

De laatste decennia hebben onderzoekers, dan voornamelijk psychologen, getracht een bijdrage te leveren met betrekking tot de invoering van nieuwe wetenschappelijke en objectieve methoden bij de studie van het crimineel gedrag. Anders geformuleerd gaat het over de totstandkoming van het ‘daderprofiel’, in relatie tot misdadadpatronen en de motivatie achter bepaalde soorten crimineel gedrag (Ainsworth, 2001; Vervaeke et al., 2000); dat in het verleden reeds gedefinieerd werd door Ressler et al. (1988) als:

profile characteristics that (can contribute to) identify the offender as an individual. Profile characteristics are usually determined as a result of analysis of the crime scene characteristics and can include sex, age, occupation, intelligence, acquaintance with the victim, residence and mode of transportation. (Zoals aangehaald in Vervaeke et al., 2000, p. 208)

Desalniettemin wordt tot op heden profilering vaak verkeerd begrepen (Ainsworth, 2001). Profilering verwijst over het algemeen naar een proces waarbij alle beschikbare informatie over een misdrijf, een plaats delict en een slachtoffer wordt gebruikt om een profiel op te stellen van de (nog) onbekende dader; vanuit de overtuiging dat deze kunnen worden afgeleid uit een zorgvuldig en geconsolideerd inductief/deductief onderzoek (afhankelijk van de opsteller) (Ainsworth, 2001; Gudjonsson & Copson, 1997). In die regel wordt de techniek daarom vaak gebruikt in die gevallen waarin de politie weinig informatie heeft, of waarbij er geen onmiddellijke en specifieke hypothesen bestaan over de verdachte (Ainsworth, 2001; Vervaeke et al., 2000).

Bovendien wordt het opmaken van een daderprofiel voornamelijk toegepast bij onderzoek naar verkrachting en moord, vooral wanneer (en omdat) deze misdrijven deel uitmaken van een opeenvolging van misdrijven (Ainsworth, 2001). Vanuit een psychologisch oogpunt is een van de redenen hiervoor dat men ervan uitgaat dat bij deze contactdelicten aspecten van de onderliggende persoonlijkheid en motieven van de dader het meest aan het licht komen door de wijze waarop een delict of een reeks delicten is uitgevoerd.

Dit alles beklemtoont de relevantie van het daderprofiel bij zaken als dierenmishandeling. Dierenmishandeling zit in de meeste gevallen namelijk ingebed in een bredere geweldscontext die wordt gedomineerd door vormen van interpersoonlijk en huiselijk geweld (Janssen, 2012b; Doukas et al., 2018; Walters & Noon, 2015).⁴ Anders gezegd vormt dierenmishandeling enerzijds een onderdeel van huiselijk geweld en anderzijds een voorspeller van later gewelddadig gedrag. Specifiek voor die eerste categorie gaat het om een serieel karakter van geweld, of cyclische reeks - bestaande uit (1) de opbouw van spanning, (2) een explosie en (3) ontspanning - waarbij dieren betrokken kunnen raken. Kortom kent ook dierenmishandeling in sommige gevallen een aaneenschakeling van misdrijven waarbij de motieven veelzeggend zijn.

Finaal is het belangrijk te benadrukken dat profilering tot doel heeft om voorspellingen te maken over de meest waarschijnlijke kenmerken die een dader bezit; en niet de attestering van wie het misdrijf heeft gepleegd (Ainsworth, 2001).

---

⁴ Zie 2.2.2.1. De link tussen interpersoonlijk geweld en dierenmishandeling: *cruelty link*

3. THEORETISCH KADER

3.1. Het profileren van dierenmishandelaars

3.1.1. Algemeen

Om meer inzicht te krijgen in de situaties waarin dierenmishandeling kan optreden, en om een idee te geven van de achterliggende motivaties (van overtreders) wordt in onderstaande paragrafen een niet-exhaustief overzicht geboden van zij die doorgaans meer kans maken om in aanraking te komen met dierenmishandeling. Echter afhankelijk van de leeftijdscategorie (adolescenten vs. kinderen) en het niveau (macro vs. micro) kunnen de oorzakelijke verbanden verschillen. Zo ontwikkelden bijvoorbeeld Kellert & Felthous (1985) in het verleden reeds een classificatieschema bestaande uit negen motivaties waarom personen dierenmishandeling plegen, hetzij om: een dier onder controle te houden, wraak te nemen op een dier, ze te laten voldoen aan vooroordelen over een soort of ras, agressie te uiten via het dier, de eigen agressiviteit te vergroten, mensen voor de grap te choqueren, wraak te nemen op een andere persoon, vijandigheid te verplaatsen van een persoon naar een dier of om specifiek sadisme te beoefenen. Dit staat tegenover (de toenmalige) motivaties specifiek voor kinderen die voornamelijk te wijten zijn aan: nieuwsgierigheid of exploratie, gedwongen mishandeling, seksuele bevrediging, gehechtheid aan een dier, dierenfobieën, identificatie met de mishandelaar van het kind, imitatie/repetitie, druk van leeftijdsgenoten, etc. (Ascione et al., 1997).

In wat volgt wordt op basis van deze typologieën een nieuwe onderverdeling gemaakt, aangevuld met nieuwe wetenschappelijke bevindingen die hebben getracht bovenstaande bevindingen te kaderen in een meer verhelderend en informatief perspectief. Verder worden bepaalde persoonlijkheidskenmerken besproken die een invloed kunnen uitoefenen op de perceptie van het individu om zijn/haar handelingen (hetzij dierenmishandeling) als slecht/deviant te relativiseren.

3.1.2. Motieven

3.1.2.1. De link tussen interpersoonlijk geweld en dierenmishandeling: *cruelty link*

Vooreerst valt de reden waarom dieren in een huiselijk verband worden mishandeld, te verklaren vanuit de link tussen dierenmishandeling en criminaliteit gepleegd tegen de mens. Aanvankelijk werd dit verklaard vanuit de zogenaamde *Graduation Theory*, die suggereert dat mensen eerst dieren mishandelen en daarna overgaan tot het mishandelen van mensen; een theorie die historisch gezien geassocieerd wordt met seriemoordenaars (Keeley, 2020). Een andere verklaring hiervoor is te vinden bij de *General Deviance Theory* (Arluke et al., 1999). Deze theorie stelt dat mensen die een vorm van deviantie plegen meer kans hebben om andere vormen van deviantie te plegen, zonder bepaalde volgorde. Met andere woorden is het plegen van dierenmishandeling significant voorspellend voor een verhoogde deelname aan andere misdaden. Zo blijkt uit een studie van rechtszaken aangaande dierenmishandeling dat 82% van de verdachten andere misdrijven hadden gepleegd (Keeley, 2020). Meer bepaald gaat het over delicten als: (1) familiaal geweld (partnermishandeling), (2) aanranding, (3) mishandeling van kinderen of ouderen, (4) drugs, (5) wapens, (6) gokken, (7) bende-gerelateerde

misdaden (Gullone, 2011). Dit bevestigt de *General Deviance Theory* aangezien de meerderheid van de dierenmishandelaars in de studie een crimineel verleden had, hoewel opgemerkt moet worden dat de literatuur beide hypothesen ondersteunt (Daverson, 2017). Daarnaast tonen de soorten misdrijven een algemeen patroon van geweld (Keeley, 2020). Merz-Perez & Heide (2003) merken bijvoorbeeld op dat deze activiteiten (waaronder bestialiteit) plaatsvinden wanneer seksualiteit en agressie ontwikkelingsgericht versmolten zijn en de twee verbonden zijn in de psyche van de dader.

Deze correlatie of afwijking blijkt verder uit andere situaties, zoals het verband tussen bestialiteit en seksueel geweld. Een studie van Duffield et al. (1998) vond dat 10% van hun steekproef van jeugdige seksueel misbruikers seksuele ervaringen had met dieren, sommige met wreedheid en necrofiele neigingen.

Waarom dierenmishandeling wordt gepleegd (wanneer er tegelijkertijd sprake is van interpersoonlijk geweld), valt te verklaren vanuit een aantal mogelijke scenario's. In sommige gevallen zal de dader wegens onder andere jaloezie jegens het slachtoffer en diens band met het dier, dreigen het dier te slaan, te doden of weg te geven om het menselijke slachtoffer onder druk te zetten. Zo blijkt uit onderzoek bij vrouwelijke slachtoffers dat bij 70% de partner had bedreigd het huisdier te doden of dit ook echt had gedaan; en bij 57% van de gevallen het huisdier ook daadwerkelijk letsel werd toegebracht (Ascione et al., 1997; Ascione & Arkow, 1999). Hoewel bestialiteit niet specifiek wordt genoemd in de eerder vernoemde studies, wordt "gedwongen worden tot seks met dieren" ook in andere rapporten gezien als een uitbreiding van huiselijk geweld (Beetz, 2009). Individuen die onderworpen zijn aan een dwangomgeving kunnen met andere woorden door de dreiging van mishandeling van het dier gedwongen worden om dingen tegen hun wil te doen (Fitzgerald et al., 2016). Bij deze vorm van huiselijk geweld worden dieren gebruikt om de mishandelde partner te vernederen, te kleineren en seksueel uit te buiten; waarbij volgens Walker (1979) bestialiteit een onderdeel kan zijn van het verder kwellen en vernederen van het slachtoffer. Dit komt grotendeels overeen met de *Displaced Aggression Theory*, die stelt dat individuen dieren en mensen pijn doen om controle te tonen en woede uit te drukken die verwijderd of verplaatst is van de oorspronkelijke bron (Merz-Perez & Heide, 2004).

Daarnaast lopen (mishandelde) vrouwen met kinderen daarbij het risico dat ook de kinderen het dier gaan mishandelen. Dit wordt in de literatuur enerzijds verklaard als een 'ventiel functie' voor de meest kwetsbare gezinsleden, namelijk de kinderen. Het kind mishandelt in dat geval het (huis)dier om zijn frustratie en agressie kwijt te kunnen (Janssen, 2012). Anderzijds kan dit volgens Guymier et al. (2001) bij minderjarigen ouder dan 6 jaar ook een vorm van amusement zijn. Dit laatste argument leunt aan bij de "sadistische theorie" die stelt dat individuen dieren en mensen pijn doen omdat ze deze activiteiten zelf plezierig vinden en/of ze genieten van de geschokte, geschrokken of ontzette reacties van de slachtoffers of andere toeschouwers (Daverson, 2017).

Personen die op jonge leeftijd zijn blootgesteld aan huiselijk geweld (inclusief handelingen tegen dieren) of die zelf fysiek en/of seksueel zijn misbruikt, blijken daarnaast ook een grotere kans te

hebben op later interpersoonlijk geweld en dierenmishandeling (DeViney et al., 1983; Ascione, 1998). Hensley en Tallichet (2005) onderzochten de sociale omstandigheden waarin dierenmishandeling wordt aangeleerd en ontdekten dat van de 261 gedetineerden in een zuidelijke staatsgevangenis degenen die als kind getuige waren geweest van dierenmishandeling een grotere kans hadden om dieren te mishandelen. In dit verband zou men kunnen stellen dat voortdurende blootstelling aan mishandeling leidt tot geleidelijke desensibilisatie, die gepaard gaat met remmingen van het vermogen tot empathie. De Zwitserse psycholoog Piaget stelde dat de mens het leven begint in een egocentrische toestand, waarin wij de enige factor van betekenis zijn in ons psychologisch universum (Piaget & Inhelder, 1956). Als de natuurlijke psychologische ontwikkeling een overgang vereist van egocentrisme naar empathie, dan kan worden aangenomen dat bij kinderen die regelmatig worden blootgesteld aan dierenmishandeling, hun psychologische ontwikkeling wordt geremd en verstoord, met name hun vermogen tot empathie.

3.1.2.2. Seksuele bevrediging

Een volgende verklaring kan gevonden worden bij de seksuele bevrediging van het individu. Zo bestaan er doorgaans verschillende categorieën in relatie tot de achterliggende beweegredenen voor het hebben van seksuele relaties met dieren. Matthews (1994) maakt een opdeling tussen twee groepen. Enerzijds zijn er de bestialisten die het dier enkel gebruiken in situaties waar een meer 'normale' uitlaatklep niet beschikbaar is; en anderzijds zijn er zoöfielen die een voorkeur hebben voor dieren als sekspartner (en er derhalve vaak een diepe emotionele relatie mee opbouwen).

Daarnietteenstaand valt er nog een derde categorie te onderscheiden, namelijk *zoosadism* (Daversa, 2017). Er is sprake van zoosadism wanneer het voor een dader seksueel stimulerend of zelfs bevredigend is om een dier pijn te doen, te verminken of te doden. Vanuit de sadistische theorie wordt dit verklaard als een vorm van genot of plezier dat voorkomt uit de geschokte, doodsbange of ontzette reacties van de slachtoffers of andere toeschouwers. Deze theorie wordt ontleend uit de motieven van Kellert & Felthous (1985) waarin ze melden dat de daad van het doden wordt geassocieerd met het bevredigen van een plezierige impuls, en dat het uitroeien van een leven het primaire doel wordt (los van angst of haat voor het dier). Deze individuen genieten van de controle die ze uitoefenen over anderen en het proces van doden. Ze nemen de tijd om de angst en pijn van hun slachtoffers te maximaliseren.

Kortom, afhankelijk van welke categorie men zich in bevindt, wordt de seksuele bevrediging vanuit een ander motief en op een andere manier gerealiseerd.

Verder zijn er tal van andere motieven die leiden tot de seksuele bevrediging van mensen via bestialiteit. Uit een onderzoek van Peretti & Rowan (1982) is bijvoorbeeld gebleken dat mannen seksuele expressie als de belangrijkste reden geven om aan bestialiteit te doen, gevolgd door seksuele fantasie. Dit tegenover vrouwen die emotionele betrokkenheid en de afwezigheid van menselijke interactie als belangrijkste reden aangeven. Echter, hoewel de motivaties enkele opmerkelijke

verschillen vertonen, vormen het afzien van interactie en onderhandeling met andere mensen voor beide seksen belangrijke motieven. Dit wordt in de literatuur ondersteund door wetenschappelijk onderzoek. Volgens Kolb & Brodie (1982, zoals aangehaald in Cerrone, 1991) ontstaat bestialiteit namelijk door angst voor de andere sekse en extreme zelftwijfel, en omdat deze praktijk niet de angst voor afwijzing, schaamte of mislukking oproept die menselijke seksuele interacties wel hebben (Morse, 1963, zoals aangehaald in Trimble, 1969).

Een andere verklaring voor de bestialiteitsdaad kan gevonden worden in psychische stoornissen. Eerder onderzoek heeft al aangetoond dat jeugdige bestiale seksuele delinquenten een onevenredig hoog percentage psychische aandoeningen vertonen in vergelijking met de rest van de steekproef (Duffield et al., 1998). Deze jongeren hadden vaker last van verwaarlozing of mishandeling thuis, terwijl bestialiteit bijna nooit een op zichzelf staande parafilie was (Lane, 1997). Kortom, bestialiteit gaat vaak gepaard met andere seksuele parafilieën.

3.1.2.3. Financieel gewin

Het contact van mensen met dieren is doorgaans voornamelijk georganiseerd rond de consumptie en 'behoeften' van de mens (Sollund, 2011). Zodoende wordt de markt voor gezelschapsdieren, vanuit een menselijk verlangen, wereldwijd gevoed door (selectief) fokken, (il)legale handel en ontvoering van dieren; ten gevolge van o.a. een enorme vraag naar puppy's die meestal gericht is op een aantal populaire rassen (Yeates & Bowles, 2017; Sollund 2011). Naarmate de legale fokmarkt reageert op deze veranderende eisen, reageert ook de criminele markt (Yeates & Bowles, 2017). Zo stelt Woolf (2011, zoals aangehaald in Navarro & Schneider, 2013) dat fokkers, met oog op winstbejag, voortdurend nestjes fokken met weinig tot geen aandacht voor de gezondheid, genetische geschiedenis of het toekomstig welzijn van de hond. In wezen zijn de eigenaars/fokkers van dergelijke puppyboerderijen enkel begaan met de winst waarmee ze een puppy verkopen.

Daarnaast worden veel dieren gefokt om te voldoen aan fysieke normen en voorkeuren die door mensen zijn opgesteld, wat vaak leidt tot gezondheidsproblemen zoals bijvoorbeeld ademhalingsproblemen (bulldogs) of hersenproblemen (King Charles cavalier) (Yeates & Bowles, 2017; Sollund 2011).

Enkele gedocumenteerde problemen ten gevolge van bovenstaande praktijken zijn: inteelt, overvolle kooien, minimale diergeneeskundige zorg, slechte gezondheid en slechte kwaliteit van het voedsel (Humane Society of Southern Arizona, 2002). Vrouwelijke honden, daarentegen, hebben te maken met een ander soort mishandeling. Ze worden onder druk gezet om zich voort te planten met amper tijd om te herstellen tussen de nesten door; en na een paar jaar, wanneer ze fysiek uitgeput zijn, worden ze vaak gedood (Humane Society of Southern Arizona, 2002).

Kortom enerzijds is het (impulsief) koopgedrag van de consument verantwoordelijk voor een groot deel van de vraag naar puppy's (Yeates & Bowles, 2017; Sollund 2011), wat op zich de schadelijke

fokhandel mogelijk maakt. Anderzijds ligt financieel gewin aan de basis van veel lijden bij dieren (die onder hun zorg staan).

Daarenboven uit het winstmotief zich ook in andere sectoren. Zo streeft de bio-industrie bijvoorbeeld ook naar winstmaximalisatie. Maar wanneer winstmaximalisatie het primaire doel is, geloven sommigen dat onmenselijke methoden kunnen worden gebruikt, zoals extreem kleine ruimtes, selectief fokken, overbevolking en verminkingen (D'Silva, 2006; Pickett, 2003).

3.1.2.4. Socio-demografische kenmerken

Ondanks er in het algemeen weinig gekend is over de demografische gegevens van dierenmishandelaars zoals ras, woonplaats, geslacht, werkstatus en sociale klassen (Merz- Perez & Heide, 2003) zijn er een aantal studies voorhanden die hebben getracht hieromtrent een eerste introductie te bieden. In wat volgt worden enkele studies en bevindingen besproken.

Wat betreft het geslacht valt er een onderverdeling te maken tussen de verscheidene vormen van dierenmishandeling, aangezien dit kan verschillen naargelang de besproken vorm. Toch lijken mannen, over het algemeen, vaker dierenmishandeling te plegen dan vrouwen (Garnier & Enders-Slegers, 2012). Dit wordt mede verklaard door het feit dat vrouwen, aldus Thompson & Gullone (2006), een groter empathisch vermogen hebben wat een humane en verzorgende houding stimuleert en agressie onderdrukt (Garnier & Enders-Slegers, 2012). Zo stelde een studie vast dat bij ongeveer 66% van de daders (van dierenmishandeling) het ging om de vaders of mannen in huis, en in ongeveer 33% van de mishandelende gezinnen waren de kinderen de dader van de dierenmishandeling (Johnson, 2018).

Dit ten opzichte van *animal hoarding* waarbij het meestal gaat om alleenstaande sociaaleconomisch gedepriveerde vrouwen op leeftijd die vaak gehandicapt of gepensioneerd zijn, of een oudere alleenstaande man, ondanks dat het in verschillende demografische groepen en sociale klassen voorkomt (Berry et al., 2005; Lockwood, 2018; Arluke et al., 2002).

Verder hebben studies aangetoond dat de economische situatie in verband kan worden gebracht met de verwaarlozing en het in de steek laten van gezelschapsdieren (Salman et al., 1998; Scarlett et al., 1999). Gezinnen met een laag inkomen hebben meer moeite om basiszorg te bieden aan hun huisdieren (Carter & Taylor 2017; Monsalve et al. 2018; Shih et al. 2019); wat op zich kan leiden tot een ontoereikende dierenwelzijn/zorg. Daar dierenmishandeling vaak duidt op een menselijk welzijnsprobleem (Monsalve et al. 2018; Shih et al. 2019; Mota-Rojas et al. 2022) melden eigenaars van dieren vaker economische problemen. Volgens een onderzoek uitgevoerd door de Afdeling Dierenbescherming van Pinhais (Brazilië) worden factoren als het aantal dieren in het huishouden, ongunstige economische omstandigheden, de aanwezigheid van gehandicapten en een laag opleidingsniveau van de eigenaars geassocieerd met dierenverwaarlozing (Monsalve et al., 2018).

Daarnaast rapporteren andere studies ook een hoge prevalentie van hondengevechten, wrede handelingen tegen dieren en een gebrek aan veterinaire hulp in economisch kwetsbare regio's (Freiwald et al., 2014; Hodgson & Darling, 2011; Vermeulen & Odendaal, 1993).

Tot slot werd er in sommige studies een verband gevonden tussen het hebben van een hogere opleiding en het verlenen van slechte zorg aan gezelschapsdieren (Marinelli et al., 2007). Zo constateerden Kinsey et al. (1948) dat van de mannen op het platteland in hun steekproef, diegenen met een universitaire opleiding iets meer dan het dubbele van de prevalentie van bestialiteit hadden in vergelijking met zij die de lagere school hadden afgemaakt. Miletski (1999) vond evenals dat 48% van de mannen en 45% van de vrouwen die aan bestialiteit deden ten minste een universitaire opleiding of meer hadden.

Daartegenover tonen andere studies dan weer een verband tussen een laag opleidingsniveau en het voorkomen van verwaarlozing van dieren (Dubowitz et al., 2011; Li et al., 2011). Dit wordt verklaard door de rol van de opvoeding in de perceptie van mishandeling. In die zin kunnen mensen met een laag opleidingsniveau sommige handelingen die verband houden met straf of ontbering niet beschouwen als daden van achteruitgang of kinderverwaarlozing (Choi & Thomas, 2015). Op die manier zou verwaarlozing van gezelschapsdieren gerelateerd kunnen zijn aan een gebrek aan kennis van enerzijds dierenwelzijn of dierenverzorging, en anderzijds de sociale en culturele acceptatie van praktijken die de levenskwaliteit van dieren negatief beïnvloeden (Adamelli et al., 2005; Ramón et al., 2010; Yimer et al., 2012).

De meeste onderzoeken beperken zich in de steekproeven enkel tot mannen of blanke mannen. Vanwege dit gegeven, en andere methodologische beperkingen/tekortkomingen mankeert huidige literatuur enige validiteit en betrouwbaarheid.

3.1.2.5. Psychopathologische kenmerken

3.1.2.5.1. Psychopathie

Daaropvolgend hebben verschillende auteurs getracht psychopathie in verband te brengen met een breed scala aan gewelddadige gedragingen, waaronder dierenmishandeling (Levitt et al., 2016, zoals aangehaald in Doukas et al., 2018). Een befaamde uitspraak die hieruit voortkwam impliceert de vaststelling dat bijna alle seriemoordenaars eerst dieren mishandelen. Zo getuigen Duitse seksuele moordenaars in een onderzoek van Stupperich (2005) dat de grens tussen het martelen van een menselijk en een niet-menselijk slachtoffer permeabel is. Meer bepaald gingen hun fantasieën alreeds over menselijke slachtoffers terwijl ze de dieren martelden.

Hoewel dierenmishandeling vaak in verband wordt gebracht met psychopathie, hebben eerdere onderzoeken gemengde resultaten opgeleverd met betrekking tot deze relatie en de voorspellende kenmerken ervan (Arluke & Madfis, 2014; Ascione & Shapiro, 2009). Dit heeft uiteindelijk geleid tot de vraag of dierenmishandeling verklaard kan worden vanuit een sterker verband met een bepaald

facet van psychopathie, in plaats van met het bredere construct (Dadds et al., 2006). Wetenschappers als Dadds et al. (2006) Kavanagh et al. (2013), Vaughn et al. (2009) en Rock et al. (2021) constateerden reeds dat alle facetscores van psychopathie significant hoger zijn bij zij die dieren hebben misbruikt dan in tegenstelling tot zij die dat niet hebben gedaan; met het affectieve facet (gebrek aan wroeging, gebrek aan empathie) als het sterkste effect ofwel de hoogste score (Rock et al., 2021; Stupperich & Strack, 2016).

Dit komt overeen met de bevindingen van Porter et al. (2003), die vaststelden dat psychopaten die moorden, hogere factor 1 scores lieten zien. Porter et al. (2003) concludeerden dat het agressieve gedrag van de psychopaat gecontroleerd is en niet affectief, waardoor het gebruik van dieren als vroege doelwitten een uitdrukking kan zijn van dit gecontroleerde roofzuchtige gedrag. Met andere woorden impliceert het mishandelen van dieren enerzijds het controleren van een dier, maar anderzijds leert de psychopaat zijn eigen gevoelens en handelingen controleren. Bovendien kan het onderdanige gedrag van dieren de oppervlakkige en grandioze gevoelens van psychopaten vergroten.

3.1.2.5.2. Animal hoarding disorder

Zoals reeds aangehaald, wordt *animal hoarding* heden ten dage volgens de DSM-5 beschouwd als een complexe en mogelijk ernstige psychische stoornis (zie supra). Zodoende wordt het hamsteren van dieren, aangezien dieren wettelijk gezien als objecten/goederen worden omschreven, gekwalificeerd als *hoarding disorder*; hoewel deze vraag nog niet is beantwoord in de psychiatrische literatuur (Frost et al. 2015). Zo werd de term ‘*animal hoarding*’ in het verleden ook meermaals gelinkt aan andere psychologische stoornissen als: een angststoornis, obsessieve compulsieve stoornis, schizoaffectieve stoornis, aandachtstoornis, posttraumatische stressstoornis, depressieve stoornis, etc. (Patronek et al., 2006). Dit alles duidt daartegenoverstaand wel op het feit dat het beschouwd kan worden als ‘*an act of unintentional cruelty*’ gepleegd door geestelijk lijden (Ryder, 2011).

Begrijpen waarom mensen dieren verzamelen en/of hoe dit gedrag tot stand komt blijft ingewikkeld. Daarbij moet iedere wetenschappelijke verklaring gekaderd worden binnen het geplaatste tijdsperk vanwege de continu ontwikkelende en jonge wetenschappelijke tak. Niettegenstaande dat er hoogstwaarschijnlijk verschillende psychologische, sociale en zelfs culturele factoren ten grondslag liggen aan het ontstaan en de erkenning van dit gedrag, lijken *animal hoarders* (hierna AH) vaak niet de bedoeling te hebben dieren kwaad aan te doen en handelen in het merendeel van de zaken vanuit een sterk verantwoordelijkheidsgevoel (Patronek et al., 2006). Een *hoarder* kan zodoende beweren een dierenredder te zijn of een ‘no-kill’ asiel die probeert ongewenste huisdieren te helpen, uit angst dat hen (ofwel de dieren) anders iets erg zal overkomen. Opmerkelijk gezien liegen *hoarders* hier vaak niet over, maar ontbreken ze gewoonweg het inzicht om de werkelijke omstandigheden te beoordelen (Patronek et al., 2023). Een potentiële verklaring hiervoor wordt gelegd bij de link met OCD. Om dieren tegen schade te beschermen, voeren AH namelijk onrealistische procedures uit vergelijkbaar met de dwangmatige rituelen die een OCD-patiënt aanwendt om te voorkomen dat ze zelf iets zouden overkomen (Reinisch, 2008).

3.2. Effectiviteit straffen/maatregelen in relatie tot daderprofiel

Vanuit het oogpunt van preventie wordt een straf of maatregel pas als effectief beschouwd wanneer het de betrokkene ervan weerhoudt van over te gaan tot recidive (ofwel het plegen van herhalingscriminaliteit). Zo wordt doorgaans ingezet op één of meerdere van de volgende mechanismen bij de totstandkoming van een straf (Wartna, 2009):

1. Afschrikking: de betrokkene laat herhaling van het bestrafte gedrag achterwege uit vrees voor de consequenties die een nieuwe overtreding inhoudt
2. Incapacitatie: de dader is door de opgelegde beperkingen niet in staat of in de gelegenheid om het gewraakte gedrag opnieuw te vertonen
3. Resocialisatie: het wegnemen van belemmeringen en het aanreiken van vaardigheden en mogelijkheden aan de persoon in kwestie waardoor hij meer bereid en beter in staat is om herhaling van het delictgedrag te voorkomen.

Toch kunnen straffen ook onbedoeld recidiveverhogend werken zoals in gevallen waar het stigma dat kleeft aan een straf een negatief effect heeft op de conventionele mogelijkheden (bijv. het vinden van werk) van gestraften (Kirk & Wakefield, 2018; Kopf & Mowen, 2020; Pager e.a., 2009). Maar wat maakt een straf dan effectief en hoe wordt dit gemeten zodanig dat de interne en externe validiteit wordt meegenomen in het verhaal?

Het vergelijken van verschillende straffen in relatie tot recidive vormt een moeilijke zaak en heeft geleid tot heel wat meningsverschillen in het wetenschappelijk veld. Het grootste kernprobleem lijkt daarbij te liggen bij het vinden van een *counterfactual* (Wartna, 2009), namelijk: wat zou er zijn gebeurd als deze daders de interventie niet hadden ondergaan? Rechters proberen in de strafrechtspraktijk namelijk voor iedere veroordeelde de ‘meest passende’ straf op te leggen, hetgeen leidt tot systematische verschillen tussen ‘gelijke’ groepen die tot verschillende straffen zijn veroordeeld (Ulmer, 2012; Wermink e.a., 2015). Tijdens die beraadslaging worden factoren overwogen die op hun beurt weer kunnen samenhangen met het recidiverisico, waardoor een directe vergelijking van recidivepercentages niet op zijn plaats is. Wanneer hier geen rekening mee wordt gehouden loopt men het risico verkeerde assumpties te maken zoals de veronderstelling dat niet-vrijheidsbenemende straffen effectiever zijn dan gevangenisstraffen, gezien dit recidivecijfer vaak lager uitkomt in onderzoeken (Wermink et al., 2022).

Gezien het (ethisch gezien) moeilijk is een verantwoord onderzoeksdesign op te stellen, aangaande het huidige onderwerp, zijn daarom weinig tot geen uitspraken te vinden in de literatuur omtrent een vergelijking van straffen in relatie tot recidive.

Daartegenover wezen Andrews & Bonta (2003; Andrews, 1995) erop dat interventies effectief kunnen zijn, mits zij: (1) afgestemd zijn op het recidiverisico van de justitiabelen, (2) gericht zijn op de criminogene factoren en situaties die horen bij de betreffende groep en (3) aansluiten op de leerstijl van de deelnemers. Deze drie beginselen, verkort weergegeven als *risk*, *needs* en *responsivity*, lagen

aan de grondslag van het *What Works* model (Andrews et al., 1990; Bonta, 2002), later aangeduid als het *Risk Need Responsivity* (RNR) model. Het RNR-model stelt dat de effectiviteit van een strafprogramma afhankelijk is van: (1) het risico dat deze zal recidiveren (*Risk Principle*), (2) de mate waarin het programma de tekorten aanvult die tot het delinquente gedrag hebben geleid (*Need Principle*) en (3) de responsiviteit van de dader voor dit specifieke programma (*Responsivity-principle*). Met het eerste principe wordt bedoeld dat de zwaarte van een programma moet worden afgestemd op het risico dat iemand zal recidiveren, gezien een overdaad aan behandeling een averrechts effect kan hebben. Het tweede principe daarentegen veronderstelt dat het programma zich uitsluitend moet richten op de factoren die daadwerkelijk tot het delictgedrag hebben geleid. Het trainen van vaardigheden/tekorten waarvan de verbetering geen veranderingen zal brengen in het criminele gedrag, is namelijk zinloos in termen van *What Works*. Tot de niet-criminogene factoren behoort bijvoorbeeld het bestrijden van depressieve gevoelens. Ten slotte houdt het derde principe in dat de stijl en werkwijze van een programma moeten aansluiten bij de cognitieve en emotionele vaardigheden van de dader. Hier wordt een onderscheid gemaakt tussen algemene (ofwel het sociaal leren) en specifieke responsiviteit (ofwel individuele eigenschappen als motivatie, persoonlijkheid, geslacht, leeftijd, etc.) (Bonta & Andrews, 2010).

Desalniettemin heeft het RNR-model ook kritiek opgeroepen (Wartna, 2009). Een vooraanstaande bemerking die wordt gemaakt is het feit dat crimineel gedrag wordt gezien als aangeleerd gedrag dat, net als ander gedrag, afgeleerd kan worden. Interventies/straffen moeten criminelen dan laten inzien welke denkfouten zij maken in de veronderstelling dat dat inzicht ook leidt tot ander gedrag. Echter niet alle criminele gedragingen kunnen door de sociale leertheorie verklaard worden. Zo wijst onder andere De Winter (2008, zoals aangehaald in Boone, 2020) op de kracht van verklarende factoren die buiten het individu zijn gelegen als verklaring voor criminaliteit zoals armoede, aard en mate van toezicht op straat en perspectief in de samenleving.

Bovenstaande paragrafen onderlijnen de moeilijkheden die gepaard gaan met het beoordelen van de effectiviteit van maatregelen en straffen; maar bieden tegelijkertijd een opening voor de revisie van een bepaalde straf voor een specifieke dader.

3.3. Attitudes tegenover dierenmishandeling en straftoemeting

Ondanks er een algemene tendens bestaat dat dierenmishandeling onacceptabel is, en dat de huidige straffen voor opzettelijke dierenmishandeling niet streng genoeg zijn (Taylor & Signal, 2009), staat het idee dat alle diersoorten gelijk zijn, ondanks hun enorme verscheidenheid, voor de mens verre van de realiteit in relatie tot hun perceptie van dieren. Anders gezegd worden dieren door de mens niet als gelijken aanzien of behandeld (Herzog, 2010). Denk aan de verstikkende liefde waar onze huisdieren aan worden blootgesteld, in vergelijking tot de kille behandeling van dieren in de bio-industrie. Zo beschrijft Knegtering (2009) aan welke uiterlijke kenmerken dieren moeten voldoen, willen ze de meeste kans maken op bescherming van de overheid. Diezelfde onderscheiding komt ook tot uiting in de verschillende attitudes ten opzichte van de straftoemeting. Zo toont een meta-analyse door Taylor &

Signal (2009) aan dat meningen beïnvloed worden door: het type dier, de kwalificatie als huisdier of ‘plaag/pest’, en de overtuiging of de schade aan het dier noodzakelijk (bijv. in de vorm van een experiment) of onnodig was. Andere onderzoekers zoals Allen et al. (2002) stellen dan weer vast dat er een consensus bestaat tussen de hoogte van de aanbevolen boete/gevangenisstraf en het soort dier dat werd mishandeld. Respondenten vonden namelijk dat de mishandeling van dieren die het minst op mensen lijken (zoals insecten en vissen) een lagere straf opgelegd moeten krijgen; dit tegenover dieren die de meest gelijkenissen delen met de mens (bijv. primaten). Dit weerspiegelt speciesisme in de classificatie van dieren op basis van meningen over hun intrinsieke of extrinsieke waarde (Morton et al., 2018).

Een andere opdeling die vaak wordt gemaakt onder de bevolking is die tussen ‘gezelschapsdieren’ en ‘andere dieren’. Uit een onderzoek door Beneitez & Gustavo (2022) kwam duidelijk naar voren dat er meer sympathie op te brengen is voor huisdieren in relatie tot aspecten als hun vermogen om te lijden (cf. gevoelswezens) of als houders van rechten. Dit lijkt voorts sinds het eind van de vorige eeuw in onze samenleving zichtbaar (Cain, 1985; McConell et al., 2019; McKenna, 2021).

Daartegenover lijken inwoners van Spanje nog steeds de voorkeur te geven aan het opleggen van boetes voor elk type dier (Beneitez & Gustavo, 2022). Beneitez & Gustavo (2022) stellen dat dit mogelijks te verklaren valt door het feit dat ze boetes effectiever vinden omdat dit, in tegenstelling tot een gevangenisstraf, daadwerkelijk wordt uitgevoerd. En ondanks voorgaande bevinding zich toespitst op de situatie in Spanje, valt dit mogelijks te veralgemenen naar de situatie in België. Zoals afgebeeld in Tabel 1 is het gemiddelde aantal maanden van een uitgesproken gevangenisstraf in Vlaanderen voor dierenwelzijnsinbreuken namelijk 6 maanden. Echter straffen gelijk aan of lager dan 6 maanden worden in de praktijk in België niet uitgevoerd (wegens o.a. overbevolking in de gevangenissen). Kortom wordt mogelijks ook in Vlaanderen een grote meerderheid van de gevangenisstraffen voor deze materie niet uitgezeten.

Na de geldboete, ging de voorkeur van de respondenten uit naar educatieve programma's die de bron van het probleem aanpakken, met een focus op woedebeheersing bij incidenten met katten en honden en op dierenwelzijn bij incidenten met andere dieren (vogels, paarden, reptielen of hamsters). De minst geprefereerde optie was tenslotte probatie (Beneitez & Gustavo, 2022).

Tabel 1*Lengte gevangenisstraf*

Variabelen	Gevangenisstraf in maanden (N)
Casenummer	
1	1
2	1
3	3
4	6
5	6
6	10
7	15
8	10
9	2
10	2
11	3
12	5
13	5
14	8
15	12
Gemiddelde	6

4. HUIDIGE STUDIE

In de afgelopen jaren lijkt er een grote onverdeeldheid te zijn ontstaan over de uiteindelijke doeltreffendheid in het terugdringen van recidive van straffen zoals de gevangenisstraf. Zo blijkt dat, hoewel straffen de hoeksteen vormen van onze maatschappij en het huidige strafrecht, er moet worden erkend dat straffen soms niet effectief of efficiënt zijn en zelfs een averechtse werking kunnen hebben ten aanzien van het desbetreffende doel. In zijn algemeenheid lijkt een sanctie enkel een effectieve uitwerking te hebben naarmate ze meer op het individu is toegesneden, en zich meer richt op resocialisatie dan op afschrikking.

Een flagrant voorbeeld, van het belang van de afstemming van straffen aan de dader (of het daderprofiel), kan gevonden worden bij de *animal hoarders*. Het feit dat *animal hoarding* niet gekoppeld kan worden aan één specifieke psychiatrische stoornis (zie supra) ondersteunt het idee dat *animal hoarders* de nodige zorg, begeleiding of behandeling moeten krijgen specifiek voor hun situatie opdat ze niet zouden hervallen in oude gewoontes; wat op zich de uiteindelijke doelstelling omvat van een straf of maatregel. Bij de uitspraak van dergelijke begeleiding of behandeling is het derhalve noodzakelijk dat de symptomen van de *hoarder* gekend zijn. Enkel dan kan een passend behandelplan worden vastgesteld op basis van een soortgelijke stoornis. Voorlopig onderzoek suggereert dat er verschillende soorten *hoarders* te onderscheiden zijn, die elk (met bijhorende kenmerken) een andere aanpak vereisen (Patronek et al., 2006). Een eerste voorbeeld is de zogenaamde *overwhelmed caregiver*. Zij werken, als meest goedaardige hoarder, doorgaans beter mee met de autoriteiten dan andere soorten hoarders. Deze hoarder minimaliseert de (zorggerelateerde) problemen als gevolg van economische, sociale, medische of huiselijke veranderingen, zoals verlies van baan of gezondheid, in plaats van ze te ontkennen. Daarenboven is bij de *overwhelmed caregiver* strafrechtelijke vervolging vaak onnodig en kan het mogelijks zelfs contraproductief zijn. Dit in tegenstelling tot de *exploiter hoarder* waarbij vervolging de enige optie lijkt. De *exploiter hoarders* zijn namelijk het ernstigst, en het moeilijkst om op te lossen. Deze individuen vertonen sociopathische trekken en/of tekenen van ernstige persoonlijkheidsstoornissen, en schaffen dieren louter aan voor hun eigen behoeften (hetzij financieel gewin) zonder een echte band/hechting met de dieren te hebben. Vanwege hun gebrek aan empathie voor zowel dieren als mensen lijken ze onverschillig voor de schade en het lijden die ze veroorzaken. Ook ten aanzien van autoriteiten en andere buitenstaanders ontkennen ze alle problemen en verwerpen ze hun bezwaren/bezorgdheden.

Tabel 2 geeft een kort overzicht van de verschillende categorieën, zoals opgesteld door Patronek et al. (2006), en de belangrijkste aandachtspunten in verband met (strafrechtelijke) interventie.

Tabel 2

Categorieën animal hoarders

Type hoarder	Algemene aanpak/uitkomst		
	Overtuiging met verbale overeenkomst	Mogelijkheid van toekomstige juridische actie	Vervolging
<i>The overwhelmed caregiver</i>	Hoogstwaarschijnlijk ontvankelijk voor hulp en <i>downsizing</i>	Kan voldoende zijn om de kans op recidive te verminderen	Vaak onnodig en kan contraproductief zijn
<i>The rescue hoarder</i>	Hoogstwaarschijnlijk niet effectief, tenminste in de beginfase	Motivatie is om door te gaan met reddingspogingen, potentieel voor een kleinschaligere operatie belangrijk	Kan nodig zijn als de hamsteraar zich niet houdt aan het afgesproken plan voor de verzorging van de dieren
<i>The exploiter hoarder</i>	Zullen aanbevelingen en hulpaanbiedingen waarschijnlijk met minachting behandelen	Laat zich waarschijnlijk niet intimideren en kan een vijandige aanpak verwelkomen	Waarschijnlijk de enige haalbare optie

Het is met dit inzicht dat het idee is ontstaan om een overzicht te maken van zij die doorgaans inbreuken plegen op de Dierenwelzijnswetgeving ter ondersteuning van de vraag welke maatregelen/straffen vereist zijn om recidive in te perken bij deze daders. Opdat de eerder vermelde doelstelling kan worden behaald, wordt uitgegaan van volgende onderzoeks- en deelvragen:

1. Wat is het daderprofiel bij overtreders van de Dierenwelzijnswetgeving?
  - a. Welke personen zijn volgens de literatuur het meest vatbaar voor het plegen van dierenmishandeling?
    - i. Welke socio-demografische kenmerken kunnen we onderscheiden?
  - b. Wat zijn de motieven die men aanzet tot het plegen van dierenmishandeling?
  - c. Wat zijn de overeenkomsten/verschillen tussen de wetenschappelijke literatuur (theorie) en de situatie in Vlaanderen (praktijk), aangaande het daderprofiel?
2. Hoe verloopt de huidige aanpak/bestrafing van dierenmishandeling?
  - a. Welke straffen/interventies worden er in Vlaanderen opgelegd bij overtreders van de Dierenwelzijnswetgeving?
  - b. Zijn deze interventies/straffen effectief?
  - c. In welke mate wordt de bestrafing van daders van dierenmishandeling als rechtvaardig gepercipieerd?
  - d. *Komen de straffen/interventies tegemoet aan het daderprofiel?*

De huidige studie dient ten slotte te worden beschouwd als een kritisch criminologisch en exploratief onderzoek; waar een eerste stap wordt genomen bij het verwerven van kennis omtrent de aanpak van dierenmishandeling in Vlaanderen over het algemeen, en de zoektocht naar een effectieve bestraffing in het bijzonder. Die verworven informatie kan vervolgens worden gebruikt om een eerste aanbeveling, antwoord en/of vooruitzicht te bieden op de vraag ‘Komen de straffen/interventies tegemoet aan het daderprofiel?’.

5. METHODOLOGIE

Naar aanleiding van een verdieping in de materie, werd vooreerst gebruikgemaakt van een literatuurstudie naar enerzijds het daderprofiel van dierenmishandelaars; en anderzijds de potentiële straffen die hier tegenover staan in Vlaanderen (en diens effectiviteit). Gelet op de schaarste aan Belgische onderzoeken werden, binnen deze literatuurstudie, voornamelijk buitenlandse publicaties gehanteerd.

De wetenschappelijke publicaties werden gezocht met behulp van volgende databanken: Google scholar, Web of Science en ProQuest; en anderzijds aan de hand van de universiteitsbibliotheek (lib.ugent). Dit door gebruik te maken van (een combinatie aan) zoektermen als: ‘animal abuse/cruelty’, ‘prosecution’, ‘recidivism’, ‘offenders profiling’, ‘bestiality’, ‘public opinion’, ‘animal hoarding’, etc. Indien in deze artikelen werd verwezen naar andere relevante literatuur, werd hier ook verder op ingegaan.

Alvorens de resultaten van het onderzoek worden besproken, wordt in dit hoofdstuk het methodologisch kader uiteengezet betreffende het empirisch luik. Er werd gekozen voor een *mixed-method design* waarbij in eerste instantie gebruik wordt gemaakt van een kwalitatieve studie (dossierstudie en participerende observatie), en anderzijds een kwantitatieve benadering.⁵ In wat volgt, wordt een toelichting gegeven van het gehanteerde onderzoeksdesign en -methode, de onderzoekspopulatie en de operationalisering van de theoretische concepten.

5.1. Onderzoeksdesign- en methode

5.1.1. Kwalitatief onderzoek

5.1.1.1. Dossierstudie

---

⁵ Binnen het kwantitatief luik werd een database opgesteld aan de hand van de databanken van enerzijds Afdeling Dierenwelzijn en anderzijds de betrokken parketten (zie infra). Op die manier zou worden getracht recidive te meten van personen die in 2019 en 2020 het voorwerp uitmaakten van een rechterlijke beslissing (meer bepaald, een maatregel of straf), gezien recidive als uitkomstcriterium kan worden aangewend in evaluatie- of effectstudies voor het nagaan van de impact en effectiviteit van een bepaalde strafrechtelijke interventie. Bijgevolg laat dergelijk (effect)onderzoek toe doelgroepen en interventies beter op elkaar af te stemmen en om niet-effectieve interventies te identificeren (Robert et al., 2015). Wegens te weinig gegevens werd echter beslist het kwantitatief luik, uit methodologische overwegingen, weg te laten. Het gehele databestand wordt daarentegen wel gebruikt voor kleinere/ andere analyses (zie kwantitatief luik).

In kader van het kwalitatief luik wordt er vooreerst gebruikgemaakt van een dossierstudie. Deze studie heeft tot doel informatie van dierenmishandelaars in Vlaanderen te onderzoeken, en na te gaan of dit overeenstemt met de wetenschappelijke literatuur. In totaal werden er 10 dossiers (met een totaal van 11 personen) geselecteerd voor de analyse, waarvan de helft aan de hand van volgende criteria: er is sprake van (1) dierenmishandeling of verwaarlozing, (2) een aanvankelijke veroordeling, (3) recidive en (4) volledig gedocumenteerde informatie. Met het laatste criterium worden zaken bedoeld waarbij voldoende informatie is verzameld om een beeld te kunnen vormen van onder andere context-specifieke- en socio-demografische kenmerken (van de persoon in kwestie). Bij voorkeur worden daarom enkel zaken geselecteerd waarbij ten minste één uitspraak op tegenspraak werd uitgesproken, doordat uitspraken bij louter verstek minder informatie inhouden (vanwege de afwezigheid van verdediging).

De andere helft, daarentegen, werd gekozen op basis van volgende criteria: er is sprake van (1) zware vormen van dierenmishandeling en/of verwaarlozing, (2) een veroordeling en (3) voldoende gedocumenteerde informatie. Deze tweedeling werd gemaakt in een poging om verschillende profielen te incorporeren in het onderzoek. Met andere woorden krijgen we op deze manier een overzicht van het daderprofiel van zij die reeds recidive hebben gepleegd (binnen de periode van 2017-2022) en zij met een eenmalige veroordeling. Daarnaast werd gekozen om zwaardere vormen te raadplegen gezien het bij de recidivedossiers over andere en soms mildere feiten ging. Echter wanneer enkel eenzelfde feiten in een steekproef worden betrokken kan dit een vertekening in de hand werken.

Kenmerkend aan een dossierstudie wordt er, aan de hand van een gedetailleerde en intensieve studie van afgebakende onderzoekseenheden, gezocht naar overeenkomsten en verschillen tussen casussen. Door die vergelijking te maken probeert men de inzichten te verfijnen/valideren en de externe validiteit van de waarnemingen en interpretaties te vergroten (Vander Laenen & O’Gorman, 2016). Bovendien wordt ook de betrouwbaarheid verhoogd door een beredeneerde selectie te maken van de dossiers.

Daartegenover houdt een dossierstudie ook enkele gevaren in. Zo is het mogelijk dat de dossiers geen goed of volledig beeld schetsen van de werkelijkheid, omdat niet alle informatie (correct) gedocumenteerd is (Cockburn, 2000). Anderzijds hebben onderzoekers ook vaak de neiging om gevallen te kiezen die hun ideeën bevestigen (ergo bias naar verificatie) (Vander Laenen & O’Gorman, 2016).

Tenslotte moeten de gegevens, uit ethische overwegingen, anoniem worden geregistreerd en verwerkt om de privacy van de personen te garanderen. Gezien het hier gaat om gerechtelijke dossiers verkregen via de parketten is het aan de Procureurs des Konings om toestemming te verschaffen om de gegevens, met respect voor de principes van vertrouwelijkheid en anonimiteit, te gebruiken in kader van het huidig onderzoek. Om dit te bereiken werd een *informed consent* opgesteld en ondertekend, met uitzondering van het parket van Dendermonde dat een eigen bindend formulier aanreikte. Om verder tegemoet te komen aan de anonimiteit en vertrouwelijkheid werden de data-bestanden (zowel

voor de kwantitatieve als kwalitatieve analyse opgeslagen op een beveiligde USB-stick, die na het onderzoek worden verwijderd.

5.1.1.1.1. Populatie

De studie richt zich over het algemeen tot een vergelijking van de wetenschappelijke literatuur met de realiteit in Vlaanderen. Anders gezegd omhelst de populatie van het onderzoek overtreders van de Dierenwelzijnswetgeving gevestigd in Vlaanderen. Echter, tijdsbeperkingen (verbonden aan de invulling van een masterproef) gaan doorgaans gepaard met limitaties aangaande onderzoeksmethodes en populaties. Hierdoor werd er een selectie gemaakt van arrondissementen in Vlaanderen over een periode van 2017 tot 2022 waarop de dossiers van toepassing zijn, aldus de steekproef. Meer bepaald is het onderzoek gebaseerd op een steekproef van personen tegen wie een veroordeling is uitgesproken (anno 2017-2022) binnen het gerechtelijk arrondissement van West-Vlaanderen. Voor datzelfde arrondissement zijn ook de processen-verbaal en administratieve geldboetes, respectievelijk uitgesproken/opgelegd door de Afdeling Dierenwelzijn, opgevraagd. Personen waartegen bij wettelijke herhaling een administratieve boete is opgelegd of een proces-verbaal is uitgebracht, vallen derhalve ook binnen de parameters van de steekproef.

Kortom wordt voor de selectie van onderzoekseenheden een doelgerichte steekproef gekozen (Neuman, 2009). Een doelgerichte steekproef, ofwel *purposive sampling*, houdt een weloverwogen en inhoudelijk relevante selectie van onderzoeksobjecten in.

Buiten het feit dat er een beperking is in tijd om de gehele populatie te onderzoeken, vormt dit doorgaans een moeilijke opgave. Vermoedelijk is er naast de omvang van de geregistreerde dierenmishandeling een hoog *dark number* (Lockwood, 2010); te wijten aan gevallen van dierenmishandeling die niet opgemerkt of gemeld worden (door omwonenden of dierenartsen). Zodoende komen feiten als bestialiteit, door de specifieke omstandigheden waarin ze voorkomen, in een kleine minderheid aan het licht. Men kan er zelfs over twisten of het überhaupt gedetecteerd wordt. Dit betekent dat we, zelfs zonder tijdsbeperking, geen volstrekt waarheidsgetrouw beeld kunnen schetsen van de dierenmishandelaars in Vlaanderen.

5.1.1.1.2. Operationalisering

Om bepaalde begrippen uit het theoretisch kader meetbaar te maken en te analyseren, dienen ze geoperationaliseerd te worden in empirische variabelen. Onderzoek naar recidive is echter complexer dan het lijkt. Eén steeds terugkerende moeilijkheid betreft de conceptualisering van het fenomeen, meer bepaald een adequate geldige definitie. Gezien er in de huidige studie enkel voornamelijk gebruik wordt gemaakt van dossiers verkregen via de parketten, wordt er met recidive een nieuwe veroordeling of straf/maatregel op niveau van zowel het OM als de rechtbank bedoeld tegen wie een eerdere veroordeling/vonnis is uitgesproken.

De dossieranalyse wordt verder benaderd vanuit de informatie verkregen uit voorgaande literatuurstudie. Anders gezegd wordt er op basis van deze literatuurstudie een lijst samengesteld bestaande uit verschillende overkoepelde categorieën omtrent de aangehaalde motieven (zie Bijlage 2 m.b.t de codering); daar deze categorieën een effectieve manier zijn om dierenmishandelaars te beoordelen. Anderzijds kan er op deze manier een vergelijking worden gemaakt tussen de relevante kenmerken die naar voren zijn gekomen in de literatuur en in de dossiers. De informatie wordt nauwkeurig genoteerd volgens de parameters neergeschreven in het opgestelde dossierfiche (zie Bijlage 3), en geanalyseerd met behulp van het softwareprogramma NVivo.

5.1.1.2. Participerende observatie

Anderzijds nam ik in uitoefening van mijn stage bij de Vlaamse overheid – Afdeling Dierenwelzijn deel aan een participerende observatie. Binnen die participerende observatie, ofwel verzameling van gegevens gedurende een zekere periode via deelname aan het dagelijkse leven, werden contacten gelegd met verscheidene actoren (zoals de politie, het OM, beleid en inspectie) die een rol spelen in de aanpak van dierenwelzijnsinbreuken. Dergelijke verbintenissen zijn immers nodig om een beeld te vormen van de werking, gezien binnen beleid en inspectie alleen al gebruik wordt gemaakt van samenwerkingen met onder andere: dierenasielen, dierentuinen, dierenartsen, schepenen, de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, de Vlaamse proefdierencommissie, ambtenaren van de gemeente, politiekorpsen, het parket, DMO's, slachthuizen, FAVV, etc.

De keuze voor een participerende observatie is er gekomen door het gebrek aan literatuur of andere wetenschappelijke bronnen die een overzicht kunnen bieden van het totaalplaatje. Om niet verloren te raken in de gedecentraliseerde aanpak van dierenbescherming en dierenwelzijn werd daardoor gekozen voor een instantie die een centrale werking heeft inzake dit fenomeen, namelijk de Afdeling Dierenwelzijn. Op deze manier kunnen er gegevens worden verzameld van hoge interne validiteit, die anders moeilijk te verzamelen zijn.

Aan de andere kant moet te allen tijde rekening gehouden worden met een mogelijke onderzoekersbias bij de verwerking van de gegevens. Een lage betrouwbaarheid betekent weliswaar een vertekening van de resultaten. Daarbij wordt ook bedoeld dat sommige resultaten niet te veralgemenen vallen, zeker niet voor de situatie in heel België.

Ten slotte houdt deze analysevorm een aantal risico's in. In sommige gevallen kan de onderzoeker zich namelijk in gevaarlijke situaties bevinden, zeker wanneer meegelopen wordt met inspectie en/of politie; zoals het geval was tijdens mijn stage. Gezien het in zo'n situaties daarnaast onmogelijk is om videorecorders of zelfs notitiepapier te gebruiken om informatie te registreren, werd de ingewonnen informatie altijd pas achteraf aan het einde van de dag genoteerd. Deze veldnotities werden gebruikt om een overzicht te maken van de aanpak van Dierenwelzijnsinbreuken in Vlaanderen.

5.1.2. Kwantitatief luik - populatie

Aan de hand van een databank die ik heb opgericht tijdens mijn stage bij de Vlaamse overheid – Afdeling Dierenwelzijn werd een overzicht gemaakt van 410 zaken via de databank van de Afdeling en via verder opsporingswerk in samenwerking met parketten binnen de gerechtelijk arrondissementen van West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Brussel (meer bepaald Ieper, Halle-Vilvoorde en Dendermonde). Van die 410 geregistreerde zaken, binnen een periode van 2017 tot 2022, werden slechts 200 dossiers wegens tijdgebrek nader bekeken en geanalyseerd; wat tenslotte resulteerde in 147 uitspraken op niveau van het OM en de rechtbank. Deze vermindering valt grotendeels te wijten aan zaken die worden samengenomen voor eenzelfde uitspraak, en anderzijds vanwege administratieve boetes die na een rappel door het OM alsnog werden betaald (en derhalve niet meer bij de gegevens op niveau van de rechtbank/OM worden genomen).

In kader van het kwantitatief luik werden de 147 uitspraken tenslotte gebruikt voor analyses als de uitgesproken straffen/maatregelen en de gemiddelde hoogte van een gevangenisstraf. De gegevens worden, net als bij het kwalitatief onderzoek, anoniem geregistreerd en kwantitatief verwerkt. Anders dan bij zelfrapportage (waar je meer kans hebt op vertekende resultaten) is alle informatie met betrekking tot de delicten terug te vinden in de dossiers.

De overige 111 zaken die het voorwerp uitmaakten van een strafrechtelijke veroordeling werden daarenboven gebruikt in functie van het daderprofiel. Anders gezegd worden deze gegevens gebruikt om de demografische variabelen vast te stellen die mogelijks gelinkt kunnen worden aan dierenmishandelaars; alsook ter bestudering van de criminologische factoren verbonden aan dit fenomeen en/of de rechtszaak.

5.1.2.1. Operationalisering

Om een idee te krijgen van welke straffen of maatregelen er doorgaans in de praktijk worden uitgesproken in Vlaanderen wordt er voor elk van de 147 dossiers een code aangemaakt (cijfers 1-13) dat verwijst naar een bepaalde strafmodaliteit. Zodoende worden onder Tabel 3 de uitgesproken straffen/maatregelen ondergebracht in 13 categorieën met als betekenis: ‘gevangenisstraf’, ‘werkstraf’, ‘geldboete’, ‘VSBG/MS’, ‘probatie’, ‘gevangenisstraf + geldboete’, ‘internering’, ‘vrijspraak’, ‘opschorting’, ‘seponering’, ‘verbod + gevangenisstraf’, ‘verbod + geldboete’ en ‘verbod + gevangenisstraf + geldboete’.

Van de 147 dossiers werd er bij slechts 9 zaken een gevangenisstraf uitgesproken. Om een gemiddelde te kunnen berekenen van deze gevangenisstraffen betreffende de duur werd in Tabel 1 derhalve een overzicht gemaakt van het aantal maanden, uitgesproken in de voorgemelde dossiers. Het hoger aantal (15 uitspraken) valt daarbij te verklaren aan het feit dat sommige dossiers meerdere personen omvatten waartegen een uitspraak wordt gevorderd.

De andere variabelen, met betrekking tot de demografische en criminologische variabelen, worden stelselmatig neergeschreven in een Excel-bestand. Leeftijd op moment van de eerste feiten wordt

enerzijds neergeschreven volgens het exacte getal en anderzijds de desbetreffende categorie. Variabelen als geslacht, herkomst, verbod en afhandeling worden aan de hand van een dichotome codering geoperationaliseerd; met ‘Belg’ en ‘niet-Belg’ voor herkomst, ‘man’ of ‘vrouw’ voor geslacht, ‘ja’ en ‘nee’ voor verbod, en ‘tegenspraak’ of ‘verstek’ voor afhandeling. Wat betreft de aard van de feiten werden 6 overkoepelde categorieën aangemaakt, namelijk: ‘verwaarlozing’, ‘fysieke mishandeling’, ‘seksuele mishandeling’, ‘achterlaten’, ‘moord’ en ‘andere’.

6. RESULTATEN

6.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zullen de resultaten worden besproken van het gevoerde empirische onderzoek. Meer bepaald wordt in het tweede deel een gedetailleerde beschrijving gegeven aangaande de aanpak van dierenmishandeling (doorheen de strafrechtsketen), zoals geobserveerd tijdens mijn stage. Vervolgens wordt in het derde deel een algemeen overzicht gegeven van de beschrijvende statistieken zodat de lezer een globaal beeld krijgt van onder andere de demografische kenmerken van de dierenwelzijnsovertreders. Ten slotte sluiten we af met de kwalitatieve analyse waar enkele vooraanstaande bevindingen worden overlopen die naar boven kwamen in de gerechtelijke dossiers.

6.2. Participerende observatie

6.2.1. Handhaving van inbreuken op dierenwelzijn

6.2.1.1. Opsporing van dierenwelzijnsinbreuken

Over het algemeen worden overtredingen van de Dierenwelzijnswet, zoals vermeld in de wet, opgespoord en vastgesteld door leden van de federale/lokale politie en gerechtelijke politieagenten enerzijds; en anderzijds door statutaire en contractdierenartsen en personeel aangesteld door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (art. 34 Dierenwelzijnswet). Deze statutaire/contractdierenartsen zijn onder meer ondergebracht in de Afdeling Dierenwelzijn en bestaat uit twee teams, team inspectie en beleid.

Meer specifiek bestaat team inspectie uit ongeveer 25 inspecteurs en controleurs die inspecties uitvoeren bij zowel professionele inrichtingen waar dieren aanwezig zijn (zoals laboratoria, kinderdagverblijven, boerderijen, stallen, dierenpensions, dierentuinen, slachthuizen, etc.) als bij particulieren. Een inspectie wordt voornamelijk uitgevoerd naar aanleiding van een melding (hetzij een klacht via mail of vanwege non-conformiteit FAVV) of via een formulier van een DMO (dierenarts met opdracht). Bij het uitvoeren van deze opdrachten mogen ze elk vervoermiddel, land, bedrijf of ruimte betreden waar levende dieren worden gehouden of gebruikt (art. 34, §2 Dierenwelzijnswet).

Voor het betreden van de buitenkant (of tuin) van een woning oordeelde het Hof van Cassatie reeds dat speurders van de federale en lokale politie gerechtigd zijn tot het maken van vaststellingen inzake de toestand van dieren zonder voorafgaande machtiging van de (politie)rechter.⁶

Op de meeste plaatsen kunnen ze tijdens inspecties ter plaatse (op basis van klachten) de hulp van politieagenten inroepen. Zo hebben inspecteurs en controleurs een eigen regio waarin ze werken en contact hebben met dezelfde politiezones. De inspectie vraagt assistentie aan de politie tijdens dergelijke inspecties om de veiligheid van de betrokkenen te garanderen. Omgekeerd kan het ook dat de politie advies of hulp vraagt van Dierenwelzijn. Beide partijen kunnen echter wel onafhankelijk overtredingen vaststellen en opsporen, zoals wettelijk verankerd in artikel 34, §2 van de dierenbeschermingswet.

6.2.1.2. Inbeslagname van dieren

Wanneer er tijdens een inspectie bewijs is van ernstige verwaarlozing of mishandeling, kan de ambtenaar of politieagent ook overgaan tot administratieve inbeslagname van de betrokken dieren. Op die manier worden de dieren voor hun eigen veiligheid overgebracht naar een geschikte opvangplaats. Daarnaast kunnen er ook dieren in beslag worden genomen die deel uitmaken van een overtreding op grond van artikel 40 Dierenwelzijnswet. In dat geval worden dieren gehouden in strijd met een opgelegd (tijdelijk/permanent) verbod.

In geval van een inbeslagname bij ernstige verwaarlozing wordt de eigenaar de optie geboden vrijwillig afstand te doen van het in beslag genomen dier. In geval de eigenaar vrijwillig afstand doet zal het dier geplaatst worden in een erkend dierenasiel voor toekomstige adoptie. Wordt er geen vrijwillige afstand gedaan dan kan de eigenaar op een later moment (en onder voorwaarden) alsnog het dier terug proberen te verkrijgen. Verder bestaat de keuze voor Afdeling Dierenwelzijn, volgens artikel 42, §2 Dierenwelzijnswet, uit 5 (andere) opties na inbeslagname. De Afdeling kan ervoor kiezen het dier: (1) al dan niet tegen waarborgsom terug te geven aan de verantwoordelijke van het dier, (2) het te verkopen, (3) het in volle eigendom aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon te geven, (4) het te slachten of (5) zonder verwijl doden. In de praktijk wordt er echter meer gebruikgemaakt van de optie het aan een erkend dierenasiel toe te vertrouwen, tenzij het dier in een zeer slechte staat is. In sommige zaken worden er voorwaarden opgelegd die de verantwoordelijke moet volbrengen binnen een opgelegd termijn, en waar enkel na voltooiing het dier kan terugkeren naar de eigenaar. In dat geval wordt het dier soms tijdens de desgevallende periode bij familie of vrienden ondergebracht.

---

^{de}
⁶ Cass. (2de k.) 8 september 2004, nr. AR P.04.04.0466.F, *Arr.Cass.* 2004, afl. 9, 1329.

Het nemen of opleggen van maatregelen (zoals de inbeslagname) impliceert een autonoom beoordelingsrecht van ieder overheidspersoon bedoeld in art. 34, zonder inmenging of toezicht van de diergeneeskundige afdeling.⁷

6.2.2. Vervolging

6.2.2.1. Bestuurlijke handhaving

Wanneer een overtreding wordt geconstateerd, kunnen de bevoegde dierenartsen en politieagenten eerst een waarschuwing geven aan de overtreder met het (dringend) verzoek om de overtreding te beëindigen. Als bij een volgende inspectie het tegendeel (qua naleving) wordt vastgesteld, kan alsnog een proces-verbaal worden opgemaakt dat leidt tot een (bestuurlijke) boete (art. 41bis Dierenwelzijnswet).

De hoogte van de bestuurlijke boete, respectievelijk opgelegd door de Afdeling Dierenwelzijn, wordt berekend aan de hand van een eenduidig boetesysteem. Op deze manier worden boetes opgelegd voor overtredingen die in het verleden door het OM geseponneerd zouden worden (Ewijk & Niemeijer, 2005). Als de betalingstermijn is verstreken of de overtreder weigert te betalen, wordt het dossier door het departement doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie, evenals wanneer geen voorstel tot betaling wordt gedaan.⁸ Bij ernstige overtredingen wordt het dossier direct doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie voor verdere (strafrechtelijke) afhandeling. Bij betaling van de geldsom door de overtreder daarentegen vervalt de strafvordering.

De hoogte van de administratieve boete hangt in grote mate af van het aantal dieren, overtredingen, eerdere waarschuwingen of boetes en de status van de overtreder (zij het als professioneel of particulier). Ergo, het bedrag verhoogt naargelang de aantallen aangaande voornoemde categorieën toenemen; met een startbedrag van 416 euro voor particulieren en 640 euro bij een professioneel. In uitzonderlijke gevallen kan deze minimumgrens verlaagd worden (bijv. onder de vorm van een halvering).

6.2.2.2. Strafrechtelijke handhaving

Als de zaak doorgestuurd wordt, zij het door de politie of bevoegde dierenartsen, ligt de keuze vervolgens bij de Procureur des Konings om al dan niet te vervolgen. In eerste instantie zal er getracht worden, onder de vorm van een rappel, alsnog de overtreder te laten overgaan tot vrijwillige betaling van de voornoemde geldsom. In geval dit niet lukt, wordt in het merendeel van de gevallen een voorstel tot minnelijke schikking voorgesteld of gaandeweg overgegaan tot seponering. Tot slot ligt een laatste stap er in de zaak door te verwijzen naar de rechtbank.

---

⁷ A. VANDEPLAS, "Over dierenbescherming en dierenwelzijn" (noot onder Cass. 28 februari 1995), *RW* 1996- 1997, 882.

⁸ Art. 5 en 6 KB 20 september 2005 houdende uitvoering van artikel 41bis van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, *BS* 13 oktober 2005.

6.2.2.2.1. Uitgesproken straffen

Wanneer een zaak voor de rechter komt, zijn er een aantal (andere) mogelijkheden voorhanden wat betreft de straffen en/of maatregelen die opgelegd kunnen worden; in vergelijking met de straffen/maatregelen opgelegd door de Procureur des Konings. Tabel 3 biedt een overzichtelijk weergave van de uitgesproken straffen/maatregelen van 147 dierenwelzijnsdossiers binnen een periode van 2017 tot 2022 op niveau van het OM en de rechtbank. Hierbij valt op dat hoofdzakelijk (36,1%) een geldboete wordt opgelegd in combinatie met een verbod. Een verbod kan tijdelijk of permanent zijn op het houden van (een limitatief aantal) dieren of diersoorten.

Opmerkenswaardig wordt er in het overgrote merendeel van de zaken (administratieve geldboete = 17,7% en strafrechtelijke geldboete = 44,3%) een geldsom opgelegd/uitgesproken als hoofdstraf (Tabel 3). Kortom de geldboete lijkt dé uitspraak bij uitstek voor dierenwelzijnsinbreuken. Wanneer we het niveau van het OM en de rechtbank echter apart bekijken zien we een verschil in de aantallen met op niveau van het OM een percentage 42,62% dat een geldsom opgelegd krijgt (Zie Figuur 4). Tegenover de rechtbank waar het percentage 75,58% bedraagt (Zie Figuur 5). Het ander gedeelte (57,38%) van de zaken op niveau van het OM wordt weliswaar geseponneerd.

Tabel 3

Uitgesproken straffen/maatregelen

Variabelen	N	%	M	SD
Straffen/maatregelen				
Zonder gevolg/sepot	35	23,8%	-	-
Opschorting	6	4,1%	-	-
Vrijspraak	1	0,7%	-	-
Werkstraf	3	2,0%	-	-
Probatie	1	0,7%	-	-
VSBG/MS	26	17,7%	-	-
Geldboete	12	8,2%	-	-
Geldboete + verbod	53	36,1%	-	-
Gevangenisstraf	1	0,7%	-	-
Gevangenisstraf + verbod	0	0,0%	-	-
Gevangenisstraf + geldboete	3	2,0%	-	-
Gevangenisstraf + geldboete + verbod	5	3,4%	-	-
Internering	1	0,7%	-	-
TOTAAL (N)	147	100,0%	-	-

6.3. Kwantitatieve analyse

6.3.1. Beschrijvende statistieken

6.3.1.1. Demografische kenmerken

De personen die het voorwerp uitmaakten van een veroordeling binnen een periode van 2017-2022 (N=105)⁹ bestonden uit 70,48% mannen en 29,52% vrouwen met een leeftijd tussen de 20 en 81 jaar (M = 43,36, SD = 14,717) op moment van hun eerste veroordeling. Verder kwamen 18 personen (17,14%) uit andere landen, tegenover 87 (82,86%) personen die geboren zijn in België (zie Tabel 4).

Tabel 4
Demografische variabelen kwantitatieve analyse

Variabelen	N	%	M	SD
Geslacht				
Man	74	70,48%	-	-
Vrouw	31	29,52%	-	-
Leeftijd				
			43,36	14,717
20-25	15	14,29%	-	-
26-30	8	7,62%	-	-
31-35	10	9,52%	-	-
36-40	11	10,48%	-	-
41-45	20	19,05%	-	-
46-50	9	8,57%	-	-
51-55	10	9,52%	-	-
56-60	6	5,71%	-	-
61-65	8	7,62%	-	-
66-70	2	1,90%	-	-
71-75	4	3,81%	-	-
76-80	1	0,95%	-	-
>80	1	0,95%	-	-
Afkomst				
België	87	82,86%	-	-
Buitenland	18	17,14%	-	-
TOTAAL (N)	105	100,0%	-	-

6.3.1.2. Criminologische kenmerken

Gezien eenzelfde case vaak meerdere inbreuken telt van een verschillende aard werd ervoor gekozen de feiten begaan in de 111 gerechtelijke dossiers op te delen in een aantal overkoepelde categorieën die in één oogopslag iets vertellen over de hoedanigheid van een bepaalde zaak/gebeurtenis. Een indeling werd gemaakt van 6 categorieën (seksuele mishandeling werd uiteindelijk weggelaten

⁹ Hoewel eerder vermeld werd dat een totaal van 111 gerechtelijke dossiers op niveau van de rechtbank zijn bekeken, werd dit aantal gereduceerd tot 105 in kader van de huidige analyses door corresponderende gegevens te elimineren van zij die recidive hebben gepleegd. In geval deze wel opgenomen zouden worden, kan dit een vertekening veroorzaken van de uitkomsten, gezien deze personen over dezelfde demografische variabelen beschikken. Met andere woorden werden deze individuen slecht één keer opgenomen in de data-analyse, ondanks ze meerdere veroordelingen op hun naam hebben.

aangezien dergelijke feiten niet voorkwamen bij de onderzochte dossiers) waaraan telkens bepaalde artikelen aan verbonden zijn (Zie Figuur 1 in Bijlage). Echter gezien er in sommige instanties een overlap zit van dezelfde artikelen blijft de inhoud van de zaak nog steeds doorslaggevend voor de uiteindelijke categorisering.

Uit Tabel 5 kan afgeleid worden dat een overgrote meerderheid van de dossiers (72,97%), namelijk 81, een schending uitmaken van artikelen 4 §1, §2, §3 en 36, 3° Wet 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren; ofwel verwaarlozing van het dier. Het tweede meest voorkomende is vervolgens fysieke mishandeling (waardoor het dier zonder noodzaak omkomt of een verminking, letsel, of pijn ondergaat), gevolgd door het achterlaten van een dier met de bedoeling zich ervan te ontdoen.

Tabel 5

Criminologische kenmerken kwantitatieve analyse

Variabelen	N	%	M	SD
Verbod				
Ja	63	56,76%	-	-
Nee	48	43,24%	-	-
Afhandeling				
Tegenspraak	58	52,25%	-	-
Verstek	53	47,75%	-	-
Aard van de feiten				
Verwaarlozing	81	72,97%	-	-
Achterlaten	13	11,71%	-	-
Fysieke mishandeling	19	17,12%	-	-
Moord	2	1,80%	-	-
Andere	12	10,81%	-	-
(Missing value)	1	0,90%	-	-
TOTAAL (N)	111	100,0%	-	-

Verder werd bij 52,25% een veroordeling op tegenspraak uitgesproken, tegenover het aandeel van een uitspraak bij verstek dat 47,75% bedraagt (Tabel 5). Dit is belangrijk mee te nemen naar de beoordeling van een uitspraak, gezien dit de uiteindelijke veroordeling kan beïnvloeden. Een uitspraak bij verstek loopt gelijk aan beknopte informatie over factoren als de actuele socio-economische situatie, waardoor mogelijks een andere straf kan worden opgelegd dan wanneer deze zou zijn uitgesproken op tegenspraak. Voornamelijk wanneer we een inschatting maken van de effectiviteit van een straf is dit cruciaal te implementeren in de beoordeling.

Ten slotte werd ook gekeken in hoeveel zaken een verbod werd uitgesproken. Bij 56,76% werd namelijk wel een verbod opgelegd, tegenover 43,24% waar geen verbod werd uitgesproken (Tabel 5). Zoals zichtbaar op Tabel 6 is het aantal de afgelopen 3 jaren gelijkmatig verspreid. Ondanks er vanuit de parketten een vermoeden weerklonk dat het aantal keer dat een verbod in een zaak wordt opgelegd zou zijn toegenomen in vergelijking met een aantal jaar geleden komt dit hier minder tot uiting (zie Figuur 2 in Bijlage). Een mogelijke verklaring hiervoor valt te wijten aan de weinige datagegevens die werden opgenomen voor de jaren 2017 en 2018.

Tabel 6

Opleggen verbod per jaar

Jaartal	Ja (N)	Ja %	Nee (N)	Nee %	TOTAAL (N)
2017	3	60,00%	2	40,00%	5
2018	4	80,00%	1	20,00%	5
2019	12	80,00%	3	20,00%	15
2020	9	52,94%	8	47,06%	17
2021	15	46,88%	17	53,13%	32
2022	20	54,05%	17	45,95%	37
TOTAAL (N)	63	56,76%	48	43,24%	111

6.4. Dossieranalyse

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de dossierstudie, naast een beknopte beschrijving van de respondenten/delinquenten, besproken. De verkregen informatie wordt per thematiek (gelijkmatig aan de gehanteerde codeboom in NVivo) besproken en verduidelijkt aan de hand van situatieschetsen of citaten van getuigenissen, wiens identiteit wordt geanonimiseerd en van een schuilnaam wordt voorzien vanwege ethische aspecten. Ten slotte wordt een conclusie naar voren geschoven in verband met de algemene bevindingen doorheen de verschillende dossiers.

6.4.1. Respondenten

In kader van de dossierstudie werd er een steekproef opgesteld van 11 personen die het voorwerp uitmaken van 10 gerechtelijke dossiers. In totaal werden 3 vrouwen en 8 mannen onderzocht inzake het biologische geslacht, met een leeftijdsinterval gaande van 21 jaar tot 70 jaar. Verder vormt België bij 9 personen het geboorteland. De 2 andere daarentegen waren geboren in Oekraïne en Tunesië.

Wat betreft de burgerlijke staat betroffen 7 dossiers personen die ofwel ongehuwd of gescheiden waren. De 2 personen met een gehuwd statuut daartegenover slaan op eenzelfde dossier van een getrouwd koppel waartegen een straf was uitgesproken voor Dierenwelzijnsinbreuken. Verder valt te

bemerken dat het lage aantal van gehuwde personen deels te wijten is aan de jonge leeftijd van 3 respondenten, die eveneens alle drie een ongehuwd statuut hebben.

Tabel 7

Demografische variabelen kwalitatieve analyse

Variabelen	N	%	M	SD
Geslacht				
Man	8	72,73%	-	-
Vrouw	3	27,27%	-	-
Burgerlijke staat				
Gehuwd	2	18,18%	-	-
Ongehuwd	4	36,36%	-	-
Gescheiden	3	27,27%	-	-
Lege cellen	2	18,18%	-	-
Afkomst				
België	9	81,81%	-	-
Buitenland	2	18,18%	-	-
Financiële moeilijkheden				
Ja	9	81,81%	-	-
Ongekend	2	18,18%	-	-
Beroep				
Landbouwer	3	27,27%	-	-
Zonder beroep	5	45,45%	-	-
Verkooper/verkoopster	1	9,10%	-	-
Gepensioneerd	1	9,10%	-	-
(Missing value)	0	0,00%	-	-
TOTAAL (N)	11	100,0%	-	-

Ten slotte gaven 9 personen (81,81%) aan te kampen met financiële moeilijkheden. Van de overige 2 individuen konden geen mogelijke problemen achterhaald worden, al was de kans in 1 zaak reëel. Bovendien was bijna de helft (45,45%) van de steekproef werkloos, wat een potentiële verklaring kan zijn voor de lage socio-economische status. De rest van de veroordeelden die wel over een beroep beschikten, hetzij verkoper (9,10%) of landbouwer (27,27%), vormen daarnaast jobs waar geen secundair diploma voor vereist is. Dit kan op zich wederom een factor spelen bij hun economische situatie vanwege het lager inkomen dat dit soms met zich meebrengt.

6.4.2. Socio-economische status

Een moeilijke financiële situatie of laag inkomen zijn steeds terugkerende zaken die bijna iedere delinquent (81,81%) aangeeft (als reden voor ten minste één van hun feiten). Voornamelijk in kader van feiten met betrekking tot de verwaarlozing van dieren werd dit vaak expliciet aangegeven door de veroordeelden. Hierbij gaat het over scenario's gaande van het niet laten behandelen van schurft, tot

het achterlaten van een dier in een verlaten woning zonder water, noch voedsel wegens onvoldoende geld om de terugreis te maken en het dier te gaan ophalen.

“In zijn besluiten legde de beklaagde neer dat hij een kleine zelfstandige is die het financieel moeilijk heeft en moet opboksen tegen de moderne industriële landbouwbedrijven.”

Ook wanneer dit gecombineerd wordt met andere factoren zoals ziekte lijkt de socio-economische status grote gevolgen te hebben voor dieren. Dit leidt ons te doen geloven dat ongunstige economische omstandigheden, gepaard met het aantal dieren (in een huishouden) en de aanwezigheid van een handicap of immobiliteit (vanwege hun gezondheid) bij eigenaars, kunnen worden geassocieerd met dierenverwaarlozing. Een voorbeeld hiervan komt uit een dossier over een koppel dat instond voor de verzorging van meer dan 200 runderen, maar hier de laatste jaren niet in slaagde vanwege hun zwakke gezondheid, oude leeftijd, financiële situatie en het grote aantal dieren. Als resultaat kende het bedrijf een verhoogd sterftecijfer van 10% en bevonden verschillende dieren zich in erbarmelijke omstandigheden.

6.4.2.1. Omgevingsfactoren

Een opvallende bemerking ligt overigens bij de omgevingsfactoren van de veroordeelden. Bij zo goed als alle huishoudens (ofwel 8 van de 10) hadden zich allerlei voorwerpen opgestapeld (zoals vuile vaat, afval, kleding, meubelen, etc.) of was de woning bezaaid met uitwerpselen en urine.

Naast het voor de hand liggende teken van een gebrek aan hygiëne, vormen deze casussen tot een bepaald extent bewijs van verwaarlozing van zichzelf enerzijds, en derden (hier dieren) anderzijds. Slechte persoonlijke verzorging, ongezonde voeding (vaak consumptie van grote hoeveelheden alcohol) en in sommige situaties sociaal isolement onderlijnen dit idee. Opmerkelijk gaat het in 6 van de 8 casussen tegelijkertijd ook over individuen die het financieel moeilijk hebben.

6.4.3. Motieven

6.4.3.1. Beheersing van het dier

In de processen-verbaal en allerhande getuigenissen van gebeurtenissen waarbinnen dieren mishandeling heeft plaatsgevonden, vallen verwijzingen te bespeuren met betrekking tot de beheersing van het dier. In een aantal van de geanalyseerde gevallen ging het over een dronken en/of agressief persoon die volledig doorslaat wanneer het dier in kwestie iets doet dat de eigenaar niet zint in een poging het dier te straffen of te disciplineren.

“Die avond miauwde de poes voortdurend. X had het plots gehad en stak de poes in een werkende oven.”

“De kat miauwde veel waarop X ze een stamp gaf zodat ze zou stoppen. X sloot de kat ook soms op in het toilet”

“Eerder die avond had hij al voor moeilijkheden gezorgd in café X. Toen zijn hond plots iets deed dat hem niet zinde, nam hij zijn krukken en sloeg er het dier verschillende keren mee.”

“X stelt dat zijn hond vuilniszakken had kapotgebeten waardoor hij over zijn toeren raakte en het dier afranselde.”

Deze situaties getuigen van een grote kwetsbaarheid van dieren die samenwonen met een gewelddadig persoon of iemand met een drugs/alcoholverslaving. De toegankelijkheid en de nabijheid van het dier in situaties die ofwel afgeschermd ofwel zichtbaar zijn naar de buitenwereld toe creëren meer mogelijkheden voor gewelddadige ontmoetingen.

6.4.3.2. Financieel gewin

In geen van de gevallen kwam financieel gewin naar boven als dé reden van dierenmishandeling/verwaarlozing; ook al ging het bij sommige dossiers over professionelen die in uitwerking van hun beroep of hobby (cf. hobbykweker) inbreuken pleegden. Doch viel in één bepaalde zaak de naar voren geschoven reden, hetzij het feit dat deze persoon vanwege haar gezondheid en beperkte financiële middelen niet in staat was voor haar dieren te zorgen, te betwisten.

De zaak in kwestie gaat over een vrouw die honden kweekt en verhandelt zonder de vereiste erkenning. En ondanks ze niet de middelen heeft om dit in goede banen te leiden (bijv. de registratie en identificatie van de honden) en de (36-tal) aanwezige honden in zorg te voorzien, blijft ze haar praktijken voortzetten. Bovendien werkt deze persoon ook met meerdere dierenartsen samen wat kan duiden op voorbedachte rade, ofwel doelbewust handelen. Personen die handelen met oog op winstbejag zonder belangstelling of compassie voor het welzijn van dieren kunnen er namelijk baat bij hebben om telkenmale een nieuw dossier te starten (en als het ware opnieuw met een schone lei te beginnen) bij een nieuwe dierenarts om geen argwaan op te wekken. Met andere woorden is dit een manier om verborgen te blijven voor autoriteiten die gevolg kunnen geven aan kwaadwillige praktijken (zowel dierenartsen als politieambtenaren). Kortom wijzen alle signalen naar een mogelijk winstmotief, al moet worden benadrukt dat dit nergens nadrukkelijk wordt vermeld en derhalve zou kunnen worden ontkracht.

6.4.3.3. Uiting van agressie

Zoals reeds aangehaald ligt agressie bij sommige personen aan de basis van hun (gewelddadige) handelingen/inbreuken. Daarbij valt op te merken dat: hoe prominenter/sterker het agressief gedrag bij de dader, hoe zwaarder de gepercipieerde dierenmishandeling. Doorheen de 10 dossiers waren er in totaal 5 dossiers die betrekking hebben tot agressieve personen, waarbij 3 veroordelingen gedragingen impliceerden van ernstig fysieke mishandeling. Verder gaat het hier opmerkelijk gezien enkel over mannen, en gaat het bij 3 van de 5 personen over jongvolwassenen in de 20 jaar.

Desalniettemin de 2 overige dossiers geen fysieke mishandeling behelsden, omvatte één ervan een persoon die, naast zijn veroordeling voor het achterlaten en het verwaarlozen van dieren, andere dierenwelzijnsmisdrijven zou hebben gepleegd. Zo kwam tijdens een verhoor naar boven dat zijn schoonmoeder ervan overtuigd was dat hij haar hond zou hebben vermoord. Hoewel dit momenteel slechts speculatie is, tonen de soorten misdrijven die de veroordeelde reeds heeft begaan (hetzij verkrachting van een minderjarige) en zijn gedrag ten aanzien van andere personen (ofwel het mishandelen van zijn vriendin) een algemeen patroon van geweld; die het plausibel maken dat de persoon in kwestie de feiten heeft begaan.

6.4.3.3.1. Wraak/intimidatie

In één bepaalde case vormden wraak en intimidatie ten aanzien van een persoon een voorloper en drijfveer van de uiteindelijke agressieve gedragingen tegen het dier. Meer bepaald gaat het over een man met een verontrustende en agressieve persoonlijkheid die op meerdere momenten in zijn leven gewelddadige aanvaringen heeft gehad met zowel mens als dier. In dit geval waren de betrokken personen op slechte voet uiteengegaan, als zijnde huisgenoten. Gezien de dieren van de ex-huisgenoot waren achtergebleven in de zorg van de beklagde duurde het bijgevolg niet lang voor de eerste dreigementen kwamen, gevolgd door het misdrijf. Het dier werd daarbij gebruikt als een manier om wraak te nemen op de ex-huisgenoot wanneer deze niet reageerde op de eerdere dreigementen van de beklagde.

“ik heb dat gewoon gedaan omdat ik Y gewaarschuwd had, en voila”

“Ongeveer een maand ervoor verwittigde X dat hij de katten zou verkopen via Facebook, zou wegdoen of zou doen zoals de chinezen (dood doen).”

Bovenstaande cases (zoals beschreven onder 6.4.3.3 en 6.4.3.3.1.) bevatten kortom verschillende zaken waarbij de daad zelf een kortstondige en soms impulsieve reactie was die in zekere zin een uiting van de agressie is (die op dat moment aanwezig was). De omstandigheden zoals het drinken van alcohol, verwikkeld raken in een dispuut of gewoonweg het hebben van een agressieve persoonlijkheid voorspellen alzo het (al dan niet) repetitief karakter van deze vorm van (agressie)ontlading.

6.4.3.4. Context-specifieke motivaties

Anderzijds kunnen verklaringen voor dierenmishandeling, en in het bijzonder verwaarlozing talrijk en gevarieerd zijn. In bepaalde gevallen kan een eigenaar tijdelijk overweldigd zijn waardoor ze niet langer in staat zijn om de juiste verzorging te bieden vanwege hun huidige situatie, terwijl een ander gewoonweg niet de moeite zal doen om regelmatig te zorgen voor basisverzorging door naïviteit of desinteresse/apathie. Zo gaf één persoon aan door een moeilijke periode te gaan doordat ze geen werk

meer had, financieel in een moeilijke situatie zat, haar ex-man in diezelfde week was gestorven en haar dochter uit huis was vertrokken. Andere voorbeelden daarentegen slaan op situaties waar de (zorg)verantwoordelijke van de dieren een tijdelijke gezondheidsbeperking heeft (bijv. door ziekte of een ongeval) en daardoor niet meer voor de dieren kan zorgen.

Kortom kan een persoon op sommige momenten zich in zijn/haar leven in een bepaalde situatie bevinden waar ze door overmacht niet langer, of voor een beperkte periode, kunnen instaan voor de verzorging van zichzelf of derden (hetzij dieren); ongeacht het gaat over een toestand van fysieke of mentale onbekwaamheid.

6.4.3.4.1. Fysieke gezondheidstoestand

In een aantal gevallen gaven de respondenten aan een zwakke gezondheid, handicap of aandoening te hebben waardoor ze niet langer konden instaan voor de verzorging van hun dieren, met alle gevolgen van dien. Zo waren sommigen onder hun amper tot helemaal niet meer in staat om voor zichzelf te zorgen, laat staan voor de dieren. Bij 4 van de 5 gevallen waar de veroordeelde (ernstig) ziek waren, ging het dan ook over dierverwaarlozing. De vijfde casus daarentegen betrof fysieke mishandeling, namelijk het slaan van een dier met zijn krukken. Slechts 2 andere casussen waar sprake was van, onder andere, verwaarlozing konden teruggekoppeld worden aan andere factoren. Dit alles laat medische aandoeningen uitschijnen als prominente oorzaak van dierverwaarlozing.

Bovendien valt op te merken dat mensen/eigenaars door een intense gehechtheid aan hun (huis)dier of beroep in een staat van ontkenning kunnen verkeren wanneer ze door ouderdom of ziekte niet meer voor hun dieren kunnen zorgen. Zo behelst één zaak een boer die ondanks zijn oudere leeftijd en slechte gezondheidstoestand nog een aantal jaren dieren hield in uitoefening van zijn beroep. Dit resulteerde derhalve in veelvuldige veroordelingen alvorens hij uiteindelijk stopte; en zelfs dan verkondigde hij dat hij nog schapen kweekte, maar dat dit een kwestie van uitbollen zou zijn.

6.4.4. Mentale gezondheid

Buiten een agressieve persoonlijkheid om, lijkt in 2 uiteenlopende gevallen de mentale gezondheid een vooraanstaande verklaring te geven voor de reden waarom deze individuen hebben gehandeld op een dusdanige manier. Het kan echter moeilijk zijn om een diagnose te stellen en te beseffen dat een psychisch probleem aan de basis ligt van hun daden, omdat misdadigers (en mensen in het algemeen) vaak ontkennen dat er een probleem is of het gewoon niet weten.

Een eerste casus gaat over een invalide en bedlegerige vrouw die ondanks haar gezondheidstoestand honden in huis blijft halen uit liefde voor dieren. Desalniettemin en ondanks haar sterke gehechtheid aan dieren leidt de gecompromitteerde situatie tot een verslechtering van de dierverzorging (cf. *overwhelmed caregiver*). Dit gedrag, hoewel niet vastgesteld door een professioneel, geeft een vermoeden van een stoornis vergelijkbaar met dat van *animal hoarders*. Oftewel het hamsteren van dieren vanuit een sterke voorliefde voor dieren.

“Ze vindt haarzelf een echte dierenvriend. De honden zijn haar leven.”

De tweede casus daarentegen gaat over een jongen die alle tekenen/gelijkenissen vertoont met facetten verbonden aan een psychopatische stoornis. Zijn uitspraken doen namelijk vermoeden dat hij de affectieve (een gebrek aan empathie of schuldgevoel), interpersoonlijke (manipulerend) en gedragsmatige problemen (het plegen van criminaliteit) vertoont gelijkaardig aan psychopathie; en in staat is op een gevoelloze manier anderen pijn te doen, ook naar de toekomst toe.

“Beklaagde stelde geen gevoel te hebben sinds 5 jaar, noch ten aanzien van mensen, noch ten aanzien van dieren.”

“Wat gebeurd is, is gebeurd.”

“Op de vraag of dit nog kan voorvallen in de toekomst antwoordt de beklaagde: met dieren wel, met mensen nog niet.”

Ten gevolge van deze kenmerken lijkt hij enerzijds ontvankelijker te zijn voor emoties als woede, vijandigheid en is hij over het algemeen prikkelbaarder. Daarnaast tonen de Dierenwelzijnsinbreuken en andere feiten (zoals fysiek geweld ten aanzien van een derde na confrontatie) dat hij moeite heeft om emotionele reacties te remmen ten gunste van sociaal gepaste gedragsreacties, wat uiteindelijk heeft geresulteerd in de fysieke mishandeling van het dier wanneer het dier iets deed dat hem niet aanstond.

Personen wiens gedragsrepertoires bovendien worden gedomineerd door zowel lage controle als hoog negatief affect lopen niet alleen een significant risico op gedragsproblemen, maar ook een significant risico op het uitlokken van negatieve reacties bij anderen (DeLisi & Vaughn, 2014, 2015); iets waar de beklaagde ook aangaf van overtuigd te zijn.

“Gelooft dat hij in staat is om in de huid van anderen te kruipen en ze dingen te laten doen die ze normaal niet zouden doen”

6.4.4.1. Verslaving: alcohol/drugs

Bij bijna de helft van de gevallen had de persoon in kwestie een alcohol- of drugsverslaving, of was er sprake van een alcoholintoxicatie op moment van de feiten. De betrokken zaken gingen wederom over allemaal mannen waarbij een hoger aantal van de fysieke mishandeling van het dier te wijten was aan, of onder invloed was van alcohol en/of drugs, tegenover die waar dit niet klaarblijkelijk het geval was. Dit leidt ons te doen geloven dat alcohol als katalysator kan worden aanzien voor agressieve/impulsieve handelingen die een gevaar betekenen voor derden.

Wanneer personen bovendien lijden aan een verslaving kan dit algemeen geweten ervoor zorgen dat men minder of niet langer kan voldoen aan belangrijke verplichtingen op het werk, school of thuis, met als potentiële gevolgen: de ontwrichting van het gezin, problemen op het werk (waaronder werkloosheid), strafrechtelijke veroordelingen en financiële problemen (Casswell & Thamarangsi 2009; Klingemann & Gmel, 2001). Dit kan ervoor zorgen dat een individu in een vicieuze cirkel terechtkomt waar het alcohol- of drugprobleem de huidige deplorabele situatie in stand houdt, waardoor niet langer geld voorhanden is om het dier in verzorging en voeding te voorzien. Desondanks is dit moeilijk af te leiden uit de gerechtelijke dossiers gezien beklagden de reden voor hun nadelige socio-economische status niet snel expliciet bij de verslaving zullen leggen; al lijkt een vermoeden in sommige gevallen op zijn plaats.

Daarnaast vormen hun strafblad ook altijd, met uitzondering van één beklagde, een vooraanstaande afspiegeling van dergelijke problematiek. Anders gezegd kennen die beklagden verschillende terugkerende alcohol-gerelateerde juridische problemen. Voorbeelden van dergelijke inbreuken gaan van arrestaties of veroordelingen voor het rijden onder invloed tot opzettelijke slagen en verwondingen (met als gevolg ziekte of arbeidsongeschiktheid) en inbreuken op de wetgeving inzake verdovende middelen (bezit of verhandeling). Dit getuigt van een ingesteldheid waar men blijft drinken ondanks aanhoudende of terugkerende sociale of interpersoonlijke problemen/schade die het kan veroorzaken. Zodoende hadden bepaalde veroordeelden reeds een reputatie opgebouwd naar hun omgeving toe. Sommigen stonden gekend als drug- of alcoholgebruiker, onruststoker, weerspanning of agressief persoon.

6.4.5. Gerechtelijke antecedenten

Een overgrote meerderheid beschikte op moment van de eerste feiten over een uitgebreid strafblad met veroordelingen gaande van verkrachting, tot oplichting en diefstal (zie Figuur 6). Maar liefst 6 personen hadden daarenboven één of meerdere veroordelingen voor de correctionele rechtbank. Naast de veelvoorkomende verkeersinbreuken zijn er een aantal inbreuken die verschillende keren terugkeren, waaronder: intoxicatie achter het stuur, (on)opzettelijke slagen en verwondingen en vernieling van goederen of infrastructuur. Diefstal kwam, op verschillende manieren, daarnaast ook ter sprake. Wat opvalt is dat in één bepaalde case de diefstal en oplichting verder te koppelen was naar de aard van de feiten aangaande de Dierenwelzijnsinbreuken. Met andere woorden is het aannemelijk om te constateren dat zij die aan dierenmishandeling doen ook vaak betrokken zijn bij andere misdrijven, dan voornamelijk misdrijven verbonden aan hun persoonlijkheidskenmerken, situatie of verslavingsproblematiek.

Een uitzonderlijk geval daarentegen betrof een jongen in de 20 jaar die maar liefst 6 keer voor de correctionele rechtbank en 6 keer voor de politierechtbank is moeten verschijnen en 1 maal voor de jeugdrechtbank. Dit individu portretteert een zeer gewelddadig profiel (verschillende veroordelingen

met betrekking tot opzettelijke slagen en verwondingen) van een persoon wiens criminele carrière op een jonge leeftijd van start is gegaan, en met weinig positief vooruitzicht wat betreft *desistance*.

7. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

7.1. Discussie

De doelstelling van deze masterscriptie was tweezijdig. In eerste instantie werd getracht een uiteenzetting te geven van de aanpak van dierenmishandeling in Vlaanderen, om een idee te geven van de werking binnen de vervolging en opsporing. Anderzijds werd gepoogd een antwoord te formuleren op de vraag naar de effectiviteit van straffen opgelegd aan dierenmishandelaars. In een poging om een antwoord te formuleren op de vraag ‘Komen de straffen/interventies tegemoet aan het daderprofiel?’ wordt eerst een discussie uitgeschreven.

Wat betreft de *aard van de feiten* zijn we tot de vaststelling gekomen dat een overgrote meerderheid van de dossiers (72,97%) betrekking hebben tot verwaarlozing. Bij een kleine minderheid gaat het daarentegen over zware vormen van (fysieke) mishandeling of doodslag. Dit verschil valt mogelijks te wijten aan het verborgen en private karakter waarbij (zwaardere) dierenwelzijnsinbreuken worden gepleegd. Ten slotte kan iedereen een uitgemergeld dier of een vuile weide herkennen wanneer ze deze kruisen op een wandeling, maar niemand ziet de blauwe plekken die onder de vacht verborgen zitten van de avond ervoor.

Wat echter niet wordt vermeld is dat in kader van de aard van de feiten sowieso gedragingen (in)direct niet worden bestraft of opgespoord. Of iemand bij wet vastgestelde rechten heeft, hangt namelijk af van de wetten en andere juridische grondslagen van de samenleving waarin hij/zij leeft. Dat het nieuwe en meevoelend imago van dieren zogenaamde beschermingswetten (en verhoogde straffen) heeft teweeggebracht, staat vast. Echter ondanks het Belgisch recht, op basis van het Burgerlijk Wetboek, erkent dat dieren een bijzondere waarde hebben (Rozie, 2021), blijft het dier een rechtsobject. Bijgevolg dieren niet onder de categorie van rechtspersonen of natuurlijke personen vallen, waaraan rechten en plichten zijn verbonden zal de actieradius in beginsel verder nooit in die zin kunnen worden uitgebreid, wanneer in een strafrechtelijke bepaling niet naar dieren wordt verwezen of het dier niet in de wettelijke omschrijving van het misdrijf kan worden begrepen (Rozie, 2021). Met andere woorden gaat een beklaagde vrijuit wanneer de strafwetgeving een specifieke strafbepaling ontbeert. Hierdoor dreigen een aantal moreel verwerpelijke gedragingen buiten boord te vallen of onder een delictomschrijving die in lagere uitgangsstraffen voorziet, dan wanneer diezelfde gedraging zou gepleegd zijn tegen een natuurlijk persoon. Als we de beginselen van *Nulla poena sine lege*, *Nullum crimen sine lege* vervolgens aanwenden, intendeert dit dat er geen vervolging mogelijk is en alzo deze ‘acties’ niet zullen worden opgespoord. Anders geformuleerd, dreigt een groot aantal dierenwelzijnsinbreuken verborgen en onbestraft te blijven. Dat de wettelijke omkadering omtrent juridisch handelsbekwame personen die kunnen opkomen voor dieren verbeterd moeten worden, staat alvast buiten kijf.

Daarenboven draagt dierenwelzijn vandaag de dag niet de hoogste vervolgingsprioriteit. Een groot aantal zaken (23,8%), zoals vastgesteld in het huidig onderzoek, worden namelijk geseponeerd (zie

Tabel 3); al kent de keuze achter een niet-vervolgving verschillende (geldige) redenen. Niettemin is het belangrijk op te merken dat er ter optimalisering van de aanpak reeds tegemoet werd gekomen aan dit fenomeen door de invoering van administratieve boetes. Dit heeft tot gevolg dat de mogelijkheid nu bestaat om boetes op te leggen in zaken die anders geseponeerd zouden worden door het OM; wat de straffeloosheid voor Dierenwelzijnsinbreuken inperkt. Anderzijds houdt dit in dat de geldboete momenteel hét wapen bij uitstek is ter bestraffing van dierenwelzijnsovertreders. De vraag blijft echter of dit voldoende is om dierenmishandeling tegen te gaan; dan voornamelijk met betrekking tot professionelen waarbij de geldsom in sommige gevallen verwaarloosbaar is in vergelijking met de winst die ze halen door middel van de overtredingen (cfr. kosten-batenanalyse).

Wat is het daderprofiel bij overtreders van de Dierenwelzijnswetgeving?

Zowel in de literatuur als in het huidig onderzoek werden verschillende factoren gevonden die mogelijks een verklaring bieden voor waarom iemand overgaat tot het plegen van dierenmishandeling en/of verwaarlozing. Zo zijn er in eerste instantie aannames vanuit de literatuur die in lijn liggen met de bevindingen van het empirisch onderzoek.

Een eerste gelijkenis werd gevonden bij de *socio-demografische variabelen*. Net als in de literatuur leken mannen over het algemeen vaker dierenmishandeling te plegen dan vrouwen (Garnier & Enders-Slegers, 2012). Meer bepaald bestond de steekproef uit 70,48% mannen en 29,52% vrouwen met een leeftijd tussen de 20 en 81 jaar op moment van hun eerste veroordeling. Volgens Thompson & Gullone (2006) viel dit te verklaren aan het feit dat vrouwen over een groter empathisch vermogen beschikken wat een humane en verzorgende houding stimuleert en agressie onderdrukt. Dat laatste punt wordt evenwel bekrachtigd in de kwantitatieve analyse, gezien geen enkele vorm van (zwarte) fysieke mishandeling of doodslag gepleegd werd door een vrouw. In het merendeel van de gevallen ging het bij vrouwen (72,97%) namelijk over verwaarlozing.

Verder werd ook de economische situatie (net zoals in onderzoeken van Salman et al., 1998; Scarlett et al., 1999) in verband gebracht met de verwaarlozing en het achterlaten van gezelschapsdieren. Gezinnen met een laag inkomen zouden meer moeite hebben om basiszorg te bieden aan hun huisdieren (Carter & Taylor 2017; Monsalve et al. 2018; Shih et al. 2019); wat op zich kan leiden tot een ontoereikend dierenwelzijn/zorg. Dit werd ook teruggevonden in de dossieranalyse. Een moeilijke financiële situatie of laag inkomen zijn steeds terugkerende zaken die bijna iedere delinquent aangeeft, voornamelijk in kader van verwaarlozing. Zoals reeds aangehaald leidt dit ons te doen geloven dat ongunstige economische omstandigheden, in combinatie met andere factoren, kunnen worden geassocieerd met dierenverwaarlozing. Daar dierenmishandeling vaak duidt op een menselijk welzijnsprobleem (Monsalve et al. 2018; Shih et al. 2019; Mota-Rojas et al. 2022) melden de eigenaars van dieren vaker economische problemen.

Andere gelijkenissen die werden gevonden hebben onder andere betrekking tot *financieel gewin* (ofwel winstbejag), *context-specifieke motivaties* en *gerechtelijke antecedenten*. Onder meer 63,64%

van de veroordeelden in de kwalitatieve steekproef beschikten over een ongunstig strafblad. Net zoals de *General Deviance Theory* weerspiegelen deze vaststellingen het idee dat mensen die een vorm van deviantie plegen meer kans hebben om andere vormen van deviantie te plegen, zonder bepaalde volgorde. Daarbij zijn de meest voorkomende inbreuken: verkeersinbreuken, intoxicatie achter het stuur, (on)opzettelijke slagen en verwondingen en vernieling van goederen of infrastructuur. Diefstal kwam, op verschillende manieren, daarnaast ook ter sprake. Wat betreft de context-specifieke motivaties, houdt dit in dat personen op sommige momenten zich in een bepaalde situatie kunnen bevinden waar ze door overmacht niet langer, of voor een beperkte periode, kunnen instaan voor de verzorging van zichzelf of derden (hetzij dieren); ongeacht het gaat over een toestand van fysieke of mentale onbekwaamheid.

Verder werd ook bewijs gevonden van de impact die de *mentale gezondheid* speelt bij het provoceren van deviant gedrag (lees: dierenmishandeling), met als voornaamste factoren het hebben van een *agressieve persoonlijkheid*, of het hebben van een *verslaving*. Zodoende kan dierenmishandeling, zowel in de literatuur als in het huidig onderzoek, in verband worden gebracht met psychiatrische stoornissen die worden gekenmerkt door tekortkomingen op het gebied van zelfcontrole, zoals een (zware) alcohol- of drugsverslaving een gedragsstoornis of antisociale persoonlijkheidsstoornis. Dergelijke factoren, wanneer ze samen voorkomen, kunnen derhalve de agressie in grote mate vergroten. Zo concludeerde onder andere Gustafson (1994) dat drinken de aandachtsspanne van een dronken persoon beperkt, op een manier dat het individu zijn of haar aandacht zal richten op de meest in het oog springende gedragsstimuli. Kortom als signalen die agressie uitlokken meer opvallen dan signalen die agressie afremmen, zal het subjectieve gevoel van uitlokken toenemen en zal de persoon zich agressiever gedragen (Gustafson 1994; Lipsey et al. 1997). Dit wil zeggen dat dieren die samenwonen met een gewelddadig persoon of iemand met een drugs/alcoholverslaving enorm kwetsbaar zijn voor deze problematiek. Het dier moet namelijk, in de ogen van zijn/haar eigenaar, maar één iets misdoen op zo een moment om een gewelddadige reactie uit te lokken.

Bovendien werd meer dan duidelijk hoe gedrag van dieren de agressieve gevoelens kunnen vergroten wanneer zij in de ogen van de eigenaar iets mis doen. De disciplineren of beheersing van het dier was dan ook prominent aanwezig doorheen de dossiers.

Aan de andere kant zijn er ook elementen waarvan in het huidig onderzoek, in tegenstelling tot wat er in de literatuur werd gevonden, geen bewijs werd gevonden. Onder andere werd er geen enkel misdrijf geregistreerd met betrekking tot bestialiteit. Dit gebiedt ons te veronderstellen dat deze seksuele misdrijven zo goed als nooit ontdekt of geregistreerd worden. Een motivatie aangaande seksuele gratificatie van de dader werd dan ook niet gevonden. Anderzijds was de link met interpersoonlijk geweld ook ver te zoeken. Ondanks er in één zaak sprake was van een individu dat reeds een veroordeling had gekregen voor intrafamiliaal geweld, en een andere veroordeelde waartegen beschuldigingen hieromtrent bestonden, werd dit nergens nadrukkelijk vermeld.

Het gebrek aan significante bevindingen met betrekking tot de *cruelty link* en seksuele bevrediging is daarom echter niet in strijd met de bevindingen in de literatuur. Het getuigt enkel van een gebrek aan gegevens in de huidige steekproef.

7.2. Beperkingen

Hoewel het empirisch luik een beduidend beeld geeft over de aanpak van dierenmishandeling en de straffen die daarvoor worden uitgedeeld dienen er bij de interpretaties van de resultaten een aantal kanttekeningen geplaatst te worden.

Vooreerst moet de lezer attent worden gemaakt op een mogelijke bias. Wanneer als onderzoeker een literatuurstudie wordt uitgevoerd in voorbode van het uiteindelijke onderzoek bestaat namelijk de kans dat de onderzoeker gericht gaat zoeken naar de zaken die mogelijks overeenstemmen met de literatuur. Met andere woorden is de kans reëel dat de onderzoeker, door de bevindingen uit het theoretisch kader, reeds een aantal hypotheses in gedachten heeft die ze naderhand gaan trachten te falsificeren of valideren.

Verder krijg je in het merendeel van de gevallen bij de inlezing van de gerechtelijke dossiers slechts één kant van het verhaal te zien, wat betreft de aanleiding van de feiten. Zo hebben beklaagden vaak een antwoord of uitleg klaar wanneer ze betrappt worden op een delict, of voor het gerecht verschijnen, betreffende de reden waarom ze bepaalde inbreuken hebben gepleegd. Gezien personen in dergelijke situaties de feiten grotendeels gaan proberen minimaliseren of verschonen is er dan ook een grote kans dat deze verklaring niet klopt. Kortom, wat er soms geregistreerd wordt als de reden van inbreuk bij een verhoor of proces-verbaal kan te allen tijde foutieve informatie zijn. Het is als het ware het woord van de beklaagde tegenover de realiteit die we in sommige gevallen (on)bewust niet te zien krijgen.

Een volgende beperking ligt bij het feit dat de aanpak van dierenmishandeling, zoals dit door middel van de participerende observatie en gerechtelijke dossiers werd geobserveerd/beschreven, geen volledige afspiegeling vormt van de werking over heel Vlaanderen. Gezien er enkel met 3 gerechtelijke arrondissementen werd samengewerkt heeft deze werking enkel betrekking tot deze gebieden. Wanneer een bredere steekproef wordt genomen zou men mogelijks nog meer verschillen kunnen opmerken. Anderzijds is dit ook van toepassing op de dossieranalyse, die door de beperkte steekproef niet veralgemeenbaar is.

Finaal is het nogmaals belangrijk te benadrukken dat profilering tot doel heeft om voorspellingen te maken over de meest waarschijnlijke kenmerken die een dader bezit; en niet de attestering van wie het misdrijf heeft gepleegd. Wat hier wordt geschreven is daarom ook geen waterdichte weergave van hoe een dierenmishandelaar er uitziet en aan welke kenmerken ze voldoen. Dit biedt louter een mogelijkheid om de achterliggende beweegredenen die tot dit gedrag kunnen leiden te begrijpen, in het kader van de huidige onderzoeksvraag.

Concluderend moeten dergelijke beperkingen meegenomen worden in het algemeen besluit opdat men tot een correcte conclusie kan komen.

7.3. Conclusie

Teneinde de eigen resultaten af te wegen tegenover de bestaande wetenschappelijke inzichten, kan worden geconcludeerd dat er veel parallellen te vinden zijn voor de situatie in Vlaanderen aangaande het daderprofiel. Zo staat het misbruik van dieren in schril contrast met de emotionele waarde en liefde die aan veel van de (huis)dieren werd opgelegd. Meer bepaald mankeert het in veel (recidive)zaken aan een zekere bereidheid van eigenaren om de (vaak hoge) financiële kosten te dragen voor het behoud van het welzijn en de gezondheid van hun dieren. De meestvoorkomende reden echter waarom dieren worden verwaarloosd en onthouden worden van aangepaste voeding, verzorging en huisvesting lijkt de socio-economische situatie te zijn. Hoewel bepaalde context-specifieke factoren of fysieke beperkingen kunnen bijdragen aan het onvermogen om in deze zorg te voorzien, kan dit bijna altijd teruggekoppeld worden aan de financiële situatie.

Daarnaast is gebleken dat afwijkend menselijk gedrag of bepaalde psychopathologische kenmerken, zoals problematisch alcohol- en drugsgebruik, psychopathische neigingen, een persoonlijkheidsstoornis en/of een criminele houding, direct samenhangen met de uiteindelijke overtreding en verhoogde kans op criminaliteit. Deze factoren verkleinen namelijk de verschillende remmingen die men doorgaans heeft wanneer we ons bewust zijn van (ons) regelovertrekend en/of normoverschrijdend gedrag (bijv. empathie, logisch redeneringsvermogen, woedebeheersing), en dit als slecht aanzien. De belangrijkste reden voor afwijkend en pathologisch gedrag daarentegen is het ziekelijke verlangen naar macht en controle.

Anderzijds slagen sommige eigenaars er gewoonweg niet in te begrijpen welke zorg nodig is en/of herkennen ze ziekten of medische aandoeningen niet (op tijd) die het lijden van dieren veroorzaken en diergeneeskundige zorg of andere interventies vereisen; wat mogelijks te wijten valt aan laag onderwijs. Dit staat haaks in contrast met individuen die dieren mishandelen of verwaarlozen uit menselijke hebzucht, hetzij om economische winst te behalen.

Vanuit die vaststellingen kan in verband met het daderprofiel worden gesteld dat daar waar het welzijn van de mens slecht is, is er veelal een slechte staat van dierenwelzijn te betreuren (en andersom). Desondanks weerspiegelen de straffen en maatregelen die doorgaans worden uitgesproken in dierenwelzijnszaken dit niet. Veelplegers die ondanks hun (ernstige) verslavingsproblematiek worden geweerd, worden op geen enkel moment een begeleiding opgelegd inzake alcohol- of druggebruik. Mensen die ten gevolge van een stoornis dierenwelzijnsinbreuken plegen, worden op geen enkel moment een therapeutische begeleiding opgelegd; tenzij in kader van internering. En werklozen of mensen die in een benarde economische situatie zitten, worden op geen enkel moment maatregelen opgelegd die ze uit deze situatie helpen; integendeel, het merendeel van de overtreeders wordt gelast

met het betalen een geldboete. Nochtans bemoeilijken elementen als werkloosheid, socio-economische situatie, verslavingsproblematieken en stoornissen de kans op een succesvolle re-integratie; wat op zich weer de kans op recidive verhoogt. Als we het RNR-model mogen geloven dan zijn de geldboete en gevangenisstraf bijgevolg niet opgewassen tegen recidivevermindering omtrent dierenmishandeling, gezien in geen geval, met het algemeen daderprofiel in het achterhoofd, wordt voldaan aan het *Need* en *Responsivity-principle*. Een geldboete richt zich niet op de factoren die daadwerkelijk tot het delictgedrag hebben geleid, en behelst nog minder een programma dat aansluit bij de cognitieve en emotionele vaardigheden van de dader. Sterker nog, vanuit de vaststelling dat veel mensen die dierenwelzijnsinbreuken plegen, kampen met financiële problemen wordt deze situatie verder bemoeilijkt in plaats van geholpen.

Bij veel van die uitspraken kan derhalve de vraag worden gesteld in welke mate het mogelijk en/of wenselijk is om alternatieve straffen/maatregelen op te leggen die tegemoetkomen aan de achterliggende drijfveer die heeft geleid tot de overtreding. ‘Mogelijk’ in die zin dat het zowel volgens het recht als onze maatschappij, waar punitiviteit en geld centraal staan, denkbaar/uitvoerbaar is. Maar het overheidsingrijpen botst ook op grenzen. Wanneer het hebben van een zinvol werk van invloed is bij recidive, dan is dat een interessante empirische vaststelling, maar dat betekent nog niet dat een beleidsmaker delinquenten zinvol werk kan of moet aanreiken als interventie. Een nog extremer voorbeeld betreft het hebben van een zinvolle relatie. Dit kan namelijk moeilijk als ‘interventie’ worden opgelegd. Kortom, hoewel meten van recidive en andere levensdomeinen meer kennis faciliteert, zal of kan dit niet steeds leiden tot een verbetering op een manier dat het overgezet kan worden naar een wettige interventie.

Op geen enkele manier is deze scriptie een veroordeling van de huidige opsporing en vervolging. De doelstelling daarentegen behelst een pleidooi voor alternatieve maatregelen die zijn ingang krijgen in het beleid; want hoewel strafrechtelijke vervolging, het klassiek straffenarsenaal, veroordelingen en zelfs opsluiting van overtreders altijd nodig zullen zijn, wordt er gehoopt op een toekomst waar alternatieve (*evidence based*) interventies (zoals een therapeutische/psychologische behandeling) de voorkeur genieten tegenover een geldboete of gevangenisstraf. Daarbij wordt geopteerd voor een interdisciplinaire samenwerking tussen onder andere sociale werkers, justitie-assistenten, dierenartsen, OCMW, psychologen, etc.

8. BIBLIOGRAFIE

- Adamelli, S., Marinelli, L., Normando, S., & Bono, G. (2005). Owner and cat features influence the quality of life of the cat. *Applied Animal Behaviour Science*, *94*(1-2), 89-98. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2005.02.003>
- Adriaenssen, A., & Aertsen, I. (2015). Punitive attitudes: Towards an operationalization to measure individual punitivity in a multidimensional way. *European Journal of Criminology*, *12*(1), 92-112. [10.1177/1477370814535376](https://doi.org/10.1177/1477370814535376)
- Adriaenssen, A., Paoli, L., Karstedt, S., Visschers, J., Greenfield, V. A., & Pleysier, S. Public perceptions of the seriousness of crime: Weighing the harm and the wrong. *European Journal of Criminology*, *17*(2). <https://doi.org/10.1177/1477370818772768>
- Aggrawal, A. (2011). A new classification of zoophilia. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, *18*(2), 73-78. <https://doi.org/10.1016/j.jflm.2011.01.004>
- Ainsworth, P. (2001). *Offender Profiling and Crime Analysis* (1st ed.). Willan. <https://doi.org/10.4324/9781843924630>
- Allen, M., & von Essen, E. (2018). Animal Resisters: On the Right of Resistance and Human Duties of NonReturn and Abolition. *Journal for Critical Animal Studies*, *15*(6), 3-28.
- Allen, M., Hunstone, M., Waerstad, J., Foy, E., Hobbins, T., Wikner, B., & Wirrel, J. (2002). Human to animal similarity and participant mood influence on punishment recommendations for animal abusers. *Society & Animals*, *267*.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Andrews, D. A. (1995). The psychology of criminal conduct and effective treatment. In J. McGuire (Ed.), *What works. Reducing reoffending. Guidelines from research and practice* (pp. 35-62). John Wiley and sons.
- Andrews, D. A., & Bonta, J. (2003). *The psychology of criminal conduct* (3th ed.). Anderson Publishing.
- Andrews, D. A., Zinger, I., Hoge, R. D., Bonta, J., Gendreau, P., & Cullen, F. T. (1990). Does correctional treatment work? A clinically relevant and psychologically informed meta-analysis. *Criminology*, *28*(3), 369-404.
- Arluke, A., & Madfis, E. (2014). Animal abuse as a warning sign of school massacres: A critique and refinement. *Homicide Studies*, *18*(1), 7.
- Arluke, A., Frost, R., Luke, C., Messner, E., Nathanson, J., Patronek, G. J., Papazian, M., & Steketee, G. (2002). Health implications of animal hoarding. *Health & social work*, *27*, 125-136.
- Arluke, A., Frost, R., Steketee, G., Patronek, G., Luke, C., Messner, E., (2002). Press reports of animal hoarding. *Society and Animals*, *10*, 113-135.
- Arluke, A., Levin, J., Luke, C., & Ascione, F. (1999). The Relationship of Animal Abuse to Violence and Other Forms of Antisocial Behavior. *Journal of Interpersonal Violence*, *14*(9), 963-975. <https://doi.org/10.1177/088626099014009004>

- Arnold, A., & Patronek, G. (2023). Animal hoarding. In M. Brewster & C. Reyes (Eds.), *Animal Cruelty: A Multidisciplinary Approach to Understanding* (3th ed.). Carolina Academic Press.
- Ascione, F. R. (1998). Battered women's reports of their partners' and their children's cruelty to animals. *Journal of Emotional Abuse, 1*, 119-133.
- Ascione, F., & Shapiro, K. J. (2009). People and animals, kindness and cruelty: Research directions and policy implications. *Journal of Social Issues, 65*(3), 569-587. 10.1111/j.1540-4560.2009.01614.x
- Ascione, F. R., & Arkow, P. (1999). *Child abuse, domestic violence and animal abuse. Linking the circles of compassion for prevention and intervention*. Purdue University Press.
- Ascione, F. R., Weber, C. V., & Wood, D. S. (1997). The abuse of animals and domestic violence: a national survey of shelters for women who are battered. *Society & Animals: Journal of Human-Animal Studies, 5*(3), 205–218. <https://doi.org/10.1163/156853097X00132>
- Barua, M. (2010). Whose issue? Representations of human-elephant conflict in Indian and international media. *Science Commun, 32*, 55–75.
- Barua, M. (2014). Volatile Ecologies: Towards a Material Politics of Human Animal Relations. *Environment and Planning A Econ. Space, 46*(6), 1462–1478. 10.1068/a46138
- Beetz, A. (2002). *Love, violence, and sexuality in relationships between humans and animals*. Shaker Verlag.
- Beetz, A. M. (2004). Bestiality/Zoophilia: A Scarcely Investigated Phenomenon Between Crime, Paraphilia, and Love. *Journal of Forensic Psychology Practice, 4*(2), 1–36. https://doi.org/10.1300/J158v04n02_01
- Beetz, A. M. (2009). Empathy as an indicator of emotional development. In A. Linzey (Ed.), *The Link between Animal Abuse and Human Violence* (pp. 62–74). Academic Press.
- Beetz, A. M. (2010). Bestiality and Zoophilia: A Discussion of Sexual Contact with Animals. In F. R. Ascione (Ed.), *The International Handbook of Animal Abuse and Cruelty: Theory, Research, and Application* (pp. 201–220). Purdue University Press. https://books.google.be/books?hl=nl&lr=&id=G_MwT9OHj4AC&oi=fnd&pg=PA201&dq=bestiality&ots=ZNQ85S-vyC&sig=eIVgaUUzrws7G10y3E3WkKcrjSc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Beneitez, M. J. B., & Gustavo A. M. (2022). Public Opinion About Punishment for Animal Abuse in Spain: Animal Attributes as Predictors of Attitudes Toward Penalties. *Anthrozoös, 35*(4), 559-576. 10.1080/08927936.2021.2012341
- Berry, C., Patronek, G., & Lockwood, R. (2005). Long-term outcomes in animal hoarding cases. *Animal Law, 11*.
- Bonta, J. (2002). Recidivepreventie bij delinquenten; een overzicht van de huidige kennis en een visie op de toekomst. *Justitiële Verkenningen, 28*(8), 20-36.
- Bonta, J., & Andrews, D. (2010). Viewing offender assessment and rehabilitation through the lens of the risk-needs-responsivity model. In F. McNeill, P. Raynor & C. Totter (Eds.), *Offender Supervision* (pp 19-41). Willan Publishing.

- Boone, M. (2020). Effectiviteit van straffen. In M. Boone & C. Brants (Eds.), *Criminologie en strafrecht* (pp. 237-270, 3th ed.). Boom criminologie.
- Cain, A. O. (1985). Pets as family members. *Marriage & Family Review*, 8(3-4), 5-10. https://doi.org/10.1300/J002v08n03_02
- Carter, J., & Taylor, C. S. (2017). Socio-economic factors in companion animal relinquishment on the Sunshine Coast, Australia. *Society & Animals*, 28(5-6), 531-549. <https://doi.org/10.1163/15685306-12341473>
- Cassidy, J., & Mohr, J. (2001). Unsolvable fear, trauma, psychopathology: theory, research, and clinical considerations related to disorganized attachment across the lifespan. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 8, 275-298.
- Casswell, S., & Thamarangsi, T. (2009) Reducing harm from alcohol: call to action. *Lancet*, 373(9682), 2247-2257. [10.1016/S0140-6736\(09\)60745-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(09)60745-5).
- Cazaux, G. (1999a). Beauty and the beast: animal abuse from a non-speciesist criminological perspective. *Crime law and social change*, 31(2), 105-126. <https://doi.org/10.1023/A:1008347609286>
- Cerrone, G. H. (1991). Zoophilia in a rural population: Two case studies. *Journal of Rural Community Psychology*, 12(1), 29-39.
- Choi, J. B., & Thomas, M. (2015). Perceptual difference of child neglect among Korean parents and children: implications for child welfare policy. *Children and Youth Services Review*, (55), 56-61. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.05.011>
- Cockburn, T. (2000). Case studying organisations: The use of quantitative approaches. In B. Humphries (Ed.), *Social care & social welfare* (pp. 59-98). Jessica Kingsley Publishers Ltd.
- D'Silva, J. (2006). Adverse impact of industrial animal agriculture on the health and welfare of farmed animals. *Integrative Zoology*, 1, 53-58. [10.1111/j.1749-4877.2006.00013.x](https://doi.org/10.1111/j.1749-4877.2006.00013.x).
- Dadds, M. R., Whiting, C., & Hawes, D. J. (2006). Associations among cruelty to animals, family conflict, and psychopathic traits in childhood. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(3), 411-429.
- Daversa, M. T. (2017). *Zoophilia 2.0. This Ain't your Daddy's Bestiality*. [Conference]. 19th Annual MASOC/MATSA, Marlboro, Massachusetts, Verenigde Staten. <https://www.researchgate.net/publication/315832959>
- DeLisi, M., & Vaughn, M. (2014). Foundation for a temperament-based theory of antisocial behavior and criminal justice system involvement. *Journal of Criminal Justice*, 42(1), 10-25. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2013.11.001>.
- DeLisi, M., & Vaughn, M. (2015). Ingredients for criminality require genes, temperament, and psychopathic personality. *Journal of Criminal Justice*, 43(4), 290-294. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2015.05.005>
- DeViney, E., Dickert, J., & Lockwood, R. (1983). The care of pets within abusing families. *International Journal of the Study of Animal Problems*, 4, 321-329.

- Doukas, D., Vassiliadou, M., Tontis, D., & Douzenis, A. (2018). Animal abuse and mental health. *Archives of Hellenic Medicine*, 35(4), 439-445.
- Dubowitz, H., Kim, J., Black, M. M., Weisbart, C., Semiatin, J., & Magder, L. S. (2011). Identifying children at high risk for a child maltreatment report. *Child Abuse & Neglect*, 35(2), 96-104. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2010.09.003>
- Duffield, G., Hassiotis, A., & Vizard, E. (1998). Zoophilia in young sexual abusers. *The Journal of Forensic Psychiatry*, 9(2), 294-304. <https://doi.org/10.1080/09585189808402198>
- Fitzgerald, A., Stevenson, R., & Verbora, A. (2016). Examining animal abuse through a sociological lens: Theoretical and empirical developments. In M. Brewster & C. Reyes (Eds.), *Animal cruelty: A multidisciplinary approach to understanding*. Carolina Academic Press.
- Freiwald, A., & Litster, A., & Weng, H. (2014). Survey to investigate pet ownership and attitudes to pet care in metropolitan Chicago dog and/or cat owners. *Preventive Veterinary Medicine*, 115. [10.1016/j.prevetmed.2014.03.025](https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2014.03.025).
- Frost, R. O., Patronek, G., Arluke, A., & Steketee, G. (2015). The Hoarding of Animals: An Update. *Psychiatric Times*, 32(4).
- Garnier, W. & Enders-Slegers, M. J. (2012). *Huiselijk geweld en dierenmishandeling in Nederland. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling onder vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld*. Kadera aanpak huiselijk geweld.
- Gudjonsson, G. H., & Copson, G. (1997). The role of the expert in criminal investigation. In J. L. Jackson & D. A. Bekerian (Eds.), *Offender profiling: Theory, research and practice* (pp. 61–76). John Wiley & Sons Inc.
- Gullone, E. (2011). Conceptualising Animal Abuse with an Antisocial Behaviour Framework. *Animals*, 1(1), 144–160. <http://dx.doi.org/10.3390/ani1010144>
- Gustafson, R. Alcohol and aggression. *Journal of Offender Rehabilitation*, 21(3/4), 41–80, 1994.
- Guymer, E. C., Mellor, D., Luk, E. S., & Pearse, V. (2001). The development of a screening questionnaire for childhood cruelty to animals. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42, 1057–1063.
- Hensley, C., & Tallichet, S. E. (2005). Animal Cruelty Motivations: Assessing Demographic and Situational Influences. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(11), 1429–1443. <https://doi.org/10.1177/0886260505278714>
- Herzog, H. (2010). *Some we love, some we hate, some we eat: Why it's so hard to think straight about animals*. HarperCollins Publishers.
- Hoarding of Animals Research Consortium (HARC). (2002). Health implications of animal hoarding. *Health and Social Work*, 27, 125–136.
- Hodgson, K., & Darling, M. (2011). Zooeyia: An essential component of "One Health". *The Canadian veterinary journal*, 52, 189-191.
- Holoyda, B. J., & Newman, W. J. (2016). Childhood animal cruelty, bestiality, and the link to adult interpersonal violence. *International Journal of Law and Psychiatry*, 47, 129-135. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2016.02.017>

- Humane Society of Southern Arizona. (2002). Puppy mills. ACT Newsletter – Puppy mills, 2 (1). Retrieved February 2, 2012, from WWW.petfinder.com/how-to-help-pets/animal-cruelty-puppy-mills.html
- Ison, J. (2019). Animal Abuse and Advocating for the Carceral: Critiquing Animal Abuse Registries. *Animal studies journal*, 8(2), 55-80. <https://ro.uow.edu.au/asj/vol8/iss2/7>
- Jackson, N. A. (2007). *Encyclopedia of domestic violence*. Routledge.
- Janssen, J. (2012). Geweld tegen mensen en dieren. *PROCES*, 91(3), 156-166.
- Johnson, S. (2018). Animal cruelty, pet abuse & violence: the missed dangerous connection. *Foresic Research & Criminology International Journal*, 6(6), 403-415. 10.15406/frcij.2018.06.00236
- Kavanagh, P. S., Signal, T. D., & Taylor, N. (2013). The Dark Triad and animal cruelty: Dark personalities, dark attitudes, and dark behaviors. *Personality and Individual Differences*, 556–670.
- Keeley, J. (2020). The Link between Animal Abuse and Crimes against Humans. *Journal of Animal & Environmental Law*, 12(1), 1-25.
- Kellert, S. R., & Felthous, A. R. (1985). Childhood cruelty toward animals among criminals and noncriminals. *Human Relations*, 38, 1113-1129.
- Kinsey, A., Wardell, C., Pomeroy, B., & Martin, C. E. (1948). *Sexual behavior in the human male*. W. B. Saunders.
- Kirk, D. S., & Wakefield, S. (2018). Collateral consequences of punishment: a critical review and path forward. *Annual Review of Criminology*, 1, 171-194.
- Klingemann, H., & Gmel, G. (2001). *Mapping the social consequences of alcohol consumption*. Springer
- Knegtering, E. (2009). *The featheries and the furrries: species characteristics and tendencies in public species conservation*. University of Groningen.
- Kopf, S., & Mowen, T. J. (2020). Collateral consequences of incarceration. In L. A. Gould & J. J. Brent (Eds.), *Routledge Handbook on American Prisons* (pp. 271-279). Routledge.
- Lane, S. (1997). Assessment of sexually abusive youth. In G. Ryan & S. Lane (Eds.), *Juvenile sexual offending: Causes, consequences and correction* (pp. 219-263). Jossey-Bass.
- Li, F., Godinet, M. T., & Arnsberger, P. (2011). Protective factors among families with children at risk of maltreatment: Follow up to early school years. *Children and Youth Services Review*, 33(1), 139-148. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2010.08.026>
- Lockwood, R. (2018). Animal hoarding: The challenge for mental health, law enforcement, and animal welfare professionals. *Behavioral Science Law*, 36(6), 698-716.
- Lipsey, M. W., Wilson, D. B., Cohen, M. A., & Derzon, J. H. (1997). Is there a causal relationship between alcohol use and violence? A synthesis of evidence. In M. Galanter (ed.), *Alcohol and Violence: Epidemiology, Neurobiology, Psychology, Family Issues. Recent Developments in Alcoholism* (Vol 13, pp. 245–282). Plenum Press.

- Lyons-Ruth, K., Dutra, L., Schuder, M., & Bianchi, I. (2006). From infant attachment disorganization to adult dissociation: relational adaptations or traumatic experiences?. *Psychiatric Clinics of North America*, 29, 63-86.
- Marinelli, L., Adamelli, S., Normando, S., & Bono, G. (2007). Quality of life of the pet dog: Influence of owner and dog's characteristics. *Applied Animal Behaviour Science*, 108(1-2), 143-156. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2006.11.018>
- Marsh, I. (2014). Conceptualising media representations of crime and justice within historical and contemporary criminology. *Law Crime Hist*, 4, 74–83.
- Matthews, M. (1994). *The Horseman: Obsessions of a Zoophile*. Prometheus Books.
- McConnell, A. R., Lloid, P. E., & Humprey, B. T. (2019). We are family: Viewing pets as family members improves wellbeing. *Anthrozoös*, 32(4), 459–470. <https://doi.org/10.1080/08927936.2019.1621516>
- McKenna, E. (2021). *Living with animals*. Rowman & Littlefield.
- Merz-Perez, L., & Heide, K. M. (2003). *Animal cruelty: Pathway to violence against people*. Rowman & Littlefield.
- Merz-Perez, L., & Heide, K. M. (2004). *Animal cruelty. Pathway to violence against people*. AltaMira Press.
- Miletski, H. (1999). *Bestiality—Zoophilia: An exploratory study*. Institute for the Advanced Study of Human Sexuality.
- Mine, B., & Robert, L. (2015). Recidive na een rechterlijke beslissing. Nationale cijfers op basis van het Centraal Strafrechtregister. NICC. https://nicc.fgov.be/upload/publicaties/rapport_38_0.pdf
- Monsalve, S., Hammerschmidt, J., Izar, M.L., Marconcin, S., Rizzato, F., Polo, G., & Garcia, R. (2018). Associated factors of companion animal neglect in the family environment in Pinhais, Brazil. *Preventive Veterinary Medicine*, 157, 19–25. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2018.05.017>
- Moorhouse, T. P., Dahlsjö, C. A., Baker, S. E., D’Cruze, N. C., Macdonald, D. W. (2015). The customer isn't always right: conservation and animal welfare implications of the increasing demand for wildlife tourism. *Plos one*, 10(10). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0138939>
- Morton, R., Hebart, M. L., Ankeny, R. A., & Whittaker, A. L. (2022). Portraying Animal Cruelty: A Thematic Analysis of Australian News Media Reports on Penalties for Animal Cruelty. *Animals*, 12(21). <http://dx.doi.org/10.3390/ani12212918>
- Morton, R., Hebart, M., & Whittaker, A. (2018). Increasing Maximum Penalties for Animal Welfare Offences in South Australia—Has It Caused Penal Change?. *Animals*, 8(12), 236. <http://dx.doi.org/10.3390/ani8120236>
- Mota-Rojas, D., Monsalve, S., Lezama-García, K., Mora-Medina, P., Domínguez-Oliva, A., Ramírez-Necochea, R., & Garcia, R. C. M. (2022). Animal abuse as an indicator of domestic violence: One Health, One Welfare Approach. *Animals*, 12(8), 977. <https://doi.org/10.3390/ani12080977>

- Navarro, J. C., & Schneider, C. (2013). Animal Cruelty for Profit. In M. Brewster & C. Reyes (Eds.), *Animal Cruelty: A Multidisciplinary Approach to Understanding* (3th Ed.). Carolina Academic Press.
- Neuman, W. L. (2009). Sampling: How to select a few to represent the many. In W. L. Neuman (Ed.), *Understanding research* (pp. 86-112). Pearson Education Limited.
- Nurse, A. (2016). *An introduction to green criminology & environmental justice*. Sage.
- Pager, D., Western, B. & Sugie, N. (2009). Sequencing disadvantage: barriers to employment facing young black and white men with criminal records. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 623, 195-213.
- Patronek G. J., Loar L., Nathanson J. N., & Hoarding of Animals Research Consortium. (2006). *Animal hoarding: structuring interdisciplinary responses to help people animals and communities at risk*. Hoarding of Animals Research Consortium
- Patronek, G., Arluke, A., Frost, R., Luke, C., & Steketee, G. (2023). *The Problem of Animal Hoarding*.
- Pemberton, A. (2014). Environmental victims and criminal justice: Proceed with caution. In T. Spapens, R. White, & M. Kluin (Eds.), *Environmental crime and its victims* (pp. 63-86). Ashgate.
- Peretti, P. O., & Rowan, M. (1982). Variables associated with male and female chronic zoophilia. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 10(1), 83-87. <https://doi.org/10.2224/sbp.1982.10.1.83>
- Piaget, J., & Inhelder, B. (1956). *The child's conception of space*. Routledge & Kegan Paul.
- Pickett, H. (2003). *Industrial animal agriculture*. Compassion in World Farming Trust. Geraadpleegd op 14 augustus 2023, van <https://www.ciwf.org.uk/media/3817783/industrial-animal-farming-booklet.pdf>
- Pinillos, R. G., Appleby, M., Manteca, X., Scott-Park, F., Smith, C., & Velarde, A. (2016). One Welfare – a platform for improving human and animal welfare. *Veterinary Record*, 412-413. 10.1136/vr.i5470
- Ponsaers, P. (2010). De politieke economie van de punitiviteit. In K. Beyens, I. Aertsen, T. Daems, & E. Maes (Eds.), *Hoe punitief is België* (Vol. 2, pp. 27–42). Maklu.
- Porter, S., Woodworth, M., Earle, J., Drugge, J., Boer, D., (2003). Characteristics of sexual homicides committed by psychopathic and nonpsychopathic offenders. *Law Human Behav*, 27, 459–70.
- Ramón, M. E., Slater, M. R., & Ward, M. P. (2010). Companion animal knowledge, attachment and pet cat care and their associations with household demographics for residents of a rural Texas town. *Preventive Veterinary Medicine*, 94 (3-4), 251-263. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2010.01.008>
- Regan, T. (2021). *Pleidooi voor dierenrechten*. Uitgeverij Noordboek.
- Reinisch, A. (2008). Understanding the human aspects of animal hoarding. *Canadian Veterinary Journal*, 49(12),1211-1214.
- Robert, L., Pauwels, L., Vander Laenen, F., Maes, E., & Vermeulen, G. (2015). Meer en beter: onderzoek naar recidive in België. Maklu.

- Rock, R. C., Haugh, S., Davis, K. C., Anderson, J. L., Johnson, A. K., Jones, M. A., & Salekin, R. T. (2021). Predicting animal abuse behaviors with externalizing and psychopathic personality traits. *Personality and Individual Differences, 171*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110444>
- Rozie, J. (2021). Opportuniteiten en begrenzingen van het materieel strafrecht in het licht van het dier. In J. Van De Voorde (Ed.), *Dieren: Recht en ethiek* (pp. 283-324). Gompel & Svacina.
- RSJ. (2016). *Visie op strafrechtelijke sanctietoepassing*. RSJ.
- Ryder, R. D. (2011). *Speciesism, Painism and Happiness: A Morality for the 21st Century*. Imprint Academic.
- Salman, M. D., New, J. C., Jr., Scarlett, J. M., Kass, P. H., Ruch-Gallie, R., & Hetts, S. (1998). Human and animal factors related to the relinquishment of dogs and cats in 12 selected animal shelters in the United States. *Journal of Applied Animal Welfare Science, 1*, 207-226.
- Sanctorum, H. (2018). *Eigen soort eerst. Waarom dieren achterblijven*. Houtekiet.
- Scarlett, J. M., Salman, M. D., New, J. G., Jr., & Kass, P.H. (1999). Reasons for relinquishment of companion animals in U.S. animal shelters: selected health and personal issues. *Journal of Applied Animal Welfare Science, 2*, 41-57.
- Shih, H. Y., Paterson, M. B. A., & Phillips, C. J. C. (2019). Socioeconomic influences on reports of canine welfare concerns to the royal society for the prevention of cruelty to animals (RSPCA) in Queensland, Australia. *Animals, 9*(10), 711. <https://doi.org/10.3390/ani9100711>
- Sims, V., Chin, M., & Yordon, R. (2007). Don't be cruel: Assessing beliefs about punishments for crimes against animals. *Anthrozoos, 251*.
- Sollund, R. (2011). Expressions of speciesism: the effects of keeping companion animals on animal abuse, animal trafficking and species decline. *Crime, Law and Social Change, 55*(5), 437-451. <https://doi.org/10.1007/s10611-011-9296-3>
- South, N., Brisman, A., & Beirne, P. (2013). A guide to a green criminology. In N. South & A. Brisman (Eds.), *Routledge international handbook of green criminology* (pp. 27-42). Routledge.
- Stupperich, A., & Strack, M. (2016). Among a German sample of forensic patients, previous animal abuse mediates between psychopathy and sadistic actions. *Journal of Forensic Sciences, 61*(3), 699-705.
- Taylor, N., & Signal, T. (2009). Lock 'Em Up and Throw Away the Key: Community Opinions Regarding Current Animal Abuse Penalties. *Australian Animal Protection Law Journal, 3*, 33-52.
- Thompson, K., & Gullone, E. (2006). An investigation into the association between the witnessing of animal abuse and adolescents' behavior toward animals. *Society & Animals, 14*(3), 221-243
- Trimble, J. F. (1969). *Female bestiality*. Monogram Books.
- Ulmer, J.T. (2012). Recent developments and new directions in sentencing research. *Justice Quarterly, 29*, 1-40.
- Van Noije, L., & Wittebrood, K. (2008). Sociale veiligheid ontsleuteld. Veronderstelde en werkelijke effecten van veiligheidsbeleid, Sociaal en Cultureel Planbureau, scp-publicatie 2008/11, Den

- Haag, p. 255. https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/873/Sociale_veiligheid_ontsleuteld.pdf?sequence=1
- Van Wingerde, K. (2013). Afschrikking en generale preventie in de Nederlandse afvalbranche. *Cahiers Politiestudies*, 4(29), 171-188.
- Vander Laenen, F., & O’Gorman, A. (2016). Ethische aspecten van het kwalitatief onderzoek. In T. Decorte & D. Zaitch (Eds.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (3rd ed., pp. 555–586). Acco.
- Vaughn, M. G., Fu, Q., DeLisi, M., Beaver, K. M., Perron, B. E., Terrell, K., & Howard, M. O. (2009). Correlates of cruelty to animals in the United States: Results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *Journal of Psychiatric Research*, 43(15), 1213–1218.
- Vermeulen, H., & Odendaal, J. S. J. (1993). Proposed Typology of Companion Animal Abuse. *Anthrozoös*, 6(4), 248–257. <https://doi.org/10.2752/089279393787002178>
- Vervaeke, G., Duchateau, E., & Mulkers, J. (2000). Dader-profielanalyse. *Panopticon*, 21(3), 208-211.
- VLAM. (2011-2020). *Aantal slachtingen kippen* [Kennisbank]. Vlaanderen. <https://www.vlaanderen.be/vlam/sites/default/files/publications/2021-06/Aantal%20slachtingen%20België%202011-2020.pdf>
- Von Essen, E., Lindsjö, J., & Berg, C. (2020). Instagranimal: Animal Welfare and Animal Ethics Challenges of Animal-Based Tourism. *Animals*, 10, 1830. 10.3390/ani10101830
- Walker, L. E. (1979). Battered Women: A Psychosociological Study of Domestic Violence. *Psychology of Women Quarterly*, 4(1), 136–138. <https://doi.org/10.1177/036168438000400101>
- Walters, G. D., & Noon, A. (2015). Family context and externalizing correlates of childhood animal cruelty in adjudicated delinquents. *Journal of Interpersonal Violence*, 30, 1369–1386.
- Wartna, B. S. J. (2009). In de oude fout : over het meten van recidive en het vaststellen van het succes van strafrechtelijke interventies [Doctoraat]. Universiteit Leiden. <https://hdl.handle.net/1887/13596>
- Wermink, H., Blokland, A., Tollenaar, N., Been, J., Schuyt, P., & Apel, R. (2022). Een oude vraag opnieuw onderzocht: effecten van korte gevangenisstraffen ten opzichte van niet-vrijheidsbenemende straffen op recidive op basis van een instrumentele variabele benadering. *Tijdschrift voor criminologie*, 2(64), 147-169. 10.5553/TvC/0165182X2022064002001
- Wermink, H.T., Johnson, B.D., Nieuwbeerta, P., & Keijser, J.W. (2015). Expanding the scope of sentencing research: determinants of juvenile and adult punishment in the Netherlands. *European Journal of Criminology*, 12(6), 739-768.
- Weyts, B. (2021, 4 oktober). *Fors zwaardere straffen voor dierenbeulen*. <https://www.benweyts.be/nieuws/fors-zwaardere-straffen-voor-dierenbeulen>
- White, R. (2012). But is it criminology? In S. Winlow & S. Atkinson (Eds.), *Crime and Deviancy* (pp. 87-110). Routledge

- White, R. (2013). The conceptual contours of green criminology. In R. Walters, D. S. Westerhuis, & T. Wyatt (Eds.), *Emerging issues in green criminology: Exploring power, justice and harm* (pp. 17-33). Palgrave Macmillan.
- White, R. (2017). Reparative justice, environmental crime and penalties for the powerful. *Crime, Law and Social Change*, 67(2), 117-132. <https://doi.org/10.1007/s10611-016-9635-5>
- Yeates, J. & Bowles, D. (2017). Breeding and Selling of Companion Animals. In J. Maher, H. Pierpoint & P. Beirne (Eds.) *The Palgrave International Handbook of Animal Abuse Studies*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/978-1-137-43183-7_2
- Yeates, J., & Bowles, D. (2017). Breeding and Selling of Companion Animals. In J. Maher, H. Pierpoint & P. Beirne (Eds.), *The Palgrave International Handbook of Animal Abuse Studies*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/978-1-137-43183-7_2
- Yimer, E., Mesfin, A., Beyene, M., Bekele, A., Taye, G., Zewdie, B., & Alemayehu, T. (2012). Study on knowledge, attitude and dog ownership patterns related to rabies prevention and control in Addis Ababa, Ethiopia. *Ethiopian Veterinary Journal*, 16(2), 27-39. 10.4314/evj.v16i2.3

9. PERSTEKST

De (on)zin van de geldboete: waarom strenger straffen niet effectief is om dierenmishandeling tegen te gaan

Naar aanleiding van het steeds toenemende maatschappelijk bewustzijn van dierenleed en dierenwelzijn binnen de samenleving en de vergelding die daar tegenover staat, werden recentelijk de boetes en gevangenisstraffen voor dierenwelzijnsinbreuken verhoogd. Vanuit het criminologisch vakgebied luidt echter de vraag of dergelijke verhoging de gewenste effecten in de hand werkt. Een studente aan de Universiteit Gent trachtte hier alvast een antwoord op te formuleren door in het academiejaar 2022-2023 onder andere een gerechtelijke dossierstudie in Vlaanderen uit te voeren in kader van haar masterproef.

Straffen en hun effectiviteit

Ondanks straffen de hoeksteen vormen van onze maatschappij en het huidig strafrecht, moet worden erkend dat straffen soms niet effectief zijn, en in sommige gevallen zelfs een averechtse werking kunnen hebben ten aanzien van het doel dat het voor ogen stelt; zelfs wanneer de wetgever de kosten (of risico's) verbonden aan een delict hoger legt dan de winst. Wat daarentegen belangrijker lijkt te zijn in het opzet van een straf, is de afstemming met de dader. De effectiviteit in relatie tot het verlagen van recidive zou met andere woorden pas vorm krijgen wanneer met een interventie wordt ingespeeld op de factoren die initieel hebben geleid tot de overtreding (zoals een alcoholverslaving).

Onderzoeksdoel en werkwijze

Het doel van de masterproef was om een exploratief onderzoek te voeren naar de effectiviteit van de opgelegde straffen bij dierenwelzijnsinbreuken in Vlaanderen. Om dit te bereiken werd een *mixed-method design* gehanteerd. Zo werd er eerst, aan de hand van een participerende observatieperiode bij de Afdeling Dierenwelzijn, een overzicht gemaakt van de aanpak van dierenmishandeling in Vlaanderen en de uitgesproken straffen. Aan de andere kant werd door middel van een dossierstudie (10 gerechtelijke dossiers) en een kwantitatieve analyse (111 gerechtelijke dossiers) gekeken naar het daderprofiel van dierenmishandelaars met als doel een overzicht te maken van de mogelijke factoren die hebben geleid tot de uiteindelijke inbreuken. Met deze informatie werd naderhand vanuit een kritisch-criminologisch perspectief getoetst of de meest voorkomende straffen/maatregelen die worden opgelegd tegemoetkomen aan het opgestelde daderprofiel, en dus recidive verminderen. Het onderzoek heeft dan ook tot doel de bestaande interventies te polijsten, om doelgroepen en interventies beter op elkaar af te stemmen en om niet-effectieve interventies te identificeren.

Resultaten

Aan de hand van de kwantitatieve analyse en dossierstudie werd bewijs gevonden voor de link tussen dierenmishandeling en factoren als fysieke beperkingen, psychopathologische kenmerken (zoals problematisch alcohol- en drugsgebruik, psychopathische neigingen, een persoonlijkheidsstoornis en/of een criminele houding), context-specifieke factoren en het verwaarlozen van dieren voor profijt. Maar in het bijzonder ging de meest prominente link uit naar het onvermogen van individuen om hun dieren de juiste zorg te verlenen, en zijn/haar financiële situatie. Vanuit die vaststellingen kan in verband met het daderprofiel worden gesteld dat daar waar het welzijn van de mens slecht is, is er veelal een slechte staat van dierenwelzijn te betreuren (en andersom).

Als er daartegenover gekeken wordt naar de straffen die opgedragen worden aan dierenmishandelaars, krijgt 42,62% op niveau van het Openbaar Ministerie een geldboete opgelegd. Op het niveau van de rechtbank bedraagt het percentage dat een geldboete als hoofdstraf krijgt maar liefst 75,58%. Kortom lijkt de geldboete het wapen bij uitstek tegen dierenmishandeling. Verder werd op geen enkel moment een begeleidende interventie waargenomen die inspeelt op de factoren gelinkt aan dierenmishandelaars (zoals verslavingsproblematiek of socio-economische situatie).

Conclusie

Het gewenste resultaat om dierenmishandeling te verminderen zou moeten worden bereikt door de meest efficiënte straf op te leggen, in plaats van alleen de duur of geldwaarde van een straf te verhogen. In zijn algemeenheid kent een sanctie enkel een effectieve uitwerking naarmate ze meer op het individu is toegesneden en zich meer richt op resocialisatie dan op afschrikking. Helaas slaagt het huidige straffenarsenaal, dat wordt toegepast bij zaken waar dierenwelzijnsinbreuken worden gepleegd, hier niet in. In het onderzoek zagen we bijvoorbeeld dat bij veel mensen waar financiële problemen aan de grondslag lagen van hun dierenwelzijnsdelicten, deze situatie verder bemoeilijkt werd in plaats van geholpen doordat ze een geldsom moesten betalen. Nochtans is het algemeen gekend dat elementen als werkloosheid, socio-economische situatie, verslavingsproblematieken en stoornissen de kans op een succesvolle re-integratie belemmeren, wat op zich weer de kans op recidive verhoogt.

Concluderend kan worden gesteld dat in plaats van dierenmishandelaars voor een paar jaar naar de gevangenis te sturen of ze financieel te belasten met een geldboete, zou het de overtreder helpen en recidive verminderen moesten de rechtbanken de mogelijkheid krijgen om in deze zaken alternatieve interventies (zoals therapeutische begeleiding) op te leggen. Deze alternatieve interventies vragen echter wel een interdisciplinaire samenwerking tussen onder andere sociale werkers, justitie-assistenten, dierenartsen, OCMW, psychologen, etc.

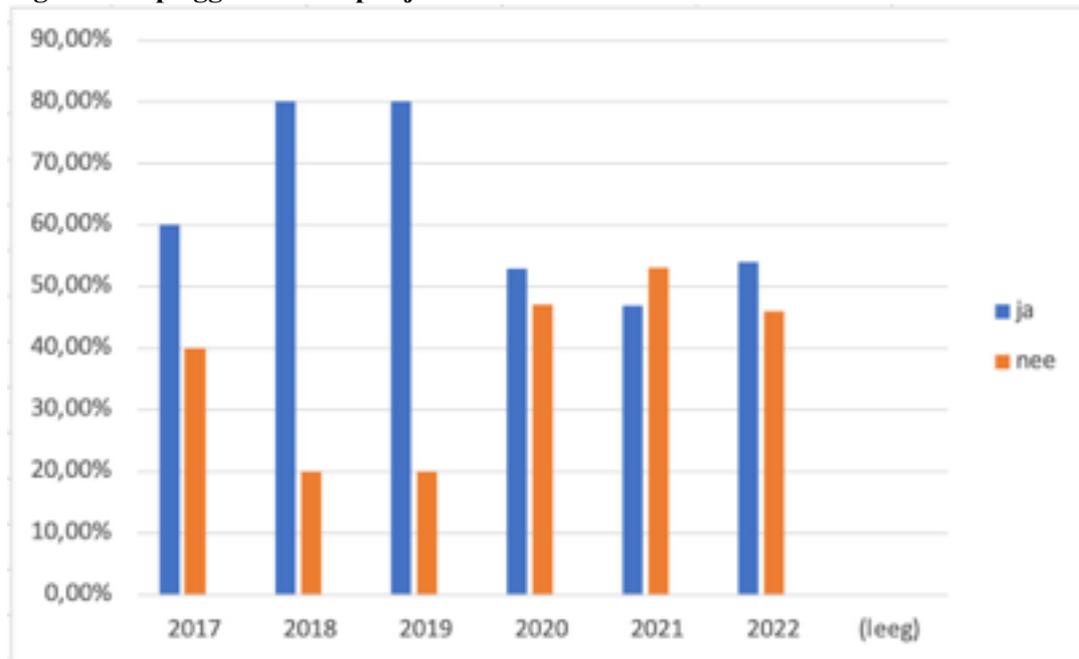
10. BIJLAGEN

1. Figuren

Figuur 1: Aard van de feiten

Overkoepelende categorie	Artikelen
Verwaarlozing	Artikel 4 §1, §2, §3 en 36, 3° Wet 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren
Achterlaten	Artikel 4 §1 en 36, 3° Wet 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren
Fysieke mishandeling	Artikel 1 en 35 lid 2 Wet 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren
Moord	Artikel 1 en 35 laatste lid Wet 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren
Andere	Bijv. Artikel 26 en 30 KB van 25 april 2014 betreffende de identificatie en registratie van honden Artikel 5 §4 en §5 KB van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen en dieren de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren Artikel 36, 4° Wet 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren Artikel 8 lid 1 en 5 Verordening (EG) nr. 338/97 van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten Artikel 12 en 20 KB van 9 april 2003 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten

Figuur 2: Opleggen verbod per jaar

Figuur 3: Aard van de feiten per geslacht (N=105)

Aard van de feiten	Man (N)	Man %	Vrouw (N)	Vrouw %	TOTAAL (N)
Verwaarlozing	48	57,14%	27	72,97%	75
Fysieke mishandeling	18	21,43%	1	2,70%	19
Achterlaten	6	7,14%	6	16,22%	12
Andere	9	10,71%	3	8,11%	12
Moord	2	2,38%	0	0,00%	2
(Missing value)	1	1,19%	0	0,00%	1
TOTAAL (N)	84	100,00%	37	100,00%	121

Figuur 4: Uitspraken op niveau van het OM

Variabelen	N	%	M	SD
Straffen/maatregelen				
Zonder gevolg/sepot	35	57,38%	-	-
VSBG/MS	26	42,62%	-	-
TOTAAL (N)	61	100,0%	-	-

Variabelen	N	%	M	SD
Straffen/maatregelen				
Opschorting	6	6,98%	-	-
Vrijspraak	1	1,16%	-	-
Werkstraf	3	3,49%	-	-
Probatie	1	1,16%	-	-
Geldboete	12	13,95%	-	-
Geldboete + verbod	53	61,63%	-	-
Gevangenisstraf	1	1,16%	-	-
Gevangenisstraf + verbod	0	0,00%	-	-
Gevangenisstraf + geldboete	3	3,49%	-	-
Gevangenisstraf + geldboete + verbod	5	5,81%	-	-
Internering	1	1,16%	-	-
TOTAAL (N)	86	100,0%	-	-

Figuur 5: Uitspraken op niveau van de rechtbank

Figuur 6: Gerechtelijke antecedenten kwalitatieve analyse

Variabelen	N	%	M	SD
Gerechtelijke antecedenten				
Ja	7	63,64%	-	-
Nee	4	36,36%	-	-
TOTAAL (N)	11	100,0%	-	-

2. Codeboom kwalitatieve analyse

Demografische variabelen

- Geslacht
- Leeftijd
- Socio-economische status (inkomen, werk, etc.)
- Burgerlijke staat
- Woonplaats (platteland, stedelijk)
- Etnische afkomst

Omgevingsfactoren

Gezondheidsstoestand

- Fysiek
- Mentaal (stoornissen/ziekte/etc.)
- Verslavingen

Gerechtelijk antecedenten

Motivaties

- Financieel gewin
- Seksuele bevrediging
- Vorm van intrafamiliaal geweld
- Beheersing dier
- Uiting van agressie
- Onkunde/naïviteit
- Shock en amusement
- Intimidatie
- Wraak nemen op een andere persoon

Context-specifieke motivaties

Informatie voor geschiedenis

Andere

3. Dossierfiche

Dossierfiche

...

Luik 1: Algemene informatie

Naam*:

Dossiernummer*:

Preventiecode:

Datum feiten:

Geboortedatum:

Leeftijd op moment van eerste misdrijf:

Geslacht:

Burgerlijke staat:

Geboorteplaats:

Woonplaats:

Beroep:

Extra opmerkingen:

Luik 2: Informatie m.b.t. het dossier

EERSTE MISDRIJF/VONNIS

PV-nummer(s):

Feiten:

Aantal dieren:

Huidige status: hangend | afgesloten

Datum uitspraak:

Uitgesproken straf/maatregel:

Indien vonnis, uitspraak bij:

verstek | tegenspraak

Extra opmerkingen:

TWEDE MISDRIJF

PV-nummer(s):

Feiten:

Aantal dieren:

Huidige status: hangend | afgesloten

Datum uitspraak:

Uitgesproken straf/maatregel:

Indien vonnis, uitspraak bij: verstek | tegenspraak

Extra opmerkingen:

Luik 3: Gerechtelijke antecedenten

VEROORDEELDE

FAMILIAAL

Luik 4: Informatie m.b.t. de persoon

Fysisch:

Psychisch:

Verslavingen (alcohol/drugs/etc.):

Extra opmerkingen:

Luik 5: Andere informatie

(familiale context, context-specifieke motivaties, informatie over jeugdcontext)

...

4. Mail aanvraag inkijken gerechtelijke dossiers

i. Parket Dendermonde

Van: **Eline De Poortere** elinedpo.DePoortere@UGent.be
Onderwerp: Inzage vonnissen dierenwelzijn
Datum: 5 oktober 2022 om 09:53
Aan: unitbwdeparketovl@just.fgov.be
Kopie: CHOW Tsang Tsey tsangtsey.chow@vlaanderen.be, Eric Van Tilburgh eric.vantilburgh@vlaanderen.be

Geachte,

Ik, -Eline De Poortere- studente criminologie aan de Universiteit Gent doe in kader van mijn stage (bij **de Vlaamse overheid, afdeling dierenwelzijn**) en masterproef een onderzoek naar de aanpak van dierenmishandeling op alle echelons van de strafrechtsketen.

Hoewel het mijn intentie is alle echelons te bekijken, zal ik voornamelijk inzoomen op de opsporing, vervolging en straftoemeting. Meer bepaald is het mijn intentie een vergelijkende studie uit te voeren van de boetes en/of vonnissen opgelegd door de Cel Dierenwelzijn en/of de Rechtbank. Door een analyse te maken van de opgelegde vonnissen en boetes, krijg ik zicht op de bepalende elementen die (al dan niet) leiden tot eenzelfde uitkomst. Anderzijds zal er worden gekeken naar zaken die vanuit Dierenwelzijn worden doorgestuurd naar het parket om een idee te krijgen van de verdere afhandeling.

Opdat ik dergelijke analyse kan uitvoeren, heb ik inzage nodig in de dossiers van o.a. het parket van Dendermonde aangaande dierenwelzijn. Is er een mogelijkheid om deze ter plaatse te komen inkijken en/of digitaal te krijgen? Alvast bedankt voor het antwoord.

Met vriendelijke groet
Eline De Poortere

Van: Eline De Poortere elinedpo.DePoortere@UGent.be
Onderwerp: Dossieranalyse
Datum: 29 juni 2023 om 23:17
Aan: De Bondt Lies lies.debondt@just.fgov.be

Beste mevr. Procureur des Konings,

Naar aanleiding van mijn masterproef ben ik verder te werk gegaan met de datagegevens die ik, mede door u, tijdens mijn stage heb verzameld. Zodoende onderzoek ik momenteel in welke mate de huidige straffen/interventies tegemoetkomen aan het daderprofiel van zij die inbreuken plegen aangaande de dierenwelzijnswetgeving. Om hier een gefundeerd antwoord op te bieden, had ik graag een aantal dossiers ingekeken (in kader van een dossieranalyse). Meer bepaald gaat het om vier volledige dossiers waar ik hoop gegevens te vinden over bijv. demografische kenmerken, context-specifieke kenmerken of het crimineel verleden, etc. Aan de hand van mijn voorgaande analyses heb ik vier zaken uitgekozen die voldoen aan mijn selectiecriteria en die ik dus graag zou bestuderen voor mijn thesis, namelijk:

-
-
-
-

[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]

Aangezien het hier gaat over personen waarbij er sprake is van recidive zou ik graag ook alle zaken bekijken met betrekking tot de persoon in kwestie. Indien u zelf het idee heeft dat ik de nodige informatie niet in deze dossiers zal vinden, mag u dit mij gerust laten weten.

Hopend op een positief antwoord kijk ik uw antwoord met belangstelling tegemoet. Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten
Eline De Poortere

Van: **Eline De Poortere** elinedpo.DePoortere@UGent.be
Onderwerp: Dossieranalyse
Datum: 29 juni 2023 om 22:54
Aan: Vercaere Carol Carol.Vercaere@just.fgov.be

Beste mevr. Procureur des Konings,

Naar aanleiding van mijn masterproef ben ik verder te werk gegaan met de datagegevens die ik, mede door u, tijdens mijn stage heb verzameld. Zodoende onderzoek ik momenteel in welke mate de huidige straffen/interventies tegemoetkomen aan het daderprofiel van zij die inbreuken plegen aangaande de dierenwelzijnswetgeving. Om hier een gefundeerd antwoord op te bieden, had ik graag een aantal dossiers ingekeken (in kader van een dossieranalyse). Meer bepaald gaat het om twee volledige dossiers waar ik hoop gegevens te vinden over bijv. demografische kenmerken, context-specifieke kenmerken of het crimineel verleden, etc. Aan de hand van mijn voorgaande analyses heb ik twee zaken uitgekozen die voldoen aan mijn selectiecriteria en die ik dus graag zou bestuderen voor mijn thesis, namelijk:

- [REDACTED]

- [REDACTED]

Aangezien het hier gaat over personen waarbij er sprake is van recidive zou ik graag ook al de zaken bekijken met betrekking tot de persoon in kwestie. Indien u zelf het idee heeft dat ik de nodige informatie niet in deze dossiers zal vinden, mag u dit mij gerust laten weten.

Hopend op een positief antwoord kijk ik uw antwoord met belangstelling tegemoet. Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten
Eline De Poortere

5. Brief toestemming inkijken gerechtelijke dossiers

- i. Parket Dendermonde
- ii. Parket Ieper

INFORMED CONSENT

Kwalitatief onderzoek naar de aanpak van inbreuken op dierenwelzijn (en de effectiviteit van de straffen/interventies die hier tegenover staan)

Ik, ondergetekende, Carol Vercarre, waarnemend procureur des Konings bij het parket Halle-Vilvoorde,

verklaar hierbij dat ik, als verlener van informatie voor een dossieranalyse inzake de masterproef van criminologiestudente Eline De Poortere (Universiteit Gent):

- (1) de informatiebrief/mail heb gelezen. Die geeft uitleg over de aard van de vragen, taken, opdrachten en stimuli die tijdens het onderzoek zullen worden aangeboden. Op elk ogenblik wordt me de mogelijkheid geboden om bijkomende informatie te verkrijgen.
- (2) geen bezwaar heb tegen de inwilling van dit onderzoek, beperkt tot het doel zoals in de aanvraag aangegeven
- (3) de toestemming geef aan de onderzoeker om de resultaten op anonieme wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren.
- (4) op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten.
- (5) ervan op de hoogte ben dat ik op aanvraag, een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan bekomen bij de onderzoeker.

Gelezen en goedgekeurd te Asse

Op datum van 10 augustus 2023

6. Data management plan

**DE GELDBOETE ALS WAPEN TEGEN DIERENMISHANDELING EEN VERGELIJKENDE ANALYSE
NAAR DE AANPAK VAN INBREUKEN OP DIERENWELZIJN**

A Data Management Plan created using DMPonline.be

Creator: Eline De Poortere

Affiliation: Ghent University (UGent - UZ Gent)

Template: Faculty of Law & Criminology DMP 4

ID: 201413

Last modified: 13-08-2023

DE GELDBOETE ALS WAPEN TEGEN DIERENMISHANDELING EEN VERGELIJKENDE ANALYSE NAAR DE AANPAK VAN INBREUKEN OP DIERENWELZIJN

Law & Criminology DMP +

Administrative Data

Date of first version

13 augustus 2023

Date of last update

13 augustus 2023

1. Data Collection

1.1 What data will you collect or create?

Er werd gekozen voor een *mixed-method design* waarbij in eerste instantie gebruik wordt gemaakt van een kwalitatieve studie (dossierstudie en participerende observatie), en anderzijds een kwantitatieve benadering. In kader van het kwalitatief luik wordt er vooreerst gebruik gemaakt van een dossierstudie. Deze studie heeft tot doel informatie van dierenmishandelaars in Vlaanderen te onderzoeken, en na te gaan of dit overeenstemt met de wetenschappelijke literatuur. En anderzijds is het de bedoeling om aan de hand van de participerende observatie een overzicht te kunnen maken van de aanpak van dierenmishandeling doorheen de strafrechtbanken. Ten slotte wordt aan de hand van de kwantitatieve analyse dossiers verzameld op niveau van de Rechtbank en het OM om een databank op stellen die het mogelijk maakt de demografische en criminologische variabelen op grote schaal te kunnen analyseren.

1.2 How will the data be collected or created?

In totaal werden er voor de kwalitatieve 10 dossiers (met een totaal van 11 personen) geselecteerd voor de analyse. De verworven informatie wordt (per anoniem) nauwkeurig genoteerd volgens de parameters neergeschreven in het opgestelde dossierfiche, en geanalyseerd met behulp van het softwareprogramma Nvivo. Om verder tegemoet te komen aan de anonimiteit en vertrouwelijkheid werden de data-bestanden (zowel voor de kwantitatieve als kwalitatieve analyse) opgeslagen op een beveiligde USB-stick, die na het onderzoek worden verwijderd.

In kader van de kwantitatieve analyse heb ik een databank opgericht tijdens mijn stage bij de Vlaamse Overheid – Afdeling Dierenwelzijn, waarbij een overzicht werd gemaakt van 410 zaken via de databank van de Afdeling en via verder opsporingswerk in samenwerking met parketten binnen de gerechtelijk arrondissementen van West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Brussel (meer bepaald Ieper, Halle-Vilvoorde en Dendermonde). Van die 410 geregistreerde zaken, binnen een periode van 2017 tot 2022, werden slechts 200 dossiers wegens tijdgebrek nader bekeken en geanalyseerd; wat tenslotte resulteerde in 147 uitspraken op niveau van het OM en de Rechtbank. Deze gegevens werden allemaal genoteerd in een Excel-bestand, waar ze achteraf ook geanalyseerd worden. Naast de databank werd ook een volledig anonimiseerde versie gemaakt in Excel waar geen persoonsgegevens in stonden die mogelijk de personen in kwestie zouden kunnen identificeren.

Ten slotte is er de participerende observatie. In sommige gevallen kan de onderzoeker zich in gevaarlijke situaties bevinden, zeker wanneer meegelopen wordt met inspectie en/of politie; zoals het geval was tijdens mijn stage. Gezien het in zo'n situaties onmogelijk is om videorecorders of zelfs notitiepapier te gebruiken om informatie te registreren, werd de ingesproken informatie altijd pas achteraf aan het einde van de dag genoteerd. Deze veldnotities werden gebruikt om een overzicht te maken van de aanpak van Dierenwelzijnsinbreuken in Vlaanderen. Deze gegevens hielden echter geen persoonsgegevens in.

2. Data Documentation and Metadata

2.1 How will you document the data?

De informatie wordt uitgebreid omschreven in de masterproef. Zodoende worden de onderzoeksvragen, de methodologie (waaronder de operationalisering van de variabelen), het tijdbloem van het dossierfiche, de codeboom, het ondertekende *informed consent* en aanvraag en de resultaten van het empirisch onderzoek behandeld en weergegeven. Aan de hand van deze zaken is het duidelijk hoe de data werd verzameld en geanalyseerd. Enkel de inhoud van de dossierfiches en de *raw data* gegevens die werden gebruikt worden niet weergegeven gezien deze persoonsgegevens inhouden. Deze gegevens worden achteraf vernietigd.

3. Ethics, Legal Issues and Confidentiality

3.1 How will you manage ethics? Choose one of the options from the dropdown menu and briefly motivate your choice in the 'Comment' box below.

- Approval by the Ethical Committee of the Faculty is neither required nor desirable

In het kader van deze masterproof is het niet nodig om goedkeuring te krijgen van de ethische commissie aangezien er tijdens het verwerven van de informatie niet in aanraking wordt gekomen met kwetsbare groepen of gevoelige thema's die mogelijk nadelen kunnen ondervinden aan het uitgevoerd onderzoek. Er wordt op geen enkele manier in contact gekomen met de personen in kwestie, met uitzondering van de participerende observatie. Lichter stond ik hier ten alle tijde onder supervisie van mijn verantwoordelijken en ging ik nooit in interactie met mogelijke kwetsbare personen.

Verder werd er ten alle tijde rekening gehouden met de ethische en deontologische aspecten door bijvoorbeeld mondelinge en schriftelijke toestemming en open communicatie in verband met het onderzoeksopzet.

3.2 How will you manage any confidentiality issues?

Zouls reeds vermeld wordt er ten alle tijde rekening gehouden met de ethische en deontologische aspecten door bijvoorbeeld mondelinge en schriftelijke toestemming en open communicatie in verband met het onderzoeksopzet.

Wanneer er twijfels ontstonden over mogelijke moeilijkheden met betrekking tot 'confidentiality issues' werd ook steeds contact opgenomen met mijn promotor die mij naderhand een antwoord of advies verschaftte.

Verder gebeurt alle communicatie via mijn Ugent-account. Dit account is enkel toegankelijk door mij aangezien er een dient te worden ingelogd met een gebruikersnaam en wachtwoord. Verder is ook de laptop waarop de database staat vergrendeld met een wachtwoord.

Ten slotte werden alle gegevens van het onderzoek opgeslagen op een aparte USB-stick die beveiligd is met een wachtwoord.

3.3 How will you manage intellectual property rights issues?

In dit onderzoek wordt enkel gebruik gemaakt van primaire data dat met andere woorden door mij verzameld werd. Indien gebruik gemaakt wordt of verwezen wordt naar andere onderzoeken wordt hier ten alle tijde naar gerefereerd conform aan de APA-7 richtlijnen, zowel door middel van in-tekst referenties als een bibliografie.

4. Data Storage and Backup during Research

4.1 How will you store and backup data during research?

De data verzameld in kader van de kwantitatieve analyse werd opgeslagen in een Excel-bestand, dat op zich enkel werd opgeslagen op een USB-stick. De kwalitatieve gegevens werden opgeslagen in een Word-document dat achteraf ook op deze stick werd gezet. Het NVivo-document daarentegen werd geplaatst op de local H-schijf die enkel toegankelijk is na het inloggen op mijn UGent-account via Athena.

4.2 How will you ensure that stored data are secure?

Zouls vermeld is de USB-stick waar de informatie is opgeslagen beveiligd met een wachtwoord in een poging om te verzekeren dat deze gegevens veilig opgeborgen worden. Na het onderzoek worden deze gegevens verwijderd. Gezien de gevoeligheid van deze informatie wordt er dan ook voor gekozen dit met niemand anders te delen, en op geen enkele manier door te sturen. Enkel in contact met de parketten werd er soms via mail (van UGent) een aantal dossiers opgevraagd, ook deze mails worden achteraf verwijderd. Het NVivo-document daarentegen werd geplaatst op de local H-schijf die enkel toegankelijk is na het inloggen op mijn UGent-account via Athena.

5. Data Selection and Preservation after Research

5.1 Which data should be retained for preservation and/or sharing?

Geen enkele ruwe data-gegevens zullen worden gehouden na beëindiging van het onderzoek. Enkel de bestanden waar geen persoonsgegevens in staan die mogelijks individuen zouden kunnen identificeren (werd bewaard zo gegeneerd) blijven tot 5 jaar na het beëindigen van het onderzoek beschikbaar voor raadpleging door onderzoekers die dit thema verder zouden willen onderzoeken.

5.2 What is the long-term preservation plan for the selected datasets?

Het is niet de bedoeling om de data langer dan 5 jaar te bewaren op de persoonlijke UGent-database. Indien gewenst wordt de data wel ter beschikking gesteld aan de promotor of andere onderzoekers.

6. Data Sharing

6.1 Are any restrictions on data sharing required?

Ja, gezien de verworven informatie met betrekking tot de veroordelingen en andere uitspraken persoonsgegevens inhouden zijn er beperkingen met betrekking tot het delen van deze gegevens. Op geen enkele manier werden of zullen deze worden gedeeld met derden, ook niet voor verder onderzoek. De enige informatie die mogelijk met andere onderzoekers kan worden gedeeld zijn die zonder identificeerbare data.

Bij het inkijken van de gerechtelijke dossiers werd daarom zowel verbaal als schriftelijke toestemming gevraagd en verkregen. Deze toestemming is beperkt tot het eigen onderzoek, en de opzet die werd megedeeld aan de procureurs des konings.

6.2 How will you share data selected for sharing?

Personen kunnen dus niet zomaar toegang krijgen tot deze data, tenzij dit uitdrukkelijk wordt opgevraagd, in dat geval zullen de niet-persoonsgegevens worden gedeeld via de UGent-mail.

Indien het werk wordt gepubliceerd zullen toekomstige derden ook kunnen verwijzen naar het werk na raadpleging.

7. Responsibilities and Resources

7.1 Who will be responsible for data management?

Ikzelf, Eline De Poortere.

7.2 Will you need additional resources to implement your DMP?

Nee, er zijn geen bijkomende middelen vereist.

DE GELDBOETE ALS WAPEN TEGEN DIERENMISHANDELING EEN VERGELIJKENDE ANALYSE NAAR DE AANPAK VAN INBREUKEN OP DIERENWELZIJN

GDPR Record

Collection and processing of personal data

1. Are you collecting or processing personal data?

- Yes

2. In what format are you collecting or processing the personal data?

- Digital
- On paper

Veldnotities werden in eerste instantie neergeschreven op papier en later digitaal overgeschreven. In de weinige instanties waar ook in kader van de kwalitatieve en kwantitatieve analyse zaken, en mogelijke persoonsgegevens, werden neergeschreven op papier werden deze papieren bestanden onmiddellijk vernietigd na digitale overzetting.

3. Are you collecting or processing primary personal data and/or secondary personal data?

- Primary personal data
- Secondary personal data

4. If you are processing secondary personal data, will you inform the persons whose personal data are being processed or have they already been informed?

De personen, betrijft personeel werkzaam binnen de bevoegde parketten en de Afdeling Dierenwelzijn werden steeds op de hoogte gebracht wanneer toestemming werd gevraagd om de database of gegevens in te kijken. Met andere woorden waren zij zich hier direct van bewust.

5. If no, explain why it is impossible or why it would take a disproportionate effort to inform the persons whose personal data are being processed.

/

6. How will the personal data be processed?

- Anonymised (explain below)
- Pseudonymised (explain below)

Het onderzoek bestaat uit verschillende fasen, waarvan als eerste fase de verwerving van ruwe persoonlijke data die bij de kwantitatieve analyse in een later fase volledig werd geanonimiseerd. De gerechtelijke dossiers die in kader van de kwalitatieve analyse werden verzameld daarentegen kregen een nummer toebedeeld om ze uit elkaar te houden, met bijbehorend referentienummer van het dossier.

7. If you are going to process personal data in a pseudonymised form, describe the method of pseudonymisation, where you will keep the key, and who has access to it.

In de masterproef worden alle misdadigers in de citaten beschreven als X. De betrokkenen of zij die getuigenissen aflegden over de veroordeelde of de feiten die de veroordeelde heeft begaan, worden aangeduid als Y.

De dossier fiches daarentegen worden steeds een letter toebedeeld, gaande van 1 tot 10. Indien toekomstige onderzoekers deze informatie wensen te gebruiken voor verder onderzoek kunnen zij het referentienummer gebruiken bij de parketten om de identiteit te achterhalen. Het is derhalve niet mogelijk de identiteit als gewone burger te achterhalen, er moet sprake zijn van een onderzoek en/of samenwerking met de parketten om dit te kunnen opvragen. Deze informatie wordt evenwel nergens in de masterproef vermeld en gaat derhalve enkel over de ruwe data.

Categories of personal data & data subjects

8. Are you collecting/processing any of the following special categories of data?

- Data relating to criminal convictions and offences
- Data on physical health
- Data on psychological and mental health

Alle data die bij iedere verzoedeling te vinden is zoals geboorteland, geboortedatum, woonplaats, aard van de feiten, de uiteindelijke verzoedeling en afhandlingsmodaliteiten worden verzameld voor de kwantitatieve analyse. In kader van de dossieranalyse worden meer details verzameld die mogelijks betrekking hebben tot de fysieke en/of mentale gezondheid. Deze informatie wordt echter enkel verzameld wanneer dit in de dossiers vermeld wordt.

9. Which other categories of personal data are you collecting/processing?

- Identification data (names, titles, addresses, phone numbers, passport numbers, IP addresses, cookies, electronic location data (GPS, mobile phone)...))
- Home characteristics
- Lifestyle habits
- Occupation and profession
- Age
- Sex
- Marital status
- Ethnicity

Alle data die bij iedere verzoedeling te vinden is zoals geboorteland, geboortedatum, woonplaats, aard van de feiten, de uiteindelijke verzoedeling en afhandlingsmodaliteiten worden verzameld voor de kwantitatieve analyse. In kader van de dossieranalyse worden meer details verzameld die mogelijks betrekking hebben tot de fysieke en/of mentale gezondheid. Deze informatie wordt echter enkel verzameld wanneer dit in de dossiers vermeld wordt. De bijkomende informatie, zoals aangeduid, heeft enkel betrekking tot de kwalitatieve analyse, hetzij de dossierstudie.

10. Whose personal data are you collecting/processing?

- Others (please specify below)

Volwassenen (boven de 18 jaar) waartegen een verzoedeling is uitgesproken, of waartegen een proces-verbaal is uitgeschreven met bijhorende administratieve boete.

11. Will your research be seriously hampered if the persons whose personal data are being collected/processed exercise their right to access, to rectification, to restriction of processing, to be forgotten, to data portability and/or to object?

Niet van toepassing gezien het gaat over gerechtelijke dossiers. De personen in kwestie hebben dus geen weet van de dataverzameling, enkel de procureurs des Konings zijn in kennis gesteld maar aangezien het niet over hun gegevens gaat, is dit hier niet van toepassing.

12. If yes, please justify the need to deviate from one or more of the rights mentioned in question 11. A justification is required for each deviation.

/

Purpose(s) of the processing

13. What is/are the purpose(s) of the personal data processing?

De data werd verzameld om een daderprofiel op te stellen van zij die inbreuken plegen inzake dierenwelzijn. Dat daderprofiel werd naderhand gebruikt om te kijken of straffen/maatregelen die worden opgelegd in deze zaken voldoende afgestemd zijn om recidive in te perken. De effectiviteit werd met andere woorden geanalyseerd door specifiek te gaan kijken naar de factoren of motivaties die mogelijks een aanleiding kunnen zijn voor het stellen van de misdrijven.

14. What is the legal ground for the processing? If the data are being processed for multiple purposes, you must describe the legal ground for each purpose.

- The research will be performed in the public interest, which means that it will lead to an increase of knowledge and insight to the direct or indirect benefit of

society.

15. If you are processing special categories of personal data (see question 8), on which exception is this based?

- The processing is necessary for scientific or historical research purposes.

GDPR responsibility

16. Which institution(s) is/are involved in the research?

- Ghent University

17. Is there another university, hospital, research institute or partner involved in the research (besides Ghent University and/or Ghent University Hospital)? If yes, specify below.

- No

18. Please specify who determines the purposes ("why") and the means ("how") of the research.

- This is determined within Ghent University: UGent is the data controller.

Data transfers & categories of recipients

19. Are you disclosing/sharing/transferring personal data beyond your project team, either with recipients in UGent or UZ Gent, or with external recipients during or after your research?

- No

20. If yes, to or with which categories of recipients are the personal data being disclosed/shared/transferred?

Question not answered.

21. If yes, where are the personal data being disclosed/shared/transferred to?

22. What is/are the purpose(s) of the data transfer?

Question not answered.

23. What is the legal ground for the data transfer? If there will be multiple data transfers, you need to indicate the legal ground for each data transfer.

Question not answered.

Retention period

24. What is the envisaged retention period for the different categories of personal data? Please motivate.

De data wordt 5 jaar bewaard na het indienen van de masterproof.

Risk analysis

25. To analyse the possible risks associated with the processing of personal data, please tick the boxes that apply to this research.

- Special categories of personal data are processed in this research (see question 8).
- Personal data are processed on a large scale (please consider the number of data subjects concerned, either as a specific number or as a proportion of the relevant population).
- Aspects concerning the data subject's performance at work, economic situation, health, personal preferences or interests, reliability or behavior, location or movements are evaluated or scored, profiled or predicted.
- The research involves the processing of non-pseudonymised personal data.

26. Does the research constitute a probable high-risk processing? If you ticked two or more boxes in question 25, the answer is 'yes'.

- Yes

Security measures

27. What technical and organisational security measures are in place to protect personal data?

- I hereby confirm that I carry out my research in accordance with the guidelines on information security of UGent and/or UZ Gent.

28. If you have motivated the need to deviate from one or more of the rights of the persons whose personal data you are collecting/processing in question 11 and 12, please describe which safeguards are put in place to protect their rights and freedoms.

